

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عزیزان
علیهما الصلوة والسلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

رازها سرنا، و موسیقی
(جوان، و موسیقی)

مؤلف: آصف علی قادری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رازهای نهان در موسیقی (جوان و موسیقی)

نویسنده:

مهدی آقابائی

ناشر چاپی:

نورالحیات

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۲	رازهای نهان در موسیقی (جوان و موسیقی)
۱۲	مشخصات کتاب
۱۳	اشاره
۱۷	فهرست
۲۹	مقدمه
۳۱	۱- در کوچه‌های بغداد
۳۳	۲- نهی منکر ابوبصیر از مجلس میگزاری و موسیقی همسایه‌اش
۳۷	فصل اول: پیشینه موسیقی
۳۷	اشاره
۳۹	اختراع موسیقی و غنا
۳۹	مخترع موسیقی
۴۰	مخترع غنا
۴۱	سابقه موسیقی در ایران
۴۲	پیشرفت چشم‌گیر موسیقی بین اعراب
۴۳	ورع و پرهیزگاری ایرانیان آن زمان
۴۳	موسیقی در جنگ‌های صدر اسلام
۴۴	موسیقی یکی از ابزار استعمار است
۴۶	در برنامه استعمار
۵۱	فصل دوم: مفهوم غنا و موسیقی
۵۱	اشاره
۵۳	۱- معنای لغوی موسیقی
۵۳	اشاره
۵۶	انواع موسیقی به لحاظ کاربرد محتوایی

۵۶	اشاره
۵۶	۱- موسیقی اصیل و سنتی و غیر سنتی -
۵۷	۲- موسیقی حرام
۵۹	۳- موسیقی متعالی یا عرفانی
۵۹	۴- موسیقی مفید
۵۹	۵- موسیقی مبتذل
۶۰	۶- موسیقی بیهوده
۶۰	چند استفتاء
۶۰	موسیقی غم انگیز
۶۰	موسیقی نیرو بخش
۶۱	موسیقی تفریحی
۶۱	موسیقی کوتاه
۶۱	۲- مفهوم نوت = نت
۶۲	۳- معنای لغوی غناء
۶۲	۴- معنای ترجیع
۶۳	۵- معنای طرب (مطرب)
۶۳	اشاره
۶۴	انواع طرب
۶۴	۱- طرب مفّوح و حزن انگیز
۶۵	۲- طرب خیالی
۶۵	۳- طرب روحی
۶۷	۴- طرب نفسی
۶۷	۵- معنای لهو
۶۸	سخنان بزرگان پیرامون تعاریف واژه‌های موسیقی و غنا
۶۹	موسیقی مطرب و لهوی
۶۹	موسیقی مطرب

۷۱	مستثنیات موسیقی و غنا
۷۱	استثنائات از حرمت غناء در تاریخ
۷۲	خوب خواندن و غناء دوتاست
۷۳	صدای خوب مانعی ندارد
۷۳	غنا و موسیقی در مجلس عروسی زنانه
۷۵	شرایط سه گانه
۷۷	فصل سوم : آثار و عواقب غنا و موسیقی
۷۷	اشاره
۷۹	کار اعصاب و تأثیر موسیقی بر آن
۸۲	موسیقی موجب اخلال در دستگاه‌های مختلف بدن
۸۲	اشاره
۸۳	۱- موسیقی مهمترین موجد ضعف اعصاب
۸۴	۲- موسیقی عامل ضعف اراده و توجه غیر طبیعی
۸۴	۳- موسیقی عامل رکود
۸۵	۴- موسیقی عامل فشار خون
۸۶	۵- موسیقی عامل دیوانگی
۸۶	۶- موسیقی عامل بزرگ اشاعه فحشاء
۸۷	۷- موسیقی در هم شکننده عواطف
۸۷	۸- کم کردن رغبت مطالعه
۸۸	۹- تضعیف بینایی
۸۸	۱۰- کوتاهی عمر
۸۸	اشاره
۸۹	موسیقی دشمن سرسخت طول عمر است
۹۰	۱۱- جنون و دیوانگی
۹۱	ضرر موسیقی از دیدگاه دانشمندان جهان
۹۱	اشاره

- ۱- از عوامل سکنه قلبی ۹۱
- ۲- از عوامل سر درد ۹۲
- ۳- تأثیر بر روی جنین ۹۲
- ۴- فلج کردن روحیه ۹۲
- ۵- خستگی شدید سلسله اعصاب ۹۳
- ۶- رقص بدون اراده ۹۳
- ۷- از عوامل فشار خون ۹۴
- ضررهای موسیقی از دیدگاه محمد تقی جعفری قدس سره ۹۴
- اشاره ۹۴
- امراض دیگر ۹۷
- اشاره ۹۷
- ۱- غافل کردن از مقدرات ۹۷
- ۲- بیرون آوردن از جدیت ۹۸
- اشاره ۹۸
- دو داستان زیبا و عبرت آموز ۹۸
- یزید بن عبدالملک ۹۸
- یزید بن ولید ۹۹
- ۳- مریض شدن مغز ۱۰۰
- نظر برخی از نوابغ جهان در مورد موسیقی ۱۰۰
- نمونه‌های واقعی از تأثیر موسیقی ۱۰۲
- حکایت ابونصر فارابی در مجلس سیف الدوله ۱۰۲
- تقاضای ممنوعیت موسیقی در غرب ۱۰۵
- نظر خواننده مشهور ایتالیایی درباره موسیقی ۱۰۶
- ضررهای موسیقی بر آب ۱۰۷
- موسیقی و غناء از منظر دین ۱۰۹
- بررسی عواقب غنا و موسیقی ۱۰۹

- ۱۰۹ اشاره
- ۱۱۰ الف: آثار وخیم آن در دنیا
- ۱۱۰ ۱: مرگ ناگهانی و قبول نشدن دعا
- ۱۱۰ ۲: سبب نفاق
- ۱۱۰ ۳: عامل زنا
- ۱۱۱ ۴- بدبختی جامعه
- ۱۱۱ ۵- ناسپاسی از حق تعالی
- ۱۱۲ ۶- بی تفاوت شدن نسبت به ناموس
- ۱۱۲ ۷- رفتن برکت
- ۱۱۳ ۸- موسیقی علنی در آخرالزمان
- ۱۱۴ ۹- زبان حال موسیقی
- ۱۱۴ ۱۰- سبب ازدیاد شهوت جنسی
- ۱۱۴ ۱۱- غضب خدا
- ۱۱۵ ۱۲- مقدمه قساوت قلب
- ۱۱۵ ب: عواقب وخیم غناء و موسیقی پس از مرگ
- ۱۱۵ ۱- با روی سیاه محشور می شود
- ۱۱۶ ۲- خدا نظر رحمت به او نمی فرماید
- ۱۱۶ ۳- به صورت خوک و بوزینه در می آیند
- ۱۱۷ ۴- در گوشش سرب ذوب شده (گداخته) می ریزند
- ۱۱۷ ۵- در قیامت به صورت نابینا و گنگ و کر خواهد بود
- ۱۱۷ ثواب پرهیز از غناء
- ۱۱۸ خرید و فروش ، تعلیم و یاد دادن
- ۱۱۹ خرید و فروش و کسب با وسایل لهو
- ۱۲۰ دو استفتاء
- ۱۲۰ اجرت گرفتن جهت تکثیر فیلم و نوارهای میتدل
- ۱۲۲ خرید و فروش آلات لهو و لعب

- ۱۲۴ ----- فصل چهارم: دلائل حرمت موسیقی
- ۱۲۴ ----- اشاره
- ۱۲۶ ----- دلائل چهارگانه در موسیقی و غناء
- ۱۲۶ ----- کتاب (قرآن)
- ۱۲۶ ----- اشاره
- ۱۲۶ ----- غنا و موسیقی در قرآن کریم
- ۱۲۶ ----- اشاره
- ۱۲۷ ----- آیه اول
- ۱۲۸ ----- آیه دوم
- ۱۲۹ ----- آیه سوم
- ۱۲۹ ----- اشاره
- ۱۳۲ ----- غنا از گناهان کبیره است
- ۱۳۳ ----- آیه چهارم
- ۱۳۴ ----- آیه پنجم
- ۱۳۵ ----- سنت
- ۱۳۵ ----- اجماع
- ۱۳۵ ----- اشاره
- ۱۳۶ ----- ادعای اجماع فقها در حرمت موسیقی
- ۱۳۷ ----- ادعای اجماع فقها بر حرمت غناء
- ۱۳۹ ----- عقل
- ۱۴۲ ----- فصل پنجم : سئوالاتی پیرامون موسیقی و غناء
- ۱۴۲ ----- اشاره
- ۱۴۴ ----- ۱- شایستگی موسیقی به خاطر لذت به هیچ منطقی تکیه نمی کند
- ۱۴۵ ----- ۲- علت ممنوعیت موسیقی در منابع اسلامی
- ۱۴۵ ----- ۳- آیا موسیقی روح انسان را تصفیه می کند؟
- ۱۴۶ ----- ۴- اگر موسیقی واقعاً ضرر داشت آیا می توانست این اندازه مردم را به خود مشغول کند؟

- ۵- موسیقی نمی‌تواند چاشنی روح باشد - ۱۴۷
- ۶- آیا موسیقی در محل کار سبب کار بیشتر است؟! ۱۴۷
- ۷- احتلالات تعقل در موسیقی‌دانان ۱۴۸
- ۸- گوش دادن به موسیقی های مجاز ۱۴۹
- ۹- آیا در اسلام به زیبایی و جمال عنایتی شده؟ ۱۴۹
- ۱۰- آیا بیماران روحی به وسیله موسیقی معالجه می‌شوند؟ ۱۵۰
- اشاره ۱۵۰
- نخستین شرط آرامش و آسایش ۱۵۱
- ۱۱- آیا درست است که موسیقی دانان را تشویق کرد یا نه؟ ۱۵۲
- منابع و مآخذ ۱۵۴
- درباره مرکز ۱۶۱

رازهای نهان در موسیقی (جوان و موسیقی)

مشخصات کتاب

سرشناسه: آقابابایی، مهدی، ۱۳۶۲

عنوان و نام پدیدآور: رازهای نهان در موسیقی (جوان و موسیقی)/تالیف مهدی آقابابایی.

مشخصات نشر: اصفهان: نورالحيات، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۴۰ ص.؛ ۵/۱۴ × ۲۱/۵ س م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۴۵۲-۹-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۳۵ - ۱۳۷.

موضوع: اسلام و موسیقی

موضوع: Music -- Religious aspects -- Islam

موضوع: موسیقی در قرآن

موضوع: Music in the Qur'an

موضوع: موسیقی -- تاریخ و نقد

موضوع: Music -- History and criticism

موضوع: موسیقی

موضوع: Music

رده بندی کنگره: BP۲۳۲/۸۲

رده بندی دیویی: ۴۸۷۸/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۴۷۳۷۰

ص: ۱

اشاره

رازهای نهان در موسیقی

(جوان و موسیقی)

مهدی آقابابایی

ص: ۴

تقدیم به :

جویندگان علم و حقایق دین

فهرست

مقدمه ۱۱

در کوچه های بغداد ۱۳

نهی منکر ابوبصیر از مجلس میگزاری و موسیقی همسایه اش

۱۵ .

فصل اول: پیشینه موسیقی ۱۹

اختراع موسیقی و غنا ۲۱

مخترع موسیقی ۲۱

مخترع غنا ۲۱

سابقه موسیقی در ایران ۲۳

پیشرفت چشم گیر موسیقی بین اعراب ۲۴

ورع و پرهیزگاری ایرانیان آن زمان ۲۵

موسیقی در جنگ های صدر اسلام ۲۵

موسیقی یکی از ابزار استعمار است ۲۶

در برنامه استعمار ۲۸

فصل دوم: مفهوم غنا و موسیقی

۳۳

۱- مفهوم لغوی موسیقی ۳۵

انواع موسیقی به لحاظ کاربرد محتوایی ۳۸

(۱) - موسیقی اصیل و سنتی و غیر سنتی ۳۸

(۲) - موسیقی حرام ۳۹

(۳) - موسیقی متعالی یا عرفانی ۴۱

۴- موسیقی مقید ۴۱

۵- موسیقی مبتذل ۴۱

۶- موسیقی بیهوده ۴۲

موسیقی نیروبخش ۴۲

موسیقی تفریحی ۴۳

موسیقی کوتاه ۴۳

۲- مفهوم نت ۴۳

۳- معنای لغوی غنا ۴۴

۴- معنای ترجیع ۴۴

۵- معنای طرب (مطرب) ۴۵

انواع طرب ۴۶

۱- طرب مفرح و حزن انگیز ۴۶

۲- طرب خیالی ۴۷

۳- طرب روحی ۴۷

۴- طرب نفسی ۴۹

۶- معنای لهو ۴۹

سخنان بزرگان پیرامون واژه‌های موسیقی و غنا ۵۰

موسیقی مطرب و لهوی ۵۱

موسیقی مطرب ۵۱

مستثنیات موسیقی و غنا ۵۳

استثنائات حرمت غنا در تاریخ ۵۳

خوب خواندن و غناء دوتاست ۵۴

صدای خوب مانعی ندارد ۵۵

غنا و موسیقی در مجلس عروسی زنانه ۵۵

شرایط سه گانه ۵۷

فصل سوم: آثار و عواقب غنا و موسیقی ۵۹

کار اعصاب و تأثیر موسیقی بر آن ۶۱

موسیقی موجب اختلال در دستگاه‌های مختلف بدن. ۶۴

(۱)- موسیقی مهمترین موجد ضعف اعصاب ۶۵

(۲)- موسیقی عامل ضعف اراده و توجه غیر طبیعی ۶۶

(۳)- موسیقی عامل رکود ۶۶

(۴)- موسیقی عامل فشار خون ۶۷

(۵)- موسیقی عامل دیوانگی ۶۸

(۶)- موسیقی عامل بزرگ اشاعه فحشا ۶۸

(۷)- موسیقی درهم شکننده عواطف ۶۹

(۸)- کم کردن رغبت مطالعه ۶۹

(۹)- تضعیف بینایی ۷۰

(۱۰)- کوتاهی عمر ۷۰

موسیقی دشمن سرسخت طول عمر است ۷۱

(۱۱)- جنون و دیوانگی ۷۲

ضرر موسیقی از دیدگاه دانشمندان جهان. ۷۳

(۱)- از عوامل سکتة قلبی ۷۳

۲- از عوامل سردرد ۷۴

۳- تأثیر بر روی جنین ۷۴

۴- فلج کردن روحیه ۷۴

(۵) - خستگی شدید سلسله اعصاب. ۷۵

(۶) - رقص بدون اراده ۷۵

(۷) - از عوامل فشار خون ۷۶

ضررهای موسیقی از دیدگاه علامه جعفری ۷۶

امراض دیگر ۷۸.

(۱) - غافل کردن از مقدرات ۷۸

(۲) - بیرون آوردن از جدیت ۷۹

دو داستان زیبا و عبرت آموز ۷۹

یزید بن عبدالملک ۷۹

یزید بن ولید ۸۰

(۳) - مریض شدن مغز ۸۱

نظر برخی از نوابغ جهان در مورد موسیقی ۸۱

نمونه‌های واقعی از تأثیر موسیقی ۸۳

حکایت ابونصر فارابی در مجلس سیف الدوله ۸۳

تقاضای ممنوعیت موسیقی در غب.

۸۶

نظر خواننده مشهور ایتالیایی درباره موسیقی ۸۷

ضررهای موسیقی بر آب. ۸۸

موسیقی و غنا از منظر دین. ۹۰

الف : بررسی و عواقب غنا و موسیقی ۹۰

آثار وخیم آن در دنیا. ۹۱

مرگ ناگهانی و قبول نشدن دعا ۹۱

سبب نفاق ۹۱

عامل زنا ۹۱

بدبختی جامعه ۹۲

ناسپاسی از حق تعالی ۹۲

بی تفاوت شدن نسبت به ناموس ۹۳

رفتن برکت ۹۳

موسیقی علنی در آخرالزمان ۹۴

ب: عواقب وخیم غنا و موسیقی پس از مرگ. ۹۶

با روی سیاه محشور می شود ۹۶

خدا نظر رحمت به او نمی فرماید ۹۷

به صورت خوک و بوزینه در می آیند ۹۷

در گوشش سرب ذوب شده می ریزند ۹۸

در قیامت به صورت نابینا و گنگ و کر خواهد بود ۹۸

ثواب پرهیز از غنا ۹۸

خرید و فروش ، تعلیم و یاد دادن ۹۹

خرید و فروش و کسب با وسایل لهو ۱۰۰

دو استفتاء ۱۰۱

اجرت گرفتن جهت تکثیر فیلم و نوارهای مبتذل ۱۰۱

خرید و فروش آلات لهو و لعب ۱۰۳

فصل چهارم: دلائل حرمت موسیقی ۱۰۵

دلائل چهارگانه در موسیقی و غنا ۱۰۷

کتاب (قرآن) ۱۰۷

آیه اول ۱۰۸

آیه دوم ۱۰۹

ص: ۱۰

آیه سوم ۱۱۰

غنا از گناهان کبیره است. ۱۱۳

آیه چهارم ۱۱۴

آیه پنجم ۱۱۵

سنت ۱۱۶

اجماع ۱۱۶

ادعای اجماع فقها در حرمت موسیقی ۱۱۷

عقل ۱۲۰

فصل پنجم: سئوالاتی پیرامون موسیقی و غنا ۱۲۳

شایستگی موسیقی به خاطر لذت به هیچ منطقی تکیه نمی کند ۱۲۵

علت ممنوعیت موسیقی در منابع اسلامی. ۱۲۶

آیا موسیقی روح انسان را تصفیه می کند. ۱۲۶

اگر موسیقی واقعاً ضرر داشت آیا می توانست این اندازه مردم را به خود مشغول کند ۱۲۷

موسیقی نمی تواند چاشنی روح باشد. ۱۲۸

آیا موسیقی در محل کار سبب کار بیشتر است. ۱۲۸

اختلالات تعقل در موسیقی دانان ۱۲۹

گوش دادن به موسیقی های مجاز ۱۳۰

آیا در اسلام به زیبایی و جمال عنایتی شده ؟ ۱۳۰

آیا بیماران روحی به وسیله موسیقی معالجه می شوند ؟ ۱۳۱

نخستین شرط آرامش و آسایش ۱۳۲

آیا درست است که موسیقی دانان را تشویق کرد یا نه ؟ ۱۳۳

منابع و مآخذ ۱۳۵

اخوان الصفا درباره ریشه موسیقی می گویند: « یکی از اسباب وضع قواعد و قوانین موسیقی این است که چون حوادث و وقایعی از ناحیه موجبان نجومی و تاثیرات که کواکب و اجرام مساوی پدید می آید مانند قحط و غلاء و خشک سالی و جز آنها، خواستند راهی پیدا کنند که از این گونه بلیات و حوادث ناگوار نجات یابند، و به جهت اینکه هنگام اشتغال به عبادت حالت رقت قلبی به آنها دست دهد، الحانی به کار می بردند که لحن محزون می نامیدند. کم کم لحن دیگری را استخراج نمودند به نام مشجع، که رؤسای لشکر در جنگها به کار می بردند و لحن دیگری استخراج کردند که در بیمارستانها و اوقات سحر، برای تخفیف مرضها به کار می بردند و بسیاری از امراض را به وسیله آن الحان علاج می کردند. لحن دیگری را استخراج کردند که در هنگام انجام کارهای دشوار مانند حملی، بنایی و ملاحی به کار می بردند تا بدین وسیله دشواری کار را احساس نکنند. لحن دیگری استخراج کردند که در هنگام فرح و لذت و سرور و عروسیها و ولیمهها به کار می رفت. الحانی خاص برای حیوانات و تشویق آنها درست کردند که شترانان آن را در سفر به کار بردند و یا در تاریکی شب به کار بردند تا اینکه شتران به نشاط آیند و بار را بر آنها سبک نماید. همین طور گوسفندچرانها و گاوچرانها و اسبچرانها در هنگام آب دادن به حیوانات سوت می زنند و صفیر می کشند که این خود لحنی از موسیقی است. همین طور شکارچیان الحانی در تاریکی شب به کار می بردند تا طیور و حیوانات به آنها نزدیک شوند. زنان برای اطفال خود الحانی درست کردند تا گریه آنها را آرام نموده، خوابشان نمایند. (معارف معاریف)

این حالاتی از موسیقی است که در زمان گذشته استفاده می‌شده، ولی در حال حاضر با موسیقی چگونه برخورد می‌شود؟

البته این حالات هنوز هم کم و بیش در بین مردم موجود است، ولی بحث ما بر سر آن موسیقی است که متأسفانه جامعه ما را به طرف فساد و تباهی می‌کشاند، افکار جوانان ما را منحرف و تخریب می‌نماید و بعضاً ضررهای بسیار مخربی را بر پیکره آنها وارد می‌کند. یک سری اصوات و الحان نابود کننده فکر و اعصاب و روان. آیا موسیقی که اکثر جوانان ما در حال حاضر از آن استفاده می‌کنند، اصلاً بهره‌ای از هنر موسیقی دارد یا صرفاً برای لهو و لعب، مجالس عیش و نوش، شب نشینی‌ها و عروسی‌هاست؟

آیا این گونه موسیقی‌ها - که بیشتر منافع دشمنان ما را در بر دارد تا خود ما - ابزاری برای روح و تسلی خاطر است؟ یا ابزاری است برای دشمنان و نابود کننده اعصاب و روان ما که به شدت باعث نامتعادل شدن اعصاب سمپاتیک و پاراسمپاتیک می‌گردد؟!

چرا شرع مقدس ما آن را حرام کرده؟ چه سودی در تحریم اینگونه موسیقی نصیب شرع مقدس می‌شود که سر مخالفت با آن گذاشته؟ چرا ائمه اطهار علیهم السلام با آن مخالفت نموده‌اند؟ شما این ضرر را متوجه چه کسی می‌دانید؟ متوجه شارع، یا متوجه مراجع یا علماء که تبیین کننده نظرات ائمه علیهم السلام هستند، یا صرفاً متوجه خود شخص استفاده کننده؟

اگر از جنبه و دیدگاه علمی به آن نگریسته شود متوجه می‌شویم همان طوری که تاکنون اثبات شده، ائمه معصومین علیهم السلام و علماء و مراجع صرفاً به فکر سلامت بشر هستند و بر همین اساس می‌فرمایند:

« موسیقی مهیج و مطرب باعث مضرات مختلفه برای اعصاب و روح و روان خود استفاده کننده است ».

و الا چه اشکالی دارد که شارع مقدس می فرمود: برای آرامش روح و روان خود روزی چند دقیقه صرف گوش کردن موسیقی کنید؟ ولی می بینیم خلاف این مطلب را بیان می فرماید! چرا؟ چون ساختار فیزیکی و متافیزیکی ما با موسیقی های مبتذل سنخیتی ندارد.

و در پایان این نکته مهم را یاد آور می شویم که از راه هایی که می توان جلوگیری کرد از موسیقی و تهاجم فرهنگی یکی موعظه و پند می باشد و دیگری نهی از منکر در اینجا توجه شما را جلب می کنیم به دو داستان واقعی زیر، تا مطلب برای شما بیشتر روشن شود:

۱- در کوچه های بغداد

حضرت موسی بن جعفر علیه السلام، در یکی از کوچه های بغداد می گذشت از خانه ای آوای زنان آوازه خوان به گوشش رسید حضرت که با تعجب و تأسف از کنار دیوار می گذشت کنیزکی دید که برای ریختن خاکروبه به کوچه آمد. فرمود: ای کنیزک! این خانه مال کیست؟

عرض کرد: مال مردی از مشاهیر این شهر به نام بشر است.

فرمود او آزاد است یا بنده؟

عرض کرد: آزاد است و بندگان زیادی دارد.

حضرت فرمود: راست گفتی، او آزاد است که چنین به لهو و لعب آغشته شده و اگر او بنده بود هرگز در برابر مولای خود چنین گستاخ نبود و مرتکب چنین گناه نمی شد.

امام از آن محل گذشت و کنیزک به خانه برگشت و سؤال و جواب را با همان بیان به (بُشر) در حالی که بر سر بساط شراب نشسته بود گفت، این بیان جالب و موعظه سودمند و منطق حکیمانه آن چنان در دل او اثر گذاشت و به طوری او را تکان داد که بی اختیار از جای جست و با پای برهنه شتابان به کوچه آمد و به دنبال حضرت روان شد تا اینکه به حضرت رسید و خود را به پاهای مبارکش انداخت و بوسه داد و سپس با چهره‌ای اشک آلود گفت: آقا تا این دقیقه غافل بودم و در مقابل مولای خود گستاخانه رفتار می‌کردم و مرتکب گناه بیشماری شدم ولی با آن بیانی که به کنیزک فرمودید تکان خوردم و دانستم که در اشتباهم آیا توبه من قبول است؟

حضرت فرمود: بلی، اما به شرط اینکه از تمامی آلودگی‌ها پشیمان باشی و دیگر غمزه‌های گناه دیدگانت را خیره نکنند و بهتر است آلات و وسایل لهو و لعب را به دور افکنی، او چنین کرد و از زنان مغنیه و آوازه خوان گذشت و مسیر شیطانی را عوض کرده و به راه رحمانی قدم گذاشت و بالنتیجه به مقامات عالیه نائل آمد. (۱)

مقصود از نقل این مطلب اشاره به تأثیر موعظه است که مردی ناپاک و آلوده به گناه با چند کلمه موعظه سودمند و مؤثر از تمام گناهان دست شست و کار او به جایی رسید که بعضی از بزرگان از نصایح حکمت آمیز او استفاده می‌کردند.

۱- واعظ خانواده، ص ۲۳-۲۴؛ به نقل از منتهی الآمال، ج ۲، ص ۱۲۶.

۲- نهی منکر ابوبصیر از مجلس میگساری و موسیقی همسایه‌اش

از ابی بصیر است که گفت: من همسایه‌ای داشتم که از اعوان سلطان جور بود و مالی به دست آورده بود و کنیزان مغنیه‌ای گرفته بود و پیوسته انجمنی از جماعت اهل لهو و لعب و عیش و طرب آراسته و شراب می‌خوردند و مغنیات برای او می‌خواندند و به جهت مجاورت با او پیوسته من در اذیت و صدمه بودم از شنیدن این منکرات، لا-جرم چند دفعه به سوی او شکایت کردم، او مُرتدع نشد و بالاخره در این باب اصرار و مبالغه بی حد کردم. جواب گفت مرا که: ای مرد، من مردی هستم مبتلا- و اسیر شیطان و هوا و تو مردی هستی مُعافی (از اسارت شیطان رها)، پس اگر حال مرا عرضه داری خدمتِ صاحب‌ت یعنی حضرت صادق علیه السلام امید می‌رود که خدا مرا از بند نفس و هوا نجات دهد.

ابوبصیر گفت: کلام این مرد در من اثر کرد، پس صبر کردم تا گاهی که از کوفه به مدینه رفتم، چون شرفیاب شدم خدمت امام علیه السلام حال همسایه را برای آن جناب نقل کردم. فرمود: وقتی به کوفه برگشتی، او به دیدن تو می‌آید، پس به او بگو، جعفر بن محمد می‌گوید: ترک کن آنچه را که به جا می‌آوری از منکرات الهی، تا من از برای تو بر خدا بهشت را ضامن شوم. پس چون به کوفه مراجعه کردم مردم به دیدن من آمدند، آن مرد نیز به دیدن من آمد، چون خواست برود، من او را نگاه داشتم تا آنکه منزلم از واردین خالی شد، به او گفتم: ای مرد! همانا حال تو را به جناب صادق علیه السلام عرض کردم، فرمود: به او سلام برسان و بگو آن حال خود را ترک کند و من بهشت را برای او ضامن می‌شوم. آن مرد از شنیدن این کلمات گریست و گفت: تو را به خدا سوگند که جعفر بن محمد (ص) چنین گفت؟ من قسم یاد کردم که

چنین فرمود . گفت : همین بس است مرا ، این بگفت و برفت . پس از چند روزی که گذشت نزد من فرستاد و مرا نزد خود طلبید ، چون به خانه او رفتم دیدم برهنه در پشت در است و می گوید : ای ابوبصیر ! آنچه در منزل خود از اموال داشتیم بیرون کردم و الآن برهنه و عریانم ، چنانکه مشاهده می کنی . چون حال آن مرد را دیدم نزد برادران دینی خود رفتم و از برای او لباس جمع کردم و او را به آن پوشاندم . چند روزی نگذشت که باز به سوی من فرستاد که من علیل شده‌ام ، نزد من بیا . پس پیوسته به نزد او می رفتم و می آمدم و او را معالجه می کردم ، تا وقتی که مرگش در رسید من بر بالین او نشسته بودم و او مشغول جان کندن بود که ناگاه حالت غشی او را عارض شد ، چون به هوش آمد گفت : ای ابوبصیر ! صاحب جعفر بن محمد (ص) وفا کرد برای من به آنچه وعده فرموده بود ، این بگفت و دنیا را وداع نمود .

پس از مردن او چون به سفر حج رفتم ، همین که به مدینه رسیدم و خواستم خدمت امام خود شرفیاب شوم ، درب خانه استیدان (اذن) خواستم و داخل شدم ، چون داخل خانه شدم یک پایم در دالان بود و یک پایم در صحن خانه که حضرت صادق علیه السلام از داخل اطلاق مرا صدا زد : ای ابوبصیر ! ما وفا کردیم برای رفیقت آنچه را که ضامن شده بودیم . (۱)

کتابی که پیش رو دارید پیرامون جوان و موسیقی می باشد که شامل هشت فصل می باشد ، که برگرفته از آیات و روایات و سخنان بزرگان و اندیشمندان و فتاوی مراجع بزرگوار تقلید و بیماری ها و امراض موسیقی

۱- نظری به موسیقی ، ج ۱ ، ص ۱۱۹-۱۲۰ ، به نقل از منتهی الآمال ، ج ۲ ، ص ۸۹-۹۰ .

می‌باشد . از خداوند تبارک و تعالی خواستار توفیق روز افزون فراگیری احکام و عقائد و اخلاق هستیم .

اگر هم نقصی و مشکلی در کار است ما را با انتقادات سازنده و ارزنده خود یاری نمایید .

ثواب این کتاب ، هدیه به ولی نعمتمان ، حضرت ثامن الحجج علی بن موسی الرضا علیه السلام.

پایان یافت در شام شهادت صدیقۀ کبری، فاطمه زهرا علیها السلام.

مهدی آقابابایی

۱۸/۳/۱۳۸۷

فاطمیه ۱۴۲۹

فصل اول: پیشینه موسیقی

اشاره

اختراع موسیقی و غنا

گاهی خوبی و بدی چیزی را از طریق شناخت مخترع و بنیان گذار آن می توان به دست آورد؛ یعنی اگر عمل و روشی به وسیله شخص محترمی، یا با سفارش او بنیان گذاشته شود یا رواج یابد، معلوم می شود آن عمل پسندیده و موجب تقرب به خداست.

همچنین اگر عمل و سنتی به وسیله شخص خبیثی تأسیس و بنیان گذاشته شود در می یابیم که آن عمل ناپسند و باعث دوری از رحمت خدا می شود.

بر اساس دلایل موجود و روایاتی که در دست داریم، موسیقی و غنا به وسیله شیطان ملعون اختراع شده و در طول تاریخ به وسیله افراد غیر متعهد و بی مبالات به دین، مانند: سلاطین جور و مأموران فاسق آنان رواج یافته است.

مخترع موسیقی

همان طوری که اشاره شد در برخی روایات، اختراع موسیقی به شیطان نسبت داده شده است:

۱- امام صادق علیه السلام می فرماید:

وقتی حضرت آدم علیه السلام رحلت نمود، ابلیس و قابیل با رحلت او خوشحال شدند آن دو در اجتماعی شرکت جستند و به نشانه شادی برای مرگ آدم

علیه السلام از طنبورها (۱) و وسایل لهو (موسیقی) استفاده کردند. پس هر کسی در روی زمین از این وسایل لذت می برد از پیروان ابلیس و قایل می باشد. (۲)

از این حدیث استفاده می شود که مخترع اصلی موسیقی و نوازندگی شیطان و قایل می باشند .

مخترع غنا

در برخی دیگر از روایات اختراع غنا به شیطان منسوب و از او به عنوان اولین خواننده یاد شده است .

در تفسیر عیاشی از جابر بن عبدالله انصاری و از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده است :

شیطان نخستین کسی است که آوازه خوانی کرد . و اولین کسی است که نوحه گری نمود و اولین کسی است که حدی خواند ، هنگامی که آدم علیه السلام از (میوه) درخت خورد ، شیطان آواز خواند و هنگامی که از بهشت اخراج شد و هبوط کرد ، خدا خواند و زمانی که در زمین مستقر شد نوحه گری را

۱-۱ یکی از آلات موسیقی است شبیه سه تار که دارای دسته ای دراز و کاسه ای کوچک می باشد . فرهنگ عمید ، ص ۴۱۷

۲-۲ کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۱ . « لما مات آدم علیه السلام و شمت به ابلیس و قایل فاجتمعا فی الارض فجعل ابلیس و قایل المعارف و الملاهی شمائه بآدم علیه السلام فکل ما کان فی الارض من هذا الضرب الذی یتلذذ به الناس فانما هومن ذاک».

آغاز کرد که به وسیله آن نعمت‌های بهشت را برای آدم علیه السلام یادآوری می‌کرد و تا اندوه آدم علیه السلام افزون گشته و شیطان خوشحال گردد. (۱)

از این دو حدیث روشن می‌شود که غنا (آوازه خوانی) و موسیقی (نوازندگی) از کارهایی است که به دست شیطان تأسیس شده است. بدیهی است که شیطان همیشه دنبال کارهای خلاف و دستور خدا بوده و هیچ کار مطلوبی انجام نمی‌دهد و از همین جا می‌توان به بدی غنا و موسیقی پی برد.

سابقه موسیقی در ایران

غنا و موسیقی در ایران سابقه‌ای طولانی دارد و مردم این مرز و بوم با آن مأنوس بوده‌اند.

در کتاب تاریخ ایران، مشیرالدوله می‌نویسد: «بهرام گور از هند دوازده هزار موسیقی دان را جهت نوازندگی آورد».

راجع به همین بهرام گور «فخر الاسلام» از تاریخ اصفهانی نقل می‌کند که: بهرام گور دستور داد مردم نصف روز کار کنند و نیمی دیگر را به عیش و عشرت بگذرانند، باده بنوشند و نوای موسیقی بنوازند، از این رو مقام آوازه خوانان اوج یافت، روزی بر گروهی عبور کردند که می‌نوشیدند؛ ولی گوش نمی‌دادند. پرسید: کو آوازه خوان؟

۱-۱ - تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۴۰، ذیل آیه ۳۵ سوره بقره؛ بحار الانوار، ج ۶، ص ۳۳؛ وسایل الشیعه، ج ۱۷، ص ۳۱۰.
«کان ابلیس اول من تغنی، و اول من ناح، و اول من حدا، لما اکل آدم من الشجره تغنی، فلما هبط حیدا، فلما استقر علی الارض ناح یدکره ما فی الجنة».

جواب دادند: می‌خواستیم از وجودشان استفاده کنیم، اما هزینه‌شان به واسطه کمیابی زیاد است. بهرام نامه‌ای به پادشاه هند نوشت و رامشگر (نوازنده و خواننده) خواست. دوزاده هزار رامشگر از هند آمدند و بهرام آنها را به شهرهای ایران تقسیم نمود.

پیشرفت چشم‌گیر موسیقی بین اعراب

عرب با موسیقی و غنا به صورت بسیط و ساده‌اش آشنا نبود؛ پس از امتزاج با ایرانیان لهو و غنا به سرعت انتشار یافت. عجب این است که سرزمین حجاز از خود سرزمین‌های عراق و شام که مرکز اصلی این صنعت بود جلو افتاد.

حجاز از نیمه دوم قرن اول هجری، هم مرکز فقه و حدیث بود و هم مرکز لهو و موسیقی. امرا و حکام اموی سخت از لهویات ترویج می‌کردند و به آنها سرگرم بودند. بر عکس ائمه اهل بیت علیهم السلام شدیداً مخالفت می‌کردند که در فقه و حدیث منعکس است. اگر مطلب را در سطح عامه مردم بررسی کنیم، می‌بینیم توده مسلمان ایرانی و همچنین علمای ایرانی... نژاد با آن همه سوابق ملی در این کار، بیش از توده عرب و علمای عربی نژاد عکس العمل و مخالفت نشان دادند.

در باره «مالک بن انس» امام معروف اهل سنت که نژاد عرب دارد، نوشته‌اند: در آغاز کار می‌خواست رشته موسیقی را تعقیب کند. مادرش او را منع کرد و گفت: چون چهره و قیافه‌ای زیبا نداری بهتر است رشته فقه را دنبال کنی و همین کار را کرد. (۱)

ورع و پرهیزگاری ایرانیان آن زمان

آنچه تأمل بر می‌انگیزد این است که اولاً ایرانیان، اهل فن غنا و موسیقی بودند و در آن کار سابقه‌ای زیادی داشتند و عادتاً آنها باید از نظر شرعی دنبال توجیه و تأویل بروند، ثانیاً شیوع لهو و غنا در حجاز به وسیله ایرانیان صورت گرفت. مغنیان معروف آن عصر بیشتر ایرانی بوده‌اند، در عین حال در حالت مذهبی آن روز، ایرانیان بیش از سایر ملت‌ها تورع و پرهیزکاری نشان داده‌اند. و همچنان که اشاره شد، محل بحث حالت و محیط مذهبی است؛ اما محیط‌های غیر مذهبی؛ مانند «دربار هارون و دستگاه برامکه» شکل دیگر بود. (۱)

موسیقی در جنگ‌های صدر اسلام

به همین جهت بوده است که در جنگ‌های صدر اسلام که در حدود هشتاد جنگ و دفاع بوده است، نمی‌بینیم که مسلمانان برای تهییج سربازان خود به موسیقی متوسل شوند؛ بلکه آنها شعارهای واقعی خود را به طور دسته جمعی گفته تحریک می‌گشتند، چنان که در یکی از جنگ‌ها، قریش شعار ذیل را با موسیقی و هیجان رزم می‌گفتند:

أَعْلُ هُبْلٍ، أَعْلُ هُبْلٍ ؛ بلند باد هبل ، بلند باد هبل .

و مسلمانان هم در مقابل می‌گفتند: الله اعلی و اجل ؛ خداوند بالا و بلند مرتبه است .

و با اینکه کفار به هر گونه وسایل موسیقی آن زمان برای تحریک سربازان خود متوسل می‌گشتند، مسلمانان کوچک‌ترین اعتنایی به مسئله موسیقی نداشتند. (۱)

موسیقی یکی از ابزار استعمار است

برای بیگانگان و استعمارطلبان که در مقام بهره‌برداری از منابع طبیعی، و ربودن گنج‌ها و ثروت کشورهای ضعیف هستند، چیزی موثرتر از آشفته‌گی فرهنگ، و ناتوانی خرد و دانش ملت‌ها نیست.

آنها خوب می‌دانند، اگر ملتی فرهنگ صحیح داشته و به حقوق مدنی و اجتماعی خود آشنا و دارای عقل سلیم و اعصاب سالم باشد، هیچگاه اجازه تجاوز به دیگران نمی‌دهد؛ روی همین اصل سخت می‌کوشند تا با وسایل مختلف، نیروی خرد و دانش و عزم و اراده ملت‌های کوچک را ناتوان ساخته، تا از این ضعف و ناتوانی به نفع توانایی خویش، استفاده گیرند.

از جمله برنامه‌هایی که در دفتر سیاسی خود برای رسیدن به این مقصود و برده ساختن مردم، تنظیم کرده‌اند. آزادی افسار گسیخته ازدیاد مجالس سستی و رقص و کنسرت و کاباره‌ها، نمایش فیلم‌های مهیج شهوت، انتشار عکس عریان و نیمه عریان زنان هوسباز به وسیله رسانه‌ها و نشر داستان‌ها و رمان‌های محرک، ستایش رقاصه‌ها، تشویق جوانان به نوازندگی و خوانندگی، سرگرم ساختن ملت‌ها به هر وسیله‌ای حتی به حل کردن جدول، پخش تصنیف‌های مهیج شهوت و اشعار

عاشقانه و نمایش رقص خانم‌ها ، اینها همه از عواملی است که در نقشه استعمار ، برای ناتوان ساختن اندیشه ملت‌ها به کار رفته است .

آری آنها می‌خواهند به وسیله اجرای برنامه‌های فوق ، در دنیای جدید که خود می‌گویند عصر آزادی و دموکراسی است ، بردگی جدیدی به وجود آورده و عده بسیاری از انسان‌ها را در اثر ابتلائات روحی دچار حیرت و سرگردانی ، ناتوانی-های فکری ، تضعیف نیروی تشخیص افسردگی و خمودی ، ضعف اعصاب ، ضعف جسمانی ، انگیزه‌های قوی اغتشاشات فکری ، هیجان‌ات روحی ، جنون ، بیماری‌های قلبی ، انتحار، تهییج عشق ، شکست عمر و بالاخره تسلیم در برابر استعمار نموده‌اند ، تا از بردگی آنان به سود آقایی خود استفاده تمام و کمال ببرند !

بدیهی است وقتی ما در پیرامون عمل و کارکرد موسیقی دقت کنیم ، می‌بینیم آنچه را که بیگانگان می‌خواهند به نفع سیاست استعماری خود به دست آورند ؛ همه را موسیقی در قدرت و نفوذ تحریکات خود به همراه دارد و آنچه خوبان همه دارند او به تنهایی داراست ! و اگر بگوییم در دنیای امروز موسیقی مجهزترین ابزار استعمار است ، راه خطا نرفته‌ایم .

بر این اساس آن قدر که در موسیقی و انتشار آن تبلیغ می‌شود ، درباره هیچ یک از مسائل ضروری و امور حیاتی بشر تبلیغ نمی‌شود . صدا و سیما که دستگاه حساسی برای تعلیم و تربیت ، گسترش دانش ، بالا- بردن سطح افکار عمومی ، و بهترین دستگاه برای نشر اخلاق و امور معنوی و آشنا ساختن جامعه به راه و رسم صحیح زندگی است ، به وسیله موسیقی اکثر اوقات شبانه روزش اشتغال شده و تمام برنامه‌های اصلاحی تحت الشعاع زیر و بم‌های موسیقی قرار گرفته است .

چه بسا ملتی که کار و فرهنگ و بهداشت او با مشکلات فراوانی مواجه است . برنامه موسیقی آن از همه چیز کاملتر است .

در برنامه استعمار

موسیقی هنر معرفی می شود !

موسیقی را غذای روح می دانند !

موسیقی در رشد گیاهان مؤثر می گردد !

موسیقی سبب فرجه شدن گوسفندان می گردد !

موسیقی در ازدیاد شیر گاو و انسان تأثیر می کند ! (۱)

و حال آنکه هنر باید خدمتگذار بشر باشد نه زیان زننده به جسم و جان او ، و غذای روح باید سطح دانش و فرهنگ بشری را بالا- ببرد، نه او را به سوی بیماریهای روحی و ناتوانی های فکری و دیوانگی رهسپار کند . و برای رشد گیاهان آب و کود طبیعی لازم است ، تا در بافت ها و یاخته ها و اندام و قسمت های « سیتوپلاسم » و « پروتوپلاسم » گیاهان مؤثر واقع گردد ، نه تار و ضرب نوازندگان ! و ازدیاد شیر گاو و انسان و فرجه شدن حیوانات احتیاج به خوراک خوب و کافی دارد تا آنکه هضم و جذب بدن شده و آنگاه شیر خوب به وجود آورد یا جثه حیوان را قوی سازد ؛ نوای موسیقی به طور غیر طبیعی و زیان آور به هضم و جذب غذا و ازدیاد شیر کمک می کند .

۱-۱- در حالی که امروزه ثابت شده است که با ازدیاد شیر گاو توسط موسیقی مواد سمی زیادی از بدن گاو در شیر ترشح می نماید که همگی برای بشر مضر است .

از همه مهمتر تهمتی است که به عالم علم و جهان پزشکی زده و تبلیغ می کنند که: «موسیقی دیوانگی و بیماری های روحی را معالجه می کند».

اگر چنین است چرا روز به روز بر تعداد بیماران روحی و کثرت مراکز درمانی روانی اروپا و آمریکا و کشورهای دیگر افزوده می شود و چرا آمار خودکشی ها و ناکامی ها روز به روز بالا می رود به طوری که روانشناسان را متوحش ساخته است!

اگر موسیقی دیوانگان را معالجه می کند، چرا دانشمندان و روانشناسان و استادان روشنفکر طب و بهداشت برای خدمت به جهان بشریت، اجازه نمی دهند ویولنیست ها و پیانیست ها، تار و ضرب و وسایل موسیقی خود را برداشته و وارد تیمارستان ها شوند و مدتی بخوانند و بنوازند و دیوانگان را شفای عاجل بخشند تا هزینه سنگینی که صرف تیمارستان ها و معالجه دیوانگان می شود را لاقبل صرف بهبود وضع عقلای مردم نمایند. (۱)

۱-۱- امروزه حدود ۴۵۰ میلیون نفر از مردم دنیا از یک بیماری روانی یا رفتاری رنج می برند. طبق آمار سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۰۱، ۳۳ درصد از سیری شده افراد با ناتوانی (YLD) به دلیل بیماری های عصبی و روانپزشکی است. بیماری افسردگی تک قطب، علت ۱۲/۱۵ درصد از ناتوانی ها است و سومین رتبه را بین کل بیماری ها دارد. ۴ مورد از ۶ علت اصلی ناتوانی به دلیل بیماری های عصبی و روانپزشکی را، بیماری های روانی چون: افسردگی، بیماری های وابسته به مصرف الکل، اسکیزوفرنی و بیماری های دو قطبی به خود اختصاص داده است. بیش از ۱۵۰ میلیون نفر از مردم دنیا در هر برهه از زمان از افسردگی رنج می برند. حدود ۱ میلیون خودکشی موفق هر سال در جهان وجود دارد و حدود ۲۵ میلیون نفر از مردم جهان از اسکیزوفرنی، ۳۸ میلیون نفر از صرع بیش از ۹۰ میلیون نفر از یک بیماری وابسته به مصرف الکل و یا سایر موارد رنج می برند.

آری! همه اینها تبلیغات است؛ زیرا موسیقی یکی از وسایل مجهز بردگی جدید بشر است که به آسانی می‌تواند در دورترین نقاط به وسیله ماهواره‌ها زنجیر بردگی خود را به دست و پای بشر ببندد و بر نیروی فکری مرد و زن حکومت نماید. روی همین اصل خدمتگزاران جهان بشری و دانشمندان و روانشناسان بزرگ و دلسوز دنیا، در مقام بیداری جامعه بشریت برآمده تا جهانیان را به این طرز بردگی جدید واقف سازند. (۱)

« ناپلئون هیل» نویسنده آمریکایی می‌نویسد:

« ده چیز است که باعث هیجان و تحریک مغز می‌شود، این وسائل ده گانه‌ای که مغز انسان را به هیجان و فعالیت وادار نموده و نوسانات آن را به اعلاء درجه می‌رساند به شرح زیر می‌باشد:

۱- اشتیاق و علاقه جنسی ۲- عشق ۳- اشتیاق سوزان برای کسب شهرت یا تحصیل مال ۴- موسیقی ۵- دوستی و رفاقت بین دو مرد یا دو زن یا یک زن و یک مرد ۶- تبادل افکار با روح اتحاد و سازگاری بین دو نفر یا بیشتر برای نیل به موفقیت ۷- تلقین به نفس ۸- تحمل زحمت و مشقت زیاد ۹- ترس ۱۰- مخدرات و الکل. (۲)

یکی از نویسندگان معاصر می‌نویسد:

« به آن افراد نادان و بی‌فکری که به جای تشویق جامعه به صنایع و اختراعات و توجه به اکتشافات به موسیقی و شراب دنبک اهمیت نمی‌دهند، بگویید یش از این خیانت به کشور روا مدارید.

۱- ۱- تأثیر موسیقی بر اعصاب و روان، صص ۱۵۳-۱۵۷.

۲- ۲- تأثیر موسیقی بر اعصاب و روان، ص ۱۷۱.

وقتی استعمارگران و بیگانگان بخواهند اعصاب ملت‌ها را ضعیف نموده و آنان را از کارهای سودمند اجتماعی باز دارند ، به برنامه موسیقی و ساز و آواز آنان بیش از کار و صنعت اهمیت می دهند . (۱)

و یکی از راه‌های مبارزه با تهاجم فرهنگی است چنانچه مقام مظم رهبری در این باره می‌فرمایند :

« راجع به موسیقی و روش مقابله با تهاجم فرهنگی می‌فرماید : این که ما بگوییم موسیقی بهترین راه مقابله با تهاجم فرهنگی است ، نه من به این معتقد نیستم که موسیقی یک چنین کششی داشته باشد ؛ بهتر است بگوییم یکی از راه‌های مبارزه با تهاجم فرهنگی است . البته با شرایطی می‌تواند باشد اما بهترین راهش را این نمی‌دانم . (۲)

۱- ۲- تأثیر موسیقی بر اعصاب و روان ، ص ۱۷۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۸ بهمن ، ۷۷.

فصل دوم : مفهوم غنا و موسیقی

اشاره

مفهوم غنا و موسیقی

قبل از آنکه به موضوع بحث بپردازیم لازم است با مفهوم لغوی و فقهی غنا و موسیقی و آنچه مربوط به این دو است آشنا شویم؛ زیرا چنانچه ماهیت غنا و موسیقی برای ما روشن نشود موضوع بحث مجهول خواهد ماند و این موجب ابهام در حکم نیز می‌گردد.

۱- معنای لغوی موسیقی**اشاره**

اصل واژه موسیقی یونانی است که در زبان عربی و فارسی نیز استعمال می‌شود.

اهل لغت مفهوم آن را با عبارتهای گوناگون بیان کرده‌اند که به برخی از آنها اشاره می‌کنیم.

الف: در اقرب الموارد آمده است:

«الموسیقی فنُّ الغناء و التطریب، یونانیتها موسیقی و صاحب الفن موسیقی».

موسیقیا به معنای فن آوازه خوانی، سرود خوانی و شادی کردن است؛ لفظ یونانی آن موسیکا می‌باشد و صاحب این فن [در زبان عربی] موسیقی می‌گویند. (۱)

ب: در المعجم الوجیز می‌خوانیم:

«الموسیقی یطلق علی فنون العزف علی آلات الطرب - الموسیقی المنسوب الی الموسیقی، الموسیقار: من حرفته الموسیقی».

موسیقاً لفظی است که بر فنون و نواختن آلان طرب اطلاق می‌شود.

موسیقی به کسی گفته می‌شود که با موسیقی ارتباط داشته باشد و به آن منسوب گردد .

موسیقار کسی است که حرفه و شغلش موسیقی باشد .(۱)

عبارت فوق در المعجم الوسیط نیز آمده است .(۲)

شکی نیست که موسیقی مطرب را همه علماء حرام می‌دانند . بسیاری از مردم فکر می‌کنند که موسیقی باید به نظر هر شخص و طبع هر فردی طرب آور باشد ، در حالی که مطرب بودن عرفی و نوعی است و بسیاری از مردم موسیقی اصیل و سنتی را حلال و موسیقی مبتذل را حرام می‌دانند ؛ در حالی که اگر مطرب باشد ، فرقی بین اصیل و غیر آن نمی‌کند .

علامه جعفری (رحمه الله) پیرامون تعریف موسیقی می‌فرماید :

انسان‌ها به جهت داشتن کیفیت‌های روانی مختلف ، برداشت‌ها و دریافت‌های گوناگونی از موسیقی دارند . لذا در تعریف موسیقی گفته شده است :

« موسیقی هنری است که از تنظیم و ترکیبات اصوات به وجود می‌آید و زیبایی آن بر حسب اثری است که در ذهن شنونده دارد سنجیده می‌شود .»

کسی دیگر درباره موسیقی چنین می‌گوید :

« نوای موسیقی از احساسات و انفعالات درونی انسان ناشی می‌شود و معرف غم و شادی ، هیجان و آرامش روحی انسان است .» و ما چون نمی‌دانیم که پدیده موسیقی در سطوح خود آگاه ، نیمه خود آگاه و ناخود آگاه چه اثری ایجاد می‌کند ؛ لذا نمی‌توانیم یک تعریف روشنی

۱-۱- المعجم الوجیز ، ص ۵۹۴ .

۲-۲- المعجم الوسیط ، ص ۸۹۱ .

مانند تعریف یک نمود فیزیکی ، در پدیده موسیقی داشته باشیم . از مجموع مطالعات درباره این پدیده می توان به دو اصطلاح عمده دسترسی پیدا کرد :

۱- مفهوم عمومی موسیقی : این مفهوم شامل هر صدا و آهنگی می باشد که تأثیر در روان آدمی از نظر احساسات و تموجات روانی به وجود می آورد .

۲- مفهوم خاص موسیقی : این نوع موسیقی به انواع گوناگون تقسیم می گردد ؛ مانند موسیقی کلیسا ، اپرت ، لید ، سنفونی و

...

البته تقسیم دیگری در باره موسیقی گفته شده :

موسیقی طبیعی : نغمه جویبارها ، صدای آبشارها ، صدای وزش بادهای ملایم در درختان ، نوای پرندگان ، که این گونه نواهای طبیعی چون غالباً یک رنگ و یک نواخت و بر یک آهنگ و میزان ملایم است مسرت بخش می باشد .

موسیقی هنری : عبارت است از همان آهنگ هایی که بشر آنها را ساخته است و وسایل مصنوعی آن در دنیای کنونی عبارت است از : تار ، ویلون ، سنتور ، اکوردئون ، گیتار ، پیانو و غیره .

آهنگ های مصنوعی دارای زیر و بم و ارتعاشات و تحریکات گوناگونی است که گاه می خنداند و زمانی می گریاند و گاهی به حد افراط نیروی نشاط را در آدمی تحریک می کند .

زمانی او را سخت به دیار غم و اندوه می فرستد یا او را در حیرت و بهت فرو می برد و گاهی اندیشه های منطقی او را به خیالات و پندهایی تبدیل

می‌کند، در صورتی که آهنگ‌های طبیعی چنان که متذکر شدیم نموده‌های مستقیم واقعیت‌هایی است که در جریانند. (۱)

انواع موسیقی به لحاظ کاربرد محتوایی

اشاره

مقام معظم رهبری پیرامون موسیقی اصیل و سنتی می‌فرماید:

۱- موسیقی اصیل و سنتی و غیر سنتی

مقام معظم رهبری راجع به موسیقی اصیل و سنتی می‌فرماید:

من نمی‌توانم به طور مطلق بگویم که موسیقی اصیل ایرانی، موسیقی حلال است، نه این طور نیست. بعضی خیال می‌کنند که مرز موسیقی حلال و حرام موسیقی سنتی است، نه این طور نیست. آن موسیقی که منادیان دین و شرع همیشه در دوره... های گذشته با آن مقابله می‌کردند و می‌گفتند: حرام است، همان

موسیقی سنتی خودمان است که به شکل حرامی در دربارهای سلاطین، در نزد افراد بی‌بند و بار، در نزد افرادی که به شهوات تمایل داشتند اجرا می‌شده، این همان موسیقی حرام است.

بنابراین مرز موسیقی حرام و حلال عبارت از ایرانی بودن، سنتی بودن، قدیمی بودن، کلاسیک بودن، غربی بودن یا شرقی بودن نیست. مرز آن چیزی است که من عرض کردم. این ملاک را می‌شود به دست شما بدهیم؛ اما این که این نوار جزو کدام گروه است، این را من نمی‌توانم مشخص کنم.

ص: ۳۹-۱ آیا موسیقی سنتی که میراث ملی ایران می‌باشد حرام است یا خیر؟

مقام معظم رهبری (دامت برکاته): چیزی که از نظر عرف موسیقی لهوی مناسب با مجالس لهو و معصیت محسوب می‌شود به طور مطلق حرام است. و در این مورد فرقی بین موسیقی ایرانی و غیر ایرانی و موسیقی سنتی و غیر آن نیست. (۱)

آیت الله العظمی سیستانی (دامت برکاته): معیار حرام و حلال سنتی بودن نیست.

آیت الله العظمی بهجت قدس سره:

موسیقی مطرب حرام است و موسیقی ملهی نیز مورد احتیاط است.

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی (دامت برکاته): حرام است.

آیت الله العظمی فاضل لنکرانی قدس سره: سنت حرام باید ترک شود.

آیت الله العظمی تبریزی قدس سره: موسیقی لهوی حرام است و فرقی بین سنتی و غیر سنتی نیست. (۲)

۲- موسیقی حرام

مقام معظم رهبری پیرامون موسیقی حرام می‌فرمایند:

در مورد موسیقی دو حرف وجود دارد، یکی این که بینیم اساساً مشخصه‌های موسیقی حلال و حرام چیست؟ دیگر اینکه باییم در مصداق، مرزهایی را مشخص کنیم تا به قول شما جوانان بدانند که این

۱-۱- اجوبه الاستفتائات، ج ۲، ص ۲۵.

۲-۲- مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید، ج ۳، ص ۹۵-۹۶.

یکی حرام است و این یکی حلال . البته این دومی کار آسانی نیست ، کار دشواری است که انسان از این همه اجرای موسیقی های گوناگون ، موسیقی خارجی ، موسیقی ایرانی هم با انواع و اقسامش ، با کلام ، بی کلام بخواهد یکی یکی اینها را مشخص کند ؛ اما مشخصه های کلی دارد که آن را می شود گفت . البته من هم در جاهایی به بعضی از اشخاص که دست اندر کار بودند ، آنچه را که می توانستم گفته ام . حالا هم مختصری برای شما عرض می کنم .

ببینید موسیقی اگر انسان را به بیکاری و ابتذال ، بی حالی و واخوردگی از موقعیت های زندگی و احوال اینها بکشانند ، این موسیقی ، موسیقی حلال نیست موسیقی حرام است . موسیقی اگر چنانچه انسان را از معنویت از خدا و از ذکر غافل کند این موسیقی حرام است .

موسیقی اگر انسان را به گناه و شهوترانی تشویق کند این موسیقی حرام است .

نظر اسلام این است ، موسیقی اگر این خصوصیات مضر و موجب حرمت را نداشته باشد ، البته آن وقت حرام نیست . اینهایی را که من گفتم بعضی از آنها در موسیقی بی کلام و سازها است بعضی هم حتی در کلمات است ؛ یعنی ممکن است فرضاً یک موسیقی ساده بی ضرر را اجرا کنند ، لیکن شعری که در این موسیقی خوانده می شود ، شعر گمراه کننده ای باشد . شعر تشویش کننده به بی بند و باری به ولنگاری ، شهوترانی ، غفلت و این طور چیزها باشد آن وقت حرام می شود .

بنابر این آن چیزی که شاخص حرمت و حلیت در موسیقی است و نظر شریف امام در اواخر حیات مبارکشان که آن نظریه را در باب موسیقی دادند همین مطلب بود .

لهو یعنی غفلت ، یعنی دور شدن از ذکر خدا، دور شدن از معنویت، دور شدن از واقعیت‌های زندگی ، دور شدن از کار و تلاش و فرو غلطیدن در ابتذال و بی بند و باری پس این موسیقی می‌شود حرام .

۳- موسیقی متعالی یا عرفانی

قسمتی از موسیقی که احساسات متعالی شنونده را بر می‌انگیزاند و او را به یاد خدا و بهشت می‌اندازد و دل‌بستگی به زخارف دنیا را در وجود او کاهش می‌دهد و رغبت به عبادت و اطاعت از خدا و تقوا و دینداری را در دل او تقویت می‌کند و دوری از گناه را سلب می‌شود . نفس این موسیقی در تلطیف و ذوق و پرورش فضائل اخلاقی نیز قابل توجه است . (۱)

۴- موسیقی مفید

آن است که کاربرد مفید و مثبت دنیایی داشته باشد . و از عوارض سوء اخلاقی به دور باشد . در موسیقی مفید و فوائد و نتایج مثبت دنیوی مانند رفع خستگی و ... نهفته است . (۲)

۵- موسیقی مبتذل

این نوع موسیقی بر خلاف دو نوع قبلی که باعث تحریک و تحریص شهوات نفسانی می‌شود و انسان را از یاد خدا باز می‌دارد و به ارتکاب گناهان سوق می‌دهد و با اهداف دین در تضاد است . (۳)

۱- ۱. آشنایی با رسالات موسیقی ، ص ۲۰.

۲- ۲. آشنایی با رسالات موسیقی ، ص ۲۰.

۳- ۳. آشنایی با رسالات موسیقی ص ۲۰

۶- موسیقی بیهوده

این نوع موسیقی ، مستقیماً تأثیر سوئی را در بر ندارد ، اما سبب سرگرمی اتلاف وقت و گرایش به پوچی می شود . (۱)

چند استفتاء

موسیقی غم انگیز

گوش دادن به موسیقی غم انگیز چه حکمی دارد؟

همه مراجع : در موسیقی حرام تفاوتی بین شاد و غم انگیز بودن آن نیست و گوش دادن به هر دو حرام است . (۲)

موسیقی نیرو بخش

اگر گوش دادن به موزیک باعث نیرو گرفتن و علاقه پیدا کردن به کار باشد حکمش چیست؟

همه مراجع : اگر از نوع موسیقی حرام باشد گوش دادن به آن جایز نیست . هر چند باعث علاقه پیدا کردن به کار شود . (۳)

۱- ۲- آشنایی با رسالات موسیقی ص ۲۱

۲- پرسشها و پاسخهای دانشجویی ص ۴۷ .

۳- پرسشها و پاسخهای دانشجویی ، ص ۴۷ .

موسیقی تفریحی

آیا استماع موسیقی و یا غنا به قصد تفریح، تفنن و گذراندن اوقات فراغت اشکال دارد؟

همه مراجع: اگر از نوع موسیقی حرام باشد گوش دادن به آن جایز نیست. هر چند به منظور هدف یاد شده باشد. (۱)

موسیقی کوتاه

آیا گوش دادن به موسیقی، (حد و اندازه و زمان) مشخص دارد؟ برای مثال اگر کسی دو دقیقه به قطعه‌ای از موسیقی لهوری گوش دهد آیا مرتکب گناه شده است؟

همه مراجع: تفاوتی میان موسیقی کوتاه مدت و بلند مدت نیست. (۲)

۲- مفهوم نوت = نت

فرهنگ زبان فارسی «نوت» را این گونه معنا کرده است:

نوت (= نت): نشانه‌هایی که به وسیله آنها آوازهای موسیقی را نشان می‌دهند، دو، ر، می، فا، سل، لا، سی.

در فرهنگ معین نیز «نوت» را شبیه عبارت فوق معنا کرده و سپس چگونگی کاربرد هر یک از آن هفت نشانه را توضیح داده است. (۳)

۱- پرسشها و پاسخهای دانشجویی، ص ۴۷.

۲- پرسشها و پاسخهای دانشجویی، ص ۴۸.

۳-۳- موسیقی و غنا از دیدگاه اسلام، ص ۲۶-۲۷.

۳- معنای لغوی غناء

اکثر علماء و لغویین «غناء» را تفسیر کرده‌اند به : ترجیع آوازی که شنونده را به طرب آورد. (۱)

صوت لهو یعنی ؛ آوازی که از روی لهو و التذاذ از قوه شهویه بیرون آید ، اعم از اینکه در عرف آن را سرود و خوانندگی بگویند مانند غنای در اشعار یا نگویند به واسطه آن کلمات قرآن یا مرثیه باشد اگر چه مشتمل بر طرب نباشد ، پس در تحقیق غناء فرقی نیست بین اشعار و قرائت قرآن یا مرثیه و غیراینها ، چون اذان بلکه حرمت غناء در مراثی و قرآن شدیدتر است و معصیت آن بیشتر و عقاب آن مضاعف است. (۲)

فقه‌ای عالی قدر در تعریف غناء می‌فرماید :

« مد الصوت المشتمل علی الترجیع المطرب »

غناء عبارت است از : کشیدن و چرخانیدن صدا در حلق به حالتی که مناسب مجالس لهو و باطل (مطرب) باشد. (۳)

غناء و جمیع خوانندگی را در فارسی « سرود » می‌گویند و در میان عرب اکنون هم می‌شنویم کسی را که می‌خواهند بگویند خوانندگی کن ، می‌گویند : « تَغَنَّ » یعنی : غناء بکن. (۴)

۴- معنای ترجیع

ترجیع را تفسیر کرده‌اند به : تکریر و حرکت دادن آواز در گلو. (۵)

۱-۱- عین الحیوه ، ج ۱ ، ص ۴۱۸.

۲-۲- گناهان کبیره ، ج ۱ ، ص ۲۶۵-۲۶۶.

۳-۳- مکاسب محرمة شیخ انصاری قدس سره بحث غناء.

۴-۴- عین الحیوه ، ج ۱ ، ص ۴۱۸.

۵-۵- عین الحیوه ، ج ۱ ، ص ۴۱۸.

صاحب قاموس و صحاح گفته‌اند: ترجیع، گردانیدن آواز در حلق است و صاحب نه‌ایه ترجیع را تصور نموده به این که بگوید: آآ آ آ و سایر اهل لغت هم قریب به همین مضمون گفته‌اند و خلاصه ترجیع همانست که در اصطلاح خواننده‌ها تحریرش گویند (۱).

بنابراین ترجیع عبارت است از: آوا، آهنگ دادن به صدا، زیر و بم و چهچه صدا.

۵- معنای طرب (مطرب)

اشاره

حالتی است که از آن برای آدمی خوشحالی یا اندوه حاصل می‌شود. (۲).

طرب را در صحاح این طور معنی کرده: (الطرب خفه یصیب الانسان شده حزن او سرور) (صحاح، قاموس)

طرب یک سبکی است که به سبب اندوه زیاد یا خوشحالی فوق العاده به انسان دست می‌دهند.

و قریب به همین معنی را سایر اهل لغت ذکر کرده‌اند.

پس طرب حرکتی است در طبع، از سرور یا اندوهی که ناشی از شنیدن سازها و آوازهای خوش است حاصل می‌شود. (۳).

به فیض کاشانی قدس سره خراسانی قدس سره نسبت داده‌اند که این دو بزرگوار منکر حرمت غناء شده‌اند. امام خمینی قدس سره در این مورد می‌فرماید:

این نسبت بر خلاف ظاهر کلام این دو بزرگوار است. بلکه ظاهر کلامشان این است که غناء دو قسم است: غنای حق و غنای باطل.

۱-۱- گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۶۵-۲۶۶.

۲-۲- عین الحیوه، ج ۱، ص ۴۱۸.

۳-۳- گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۶۵-۲۶۶.

غناى حق در مورد اشعارى است كه ذكر بهشت و جهنم و تشويق مردم به آخرت را در بر دارد .

غناى باطل همان چيزى است كه در مجالس اهل لهو و باطل مثل مجالس بنى اميه و بنى عباس بوده است . و سخن مرحوم فيض و مرحوم خراسانى ثابت نشده است كه بر خلاف اجماع يا مذهب باشد . (۱)

پس طرب عبارت است از : حالتى كه در اثر غم يا شادى به انسان دست مى دهد به گونه اى كه در اثر آن ، حرركات سبك و خلاف شأن ، وقار و متانت از او صادر گردد .

انواع طرب

۱- طرب مفروح و حزن انگيز

ابن خردادبه در تعريف غناء به نكات قابل توجهى اشاره مى كند . او مى گويد :

« الغناء ما اطربك فافضك و ابكاك فاشجاك » غناء آن است تو را به طرب آورد ، برقصاند ، بگرياند و اندوهناك سازد .

طرب همان تأثر روح و نفس مى باشد از آنچه كه به سمع آن رسيده است . در اینجا ابن خردادبه طرب غنايى را بيان کرده و تأثير غنا در نفس ظاهر مى شود و تأثير صوت خوش خدادادى كه با كلام الهى در آميخته ، در روح ظاهر مى گردد .

شادى نفسانى در حرركات جسمى بدن ظاهر مى شود و در نوع مبتذل به بدن نمايى و دعوت به خود منتهى مى شود . و حزن نفسانى نيز با

یادآوری آمال ناکام مانده و تداعی فریب خواسته‌های نفس ، ظهور کند. این دو نوع شادی و حزن نفسانی ناشی از صورت غنایی نفسانی است که با انگیز و حال خاص خواننده یا نوازنده و ملاحظه حال مستمع به وجود می‌آید .

۲- طرب خیالی

حسن بن الکتب (م ۶۲۵ ه. ق) در کتاب موسیقی خود می‌گوید :

اصولاً- موسیقی واقعی آن است که خود موسیقی دان را به طرب آورد ، یعنی هنرمندی را که به رموز و اصول و قواعد علم موسیقی آشناست و سمع خود را به هر صوتی آلوده نکرده ؛ و گرنه کسی که به موسیقی علاقه‌ای ندارد و نسبت به رموز آن بی اطلاع است ، با شنیدن موسیقی تنها در ذهنیات و خیالات خود غوطه ور شده و خیال می‌کند که از موسیقی لذت برده است .

طرب نوع سوم ، طربی معقول و مطابق با گرایش و فطری روح می‌باشد . تأثیری که در خودش ظهور می‌کند ، کسانی که دارای قریحه‌ای لطیف و ذوقی سرشار و روحیه‌ای ظریف هستند و اصولاً و جوهره‌هیچ هنرمندی از این اوصاف مبرا نیست و بی آن نمی‌توان منشأ آثار هنر گردید .

۳- طرب روحی

از آنجا که روح از لطافت و ظرافت خاصی برخوردار است ، ظهور تاثیرات خارجی در روح سریعتر و قوی‌تر می‌باشد . هنرمند چون در اوقات حضور و شهود خود منشأ آثار هنری می‌شود بی شک از این مرتبه‌عالی روح بهره‌مند است که ما آن را طرب روحی موسوم کردیم .

حزن و شادی روح یا طرب روحی ، در لسان عرفا به قبض و بسط تعبیر شده است . این نوع تاثیر روحی ، منشأ آثاری متناسب با روح می‌باشد . تذکر و تفکر و توجه به باطن و حقیقت خلقت انسان و فلسفه وجودی او از اثار این نوع طرب است .

استماع الحان ملکوتی قرآن کریم که تداعی همان نغمات روحانی مزامیر داوودی است که حضرت امیرالمؤمنان علیه السلام بالحن خوش ایلپای نبی به مناجات می‌پرداخت .

رسول اکرم صلی الله علیه و اله نیز می‌فرمود :

« اوتیت مزماراً من مزامیر داوود» با این تفاوت که حضرت نبی با صوت داوودی نمی‌خواند ؛ زیرا طبق آنچه در روایات است هیچ شنونده‌ای طاقت و توان استماع آن را نداشت و حضرت کاری ما فوق طاقت دیگران انجام نمی‌داد .

یا چو داوود از خوشی نغمه‌ها جان پراندی سوی بستان خدا

امام صادق علیه السلام می‌فرمودند :

« علی بن الحسین علیه السلام خوش آوازترین مردم در خواندن قرآن بود و سقایان به هنگام عبور از کنار منزل وی ، برای استماع الحان خوش او توقف می‌کردند به نوای ملکوتی قرآن گوش می‌دادند ، چنان که سنگینی مشک‌های خود را متوجه نمی‌شدند و برخی نیز (از فرط خوشی و طرب روحی) از هوش می‌رفتند. (۱)

۴- طرب نفسی

اطراب نفسی، پس از تذکر و تحریک و تهییج حاصل می‌شود. اگر نفس تذکک یافت، حزن و شادی حاصل از آن، نفسانی است.

رقص و پایکوبی و بدن‌نمایی و دعوت به ظواهر جسمانی، صورت‌عینی شادی نفسانی است و حزن هم از متذکر شدن نفس به فقدانهمان شادیه‌ها حاصل می‌شود، فقدان و غربت از آمال و آرزوهای شهوانی و نفسانی عشق‌های مجازی شکست خورده، فراق و غربت از محبوب‌ها و تمنیات از دست رفته و لذا وقتی که نفس در اثر حضور و حصول خوشی‌ها تحریک می‌شود، به جنبش در می‌آید و گاه به حد افراط و جنون و اضطراب درون می‌رسد. (۱)

۵- معنای لهُو

خلاصه‌ای از تعریف‌ها و واژه‌لهُو و مشتقات آن:

در این بیانات که نسبت به واژه‌لهُو و مشتقات دیگرش در این تعریف‌ها هست در هر یک گوشه‌ای از ابعاد معنای آن را روشن کرده‌اند که خلاصه‌اش از این قرار است:

۱- لهُو آن است که از حالت جدی و واقعی به حالت هزل و شوخی می‌کشد.

۲- و آن که دوام و بقاء ندارد، بلکه زودگذر است.

۳- و از آخرت فراموشی می‌آورد و عاقبت‌اندیشی را از ذهن بیرون می‌برد.

۴- نفس انسان را یک ترویج و خوشی می‌بخشد که غیر حکیمانه و غیر عقلایی است .

۵- انسان را مشغول به چیز باطل و دروغین کرده و از حقایق واقعیات و حتی یاد آنها به کلی منصرف می‌کند .

این لغت با دقت‌هایی که علمای لغت در آن کرده‌اند دارای این چنین ابعادی است که هر یک از علمای ادبیات عرب به گوشه‌ای از آن توجه کرده‌اند. (۱)

در کتاب جوامع الجامع در معنای لهو و لهو الحدیث چنان آمده است : لهو : یعنی هر نوع باطلی که انسان را از کار خیر باز دارد . و لهو الحدیث عبارت است از : طعنه زدن در حق و استهزای به آن و بیان خرافات و سخنان خنده آور و غنا و آلات موسیقی. (۲)

سخنان بزرگان پیرامون تعاریف واژه‌های موسیقی و غنا

در پایان این فصل شایسته است با برخی از سخنان بزرگان و مراجع و فقهای اسلام در تعریف این واژه‌ها آشنا شویم .

۱- مرحوم سید در رسالهٔ وسیله این طور می‌فرماید :

غناء حرام است و گوش دادن به آن و کسب کردن به آن حرام است و تنها صدای خوب غناء نیست بلکه عبارت است از : کشیدن صدا و گردانیدن آواز در حلق به کیفیت مخصوصه‌ای که طرب آور و مناسب

۱- ۱- نظری به موسیقی ، ج ۱ ، ص ۲۰۶ .

۲- ۲- جوامع الجامع ، ج ۲ ، ص ۲۹۲ .

مجالس لهو و لعب و محفل اهل معصیت و طرب باشد و نیز با آلات موسیقی ملایم و موافق باشد. (۱)

۲- بین فقهای شیعه در حرام بودن غناء اختلافی نیست و اجماع و اتفاق ایشان در حرمت غناء مسلم است و صاحب مستند حرمت غناء را از جمله ضروریات دین دانسته و صاحب ایضاح اخبار وارده در حرمت غناء را به حد تواتر شمرده است.

بلی در معنی غناء و حقیقت آن مختصر اختلافی است و آنچه را که شیخ انصاری علیه الرحمه در معنی غناء بیان فرموده مورد تأیید و فتوای اکثر مراجع و علمای اعلام است.

غناء عبارتست از: آوازی که طرب آور بوده (یعنی بالقوه، هر چند بالفعل هم به سبب موانعی طرب آور نباشد) و مطابق با لحن فساق و فجار باشد و نیز مناسب با آلات موسیقی و رقص (مانند اقسام تصنیفها) باشد چنانچه در عرف آن را آواز پای تار، یا تنبک می گویند و از شنیدن آن جهت شهوت تحریک شده و شخص بالتذاذات شهوانیه مایل می شود. (۲)

موسیقی مطرب و لهوی

آن است که به سبب ویژگی هایی که دارد انسان را از خداوند متعال و فضائل اخلاقی دور نموده و به سمت بی بند و باری و گناه سوق می دهد و مرجع تشخیص موضوع عرف است. (۳)

موسیقی مطرب

معنای مطرب این است که حالت غیر عادی از نظر وجد و نشاط به وجود آورد. (۴)

۱-۱- گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۶۵.

۲-۲- گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۷۲.

۳-۳- استفتائات مقام معظم رهبری، ص ۳۴۸، س ۱۱۳۰.

۴-۴- استفتائات آیت الله فاضل لنکرانی، ج ۱، ص ۲۸۵، س ۱۰۰۶.

موسیقی به یک تعریف، ترکیب اصوات است به نحوی که خوش آیند باشد اگر مناسب مجالس لهو و لعب باشد حرام است و گر نه اشکالی ندارد. (۱)

۴- آیت الله گلپایگانی قدس سره در معنای غنا و حکم آن می‌فرمایند: غنا کشیدن صدا و دور دادن آن به کیفیت خاصه طرب آور است که مناسب با مجالس انس و طرب و موافق با آلات لهو و لعب است و خواندن به نحو غنا و گوش دادن به آن و تکسب به آن حرام است و فرقی نمی‌کند که همراه با آلات لهو خوانده شود یا نه و در کلام باطل استعمال شود یا در قرآن یا دعا یا مرثیه یا شعر. (۲)

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) پیرامون غنا و موسیقی و موسیقی و اصیل و سنتی می‌فرمایند:

غنا خوانندگی مطرب و ملهی متناسب با مجالس عیش و نوش است و موسیقی نوازندگی با همان اوصاف است و در حکم با هم فرقی ندارند و هر دو حرام است.

آیت الله العظمی تبریزی قدس سره: غنا (آوازه خوانی مناسب مجالس خوشگذرانی که از مضمون باطل باشد) گوش دادن به آن حرام است و بنابر احتیاط واجب باید از مطلق خوانندگی که با ترجیع صوت و (چهچه) است و لو در مضمون باطل نباشد اجتناب نمود و نیز موسیقی لهوی (نواختن با آلات مخصوصه که مناسب خوشگذرانی باشد) و گوش دادن به آن حرام است موسیقی‌ای که مناسب خوشگذرانی باشد حرام است و بین انواع آن فرقی نیست چه سنتی باشد یا غیر آن.

۱-۱- استفتائات آیت الله فاضل لنکرانی، ج ۱، ص ۲۸۵، س ۱۰۰۵.

۲-۲- مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید، ج ۱، ص ۶۵-۶۶.

آیت الله العظمی فاضل لنکرانی قدس سره : غنا : آوازی است که در آن صدا را در گلو می گردانند که بر زیان عربی چهچه می گویند و طرب انگیز هم باشد و مناسب مجالس لهو و لعب هم باشد این حرام است و موسیقی به یک تعریف ترکیب اصوات است له نحوی که خوش آیند باشد ؛ لذا اگر مناسب مجالس لهو و لعب باشد حرام است . (۱)

مستثنیات موسیقی و غنا

استثنائات از حرمت غناء در تاریخ

برای نشاط بخشیدن به هنگام انجام کارهای مشکل ، آن گونه که در تاریخ اسلام در مسئله حفر خندق آمده یا اشعاری که « انجشه » به هنگام حرکت قافله به سوی مکه در حجه الوداع برای تحریک شتران می خوانده است ؛ اما آنچه امروز در میان « صوفیه » معمول است که انواع آلات طرب را در این زمینه به کار می برند حرام است .

آنچه را قرطبی به صورت استثناء بیان کرده از قبیل : خواندن « حمدی » (آواز مخصوص) برای شتران یا اشعار مخصوصی که مسلمانان با آهنگ به هنگام حفر خندق می خواندند ، به احتمال قوی اصلاً غنا نبوده و نیست و شبیه اشعاری است که گروهی با آهنگ مخصوص در راهپیمایی ها یا مجالس جشن و عزاداری مذهبی می خوانند .

ذکر این نکته لازم است که گاه برای غنا دو معنی ذکر می شود : « معنی عام » و « معنی خاص » .

۱- ۱- جامع المسائل ، مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید ، ج ۱ ، ص ۴۷-۴۸ .

معنی خاص: یعنی آهنگ‌های تحریک شهوات و متناسب با مجالس فسق و فجور؛ ولی معنی عالم، هرگونه صورت زیبا است و لذا آنها که غنا را به معنی عام تفسیر کرده‌اند بر آن دو قسم قائل شده‌اند؛ «غناى حلال» و «غناى حرام».

منظور از غناى حرام همان است که گفته شد و منظور از غناى حلال، صدای زیبا و خوشی است که مفسده انگیز نباشد و متناسب با مجالس فسق و فجور نگردد. (۱)

خوب خواندن و غناء دوتاست

در حدیث نشانه‌های نزدیکی قیامت می‌فرماید: مردمانی می‌آیند که قرآن را برای منظور دنیوی یاد می‌گیرند و قرآن را مانند خواندن و نواختن در آلات موسیقی و به طرز غناء می‌خوانند.

قال رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم: « فعندها يكون اقوام يتعلمون القرآن لغير الله و يتخذونه مزامير و يتغننون بالقرآن » (۲).

احادیث وارده در استحباب نیکو خواندن قرآن (۳)

منافاتی با حرمت غناء در قرآن ندارد زیرا مجرد تحسین صوت و کشیدن و یا ترجیع و گردانیدن صدا که آواز را نیکو گرداند غناء نیست چنان چه بیان گردید.

۱-۱- مانند روایت ابی بصیر از امام صادق علیه السلام: « رجع بالقرآن صوتك فان الله يجب الصوت الحسن » و مانند مرسله ابن ابی عمیر: « ان القرآن نزل بالحزن فاقرئوه بالحزن ». (مستند کتاب شهادات ص ۴۶۵) (گناهان کبیره ج ۱ ص ۲۷۳)

۲-۲- وسائل الشیعه، کتاب تجارت، باب ۲۷.

۳-۱- مانند روایت ابی بصیر از امام صادق علیه السلام: « رجع بالقرآن صوتك فان الله يجب الصوت الحسن » و مانند مرسله ابن ابی عمیر: « ان القرآن نزل بالحزن فاقرئوه بالحزن ». (مستند کتاب شهادات ص ۴۶۵) (گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۷۳) ۲-

تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۱۹-۲۷.

صدای خوب مانعی ندارد

ولی اگر تنها صدای خوب و کشانیدن و گردانیدن در حلق بدون کیفیت مزبور باشد (طرب آور نباشد) مانع ندارد. چنانچه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: قرآن را با لحن و لهجه عرب بخوانید و از خواندن و لهجه اهل فسق و گناهان کبیره پرهیزید، به درستی که مردمانی می آیند که در خواندن قرآن ترجیح می کنند مانند ترجیح غنایی (یعنی به کیفیت غناء قرآن را می خوانند) و مثل خواندن نوحه گر و رهبانیه (چنانچه بین نصارا متداول است) و قرآن از گلوی آنها نمی گذرد (یعنی مقصودشان تدبر در معانی قرآن نیست بلکه آواز خوانی است) دل های ایشان و کسانی که کارشان را می پسندند وارونه و از حق کج است. (۱)

غنا و موسیقی در مجلس عروسی زنانه

متأسفانه در زمان حال که وسایل گناه و موسیقی پیشرفت کرده و تنوع خاصی در رنگارنگی بزهکاری ها مشاهده می شود، عده ای که می توان گفت کم هم نیستند، شب عروسی خویش را شب گناهان کبیره ای مانند: ترانه خوانی، رقاصی و ... (که گفتن و نوشتن، عرق شرم را بر چهره انسان می نشانند) به پایان می رسانند با این توجیه شیطانی که « یک شب هزار شب نمی شود و حال اینکه زمانی این کار، زشتی و قبح بیشتری به خود

می‌گیرد که اکثر این افراد، شب عروسی خود را به اصطلاح برای تیمن و تبرک شب میلاد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و سایر معصومین علیهم السلام یا اعیاد مبارک و مقدس چون عید قربان، عید غدیر خم، شب میلاد مولی الموحدین امیرالمومنین علی علیه السلام و مانند آن قرار می‌دهند و آن شب‌های پاک و با صفا را با گناهان مختلف و متنوع شب عروسی، ضایع می‌کنند.

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم وقتی متولد شد، بساط فساد، مظاهر فسق، فجور، ظلم و جور به لرزه افتاد، اینها در شب میلاد او بساط فسق بر پا می‌کنند. جای بسی تأسف است که گاهی دیده می‌شود عده‌ای از انسان‌های متدین و نماز خوان، در مراسم عروسی خویش یا فرزندانشان نسبت به گناهان سهل انگاری و بی‌مبالاتی می‌نمایند و در مجلس خویش به بهانه اینکه «یک شب هزار شب نمی‌شود» موسیقی، آوازه خوانی، بی‌حجابی و... را امری جایز می‌دانند. ای غافلان! اگر در همان لحظات عمرتان به پایان برسد و مرگتان فرا رسد در پیشگاه خداوند عزوجل چه جوابی دارید که بدهید؟ آیا نمی‌شود که مراسم عروسی را با شادی و خوشی به انجام رسانید و معصیت خدا را هم مرتکب نشد؟ برگزاری برنامه‌هایی چون مداحی و خواندن اشعار و اجرای نمایش و... (البته مباح و موافق شرع) از اموری هستند که می‌توان در مراسم شادی مورد استفاده قرار داد. این گونه برنامه‌ها ضمن اینکه مهمان‌ها را سرگرم و راضی می‌کند، سبب مسرت و شادی ایشان می‌گردد، گناهی هم صورت نمی‌گیرد. اسلام حتی برای شب عروسی و زفاف آدابی را متذکر شده است، از جمله اینکه شب زفاف وقتی عروس و داماد در منزل خود جهت آغاز زندگی مشترک وارد شوند، وضو بگیرند و دو رکعت نماز شکر به جا آورند و به این وسیله از خداوند متعال، خیر و برکت را برای

خویشتن مسئلت نمایند و کام زندگی مشترکشان را با یاد خدا باز کنند؛ ولی متأسفانه غالباً کام زندگی مشترکشان با گناه بر داشته می‌شود که با این توصیف معلوم است که چه شب زفاف می‌شود و چگونه زندگی‌ای خواهد داشت. غفلت و بدبختی این چنین افرادی به حدی می‌رسد که دست به گناهان گوناگون و بزرگی می‌زنند و در عین حال مباحثات و افتخار می‌کنند که گناه می‌کنند، چنان به عمل خویش مغرورند که در هنگام گناه انسانیت را به فراموشی می‌سپارند و متوجه نیستند که چه جنایت بزرگی را مرتکب می‌شوند به راستی چگونه می‌شود که آدمی گناه می‌کند و بر آن افتخار می‌کنند!!! (۱)

شرایط سه گانه

عده‌ای از فقهاء غنا را در مجلس عروسی به سه شرط از موضوع حرمت غنا خارج کرده‌اند:

اول: مرد، هر چند محرم باشد در آن مجلس نباشد.

دوم: در خواندن نشان باطلی نگویند. (دروغ و فحش)

سوم: آلات لهو و وسایل موسیقی استعمال نکنند.

و نیز جمعی از فقهاء، استعمال دف (دایره) را در مجلس عروسی جایز دانسته‌اند و شهید و محقق ثانی فرموده‌اند: به شرط آنکه حلقه نداشته باشد.

۱-۱- جوان و موسیقی، ص ۶۴-۶۵، به نقل از داستان‌های عبرت‌انگیز از مجازات گناهکاران، ص ۱۹۶.

لیکن احتیاط در ترک هر دو است؛ یعنی استعمال آلات لهو حتی در مجلس عروسی و آواز خواندن زنان در مجلس مزبور حتی با اجتماع شرایط سه گانه مزبور باید ترک شود. (۱)

۱-۲- گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۷۳.

فصل سوم: آثار و عواقب غنا و موسیقی

اشاره

در این فصل می‌پردازیم آثار و عواقب موسیقی از دیدگاه دانشمندان و امراض و اثرات روحی و روانی غنا و موسیقی و بعد هم از دیدگاه دین در دنیا و آخرت می‌پردازیم .

کار اعصاب و تأثیر موسیقی بر آن

علمای علم فیزیولوژی دستگاه اعصاب انسان را به دو قسمت تقسیم کرده‌اند : سلسله اعصاب ارتباطی و سلسله اعصاب نباتی .

سلسله اعصاب ارتباطی شامل ستون مرکزی اعصاب از نخاع گرفته ، نیمکره‌های مغز و نیز اعصاب محیطی می‌باشد و سلسله اعصاب نباتی شامل سیستم سمپاتیک و پاراسماتیک می‌باشد .

سیستم اعصاب سمپاتیک فقط از ابتدای ستون فقرات آغاز گردیده و دنباله آن به سایر اعضا پخش می‌گردد . اما سلسله اعصاب پاراسماتیک از مغز و دماغ شروع شده و بعد از ستون فقرات گذشته به موازی سمپاتیک به تمام بدن تقسیم می‌گردد . عمل سمپاتیک عبارت است از تنگ کردن رگ‌ها ، اتساع عضلات صاف ، جلوگیری از ترشح ، فشار خون و کار پاراسماتیک گشاد کردن رگ‌ها ، انقباض عضلات صاف ، ایجاد ترشح و تقلیل فشار خون می‌باشد .

پاراسماتیک پس از این که از دماغ و مخ جدا شده همینکه به سمپاتیک ، یعنی همان اعصابی که از ستون فقرات شروع می‌... شود مصادف شده از همان جا این دو عصب به موازات یکدیگر به تمام بدن دوش به دوش و همراه یکدیگر حرکت می‌کنند و چون اعمال این دو عصب مخالف یکدیگر است تا هنگامی که تحریکاتی از خارج بر آنها

وارد نیاید و هر دو به موازات یکدیگر کار می‌کنند تعادل بدن را حفظ نموده و این تعادل در صحت و سلامی روحی و جسمی انسان مداخلت تام دارد. ولی هر گاه یکی از این دو تعادل و توازن خود را از دست داد آن گاه به نسبت عدم تعادل هر یک اختلال روانی و کالبدی (روحی و جسمی) برای شخص ایجاد می‌نماید.

کار حساسهٔ اعصاب سمپاتیکی ایجاد امور فعاله بدن است از قبیل: بیداری و جدیت و فعالیت در کارها (که در اصطلاح طب قدیم، با صاحب آن را حرارتی مزاج و خون گرم می‌نامند). ولی کار حساسهٔ اعصاب پاراسماتیکی درست مخالف سمپاتیکی است یعنی عمل آن ایجاد سستی، خواب، غفلت، سهو و نسیان، اندوه، حزن، بیهوشی، نزع و بالاخره مرگ است.

وقتی که از خارج تحریکاتی در درون اعصاب شروع می‌شود اعصاب سمپاتیکی یا پاراسماتیکی به میزان تحریکات خارجی تعادل خود را از دست داده پایین یا بالا می‌روند، بدیهی است به هر اندازه که فاصله بین این دو سیستم اعصاب ایجاد شود به همان اندازه نگرانی‌های روانی، اغتشاشات فکری و خلاصه عدم تعادل روحی آغاز می‌شود.

از جمله علل تحریکات خارجی که عدم تعادل بین اعصاب سمپاتیکی و پاراسماتیکی ایجاد می‌کند ارتعاشات موسیقی است، موسیقی وقتی که به آهنگ‌های نشاط‌انگیز یا نوارهای حزن‌انگیز و مخصوصاً اگر با ارتعاشات عجیب و غریب موسیقی (سمفونیک) همراه گردد، به طور مسلم تعادل لازمی را که بایستی بین دو دسته عصب «سمپاتیکی و پاراسماتیکی» وجود داشته باشد بر هم زده و در نتیجه اول حساس زندگی را اعم از هضم و جذب و دفع و ترشحات و ضربات قلب و وضع فشار مایعات بدن از جمله خون و غیره را مختل ساخته و رفته رفته

شخص را به گرفتاری‌ها و امراضی نزدیک می‌سازد که طب جدید با تمام پیشرفت‌های حیرت‌انگیز خود اغلب موارد از مطالب آن عاجز می‌ماند. (۱)

و در صفحه ۶ می‌نگارد:

امراض مختلف روانی، اغتشاشات فکری، عدم تعادل روحی، انواع و اقسام دیوانگی‌ها، و فور سکنه‌های قلبی و مغزی که در تمام دنیا روز به روز به فزونی است و فکر پزشکان بزرگ را به خود جلب نموده است، صدی نود پنج آن‌ها نتیجه آثار همین تمدن شوم جدید است که قسمت حساس آن تعمیم موسیقی به وسیله رادیوها و ازدیاد مجالس ساز و آواز و کنسرت می‌باشد. در اثر ایجاد سر و صداها، کنسرت‌ها، موسیقی‌های گوناگون و فیلم‌ها و کاباره‌ها و دانسینگ‌ها است که آمار دیوانگان و بیماران روانی رادر تمام کشورها رو به ازدیاد رفته و هر روز بر شماره تیمارستان‌های کشورهای جهان مخصوصاً اروپا و آمریکا افزوده می‌شود.

در صفحه ۱۰ می‌نویسد:

ای کاش بشر می‌فهمید که، استعمارگران به منظور تسلط بر اعصاب و نیروی فکری ملت‌ها چگونه از راه موسیقی و الکل در تحذیر و ضعف اعصاب و ایجاد اغتشاشات فکری و بیماری‌های روانی فعالیت می‌کنند و ای کاش انسان عصر اتم به خود می‌آمد که برای ساعتی کیف و عیش و نوش چگونه نیروهای فعاله خویش را با دست خود در اختیار دشمنان خود گذاشته است.

پروفسور دانشگاه کلمبیا دکتر ولف آدلر ثابت کرد که بهترین و دلکش‌ترین نواهای موسیقی شوم‌ترین آثار را روی سلسله اعصاب انسان می

۱- گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۶۲-۲۶۴ نقل از رساله تأثیر موسیقی بر اعصاب، ص ۳.

بخشد مخصوصاً اگر هوا گرم باشد این تأثیر مخرب خیلی بیشتر می‌شود و در مناطق حاره چون عربستان و بعض نقاط ایران منتهای سوء اثر را دارد .

دکتر آدلر رساله مفصلی در بیان زیان‌های موسیقی منشر نموده و در آمریکا هزاران تن از مردم پیرو او شده و موسیقی را بر خود حرام نموده و لایحه مفصلی تهیه کرده و به مجلس سنای آمریکا تقدیم داشتند که برای نجات جامعه و جلوگیری از ضعف اعصاب که یکی از بدبختی‌های دنیای متمدن امروزی است لازم است هرگونه کنسرت عمومی قدغن گردد . (۱)

موسیقی موجب اخلال در دستگاه‌های مختلف بدن

اشاره

موسیقی با نواهای حزن انگیز خود گاهی آن چنان تعادل بین اعصاب سمپاتیک و پاراسماتیک را از بین می‌برد که اصول زندگی حیوان یعنی جذب ، دفع ، هضم ، ترشحات و ضربان قلب ، فشار خون مایعات دیگر را مختل ساخته و شخص را به امراض مختلفی نزدیک می‌کند .

آهنگ‌های شور انگیز موسیقی در اثر تحریک اعصاب نباتی گاهی آن چنان موجب اغتشاشات روانی شده که شخص را وادار به فعالیت های بی موقع و خوشی های ناگهانی ، خنده های بی جا ، گفتن سخنان مسخره آمیز می‌نماید و در اثر ادامه این عمل ممکن است کم کم شخص به مرض هایی که نوعی از جنون است مبتلا گردد . (۲)

۱- گناهان کبیره ، ج ۱ ، ص ۲۶۴ .

۲- گناهان کبیره ، ج ۱ ، ص ۴۴۵ ؛ بهشت جوانان ، ص ۳۵۸ .

۱- موسیقی مهمترین موجد ضعف اعصاب

مهمترین اثری که موسیقی در شنونده می‌گذارد همانا تولید ضعف اعصاب است. و این موضوع به درجه‌ای دارای اهمیت است که دنیای ما را دچار وحشت نموده است؛ زیرا ضعف اعصاب سرچشمه هر مرض و مهمترین عامل پیدایش هرگونه ناراحتی جسمی و روانی است. ضعف اعصاب از امراض صعب‌العلاج روز است. و ابتلای به آن از نظری خطرناکتر از مرض سل می‌باشد. و اتفاقاً این مرض فوق‌العاده خطرناک در بین بسیاری از افراد در دنیای روز شایع گردیده و مخصوصاً در کشورهای غربی که آمار مبتلایان به امراض عصبی گاهی بیشتر از مرض‌های دیگر است و شیوع این مرض خطرناک در سراسر جهان تا جایی است که کمتر کسی را می‌توان یافت که هیچ درجه از ضعف اعصاب را دارا نباشد و بدین جهت مطالعات زیادی از طرف مجامع بزرگ پزشکی جهان روی این مرض و علل پیدایش آن به عمل آمده و در نتیجه یکی از بزرگترین عوامل این مرض خطرناک همانا اشاعه موسیقی و کنسرت تشخیص داده شده است و این نظریه مورد تأیید عده زیادی از دانشمندان اروپا و آمریکا واقع شده و به تدریج مورد تصدیق همگی گردید تا جایی که از طرف جمعی از روشنفکران و نویسندگان و دانشمندان آمریکا لایحه‌ای تنظیم و به مجلس سنای آمریکا تقدیم نموده تا دولت برای جلوگیری از امراضی که بر اثر موسیقی

پدید می‌آید

که خطرناک‌ترین آنها ضعف اعصاب است ، از کنسرت و موسیقی‌های عمومی جلوگیری به عمل آورد. (۱).

۲- موسیقی عامل ضعف اراده و توجه غیر طبیعی

یکی دیگر از آثار شوم موسیقی همانا تضعیف اراده و ایجاد توجه غیر طبیعی در شنونده است ؛ زیرا موسیقی در اثر کشش‌های صوتی و ارتعاش صوتی که دارد یک حالت بهت زدگی و توجه غیر طبیعی در شنونده ایجاد می‌کند که به اعتراف دانشمندان علم روانشناسی آثار مرموز را در دماغ و قوای مغز به جای می‌گذارد و آن اثری که از این حالت یعنی توجه غیر طبیعی محسوس است این است که اراده تضعیف می‌گردد و شنونده موسیقی تمام قوای خود را گویا در گوش متمرکز کرده و هیچ‌یک از اعضای بدن او در آن حال گویا با اراده او حرکت نمی‌کند و لذا گاهی دست و پای شنونده طبق ارتعاشات صوتی و نواهای موسیقی بنای حرکت کردن را می‌گذارد و خلاصه یک رقص خفیف بدون اراده شنونده هم انجام می‌شود (۲).

۳- موسیقی عامل رکود

سومین اثر حتمی آهنگ‌های موسیقی ایجاد رکود فکری است تا جایی که به موسیقی سرپوش فکر لقب داده‌اند ؛ زیرا در اثر جذبه روحی که به شنونده موسیقی دست می‌دهد ، چنان سکنه‌ای برای مغز او رخ می‌دهد

۱- مناظره دکتر وپیر ، ص ۴۴۵-۴۴۷.

۲- مناظره دکتر وپیر ، ص ۴۴۷.

که اگر اولین متفکر باشد در آن حالت مغزش از اندیشه‌های کوتاهی هم دریغ نخواهد داشت و اگر اولین قاضی زبردست باشد در آن ساعت از قضاوت در حادثه کوچکی هم عاجز خواهد ماند. خلاصه به طور کلی آن گونه قوای دماغیش تحت تاثیر نواهای موسیقی قرار می‌گیرد که نمی‌تواند در مراحل علمی و معضلات اجتماعی افکار خود را به کار اندازد و لذا متفکرین بزرگ و گاهی دانشجویانی که زیاد با موسیقی سر و کار دارند در امور فکری، کند و در ریاضی در پس غافله‌اند.

(۱)

۴- موسیقی عامل فشار خون

اثر چهارم موسیقی فشار خون است، پزشکی در اروپا ضمن تجسس از علل فشار خون که در دنیای جدید بسیار فراوان شده است بازوبند فشار خون را به بازو بسته و دگمه رادیو را باز و با گوش دادن به برنامه‌های مختلفه موسیقی به نتایج زیر رسید:

الف: هر قدر موسیقی نامطبوع و زننده باشد درجه فشار خود اضافه می‌شود و در موقع استماع صداهایی که موجب کسالت روح و ناراحتی می‌باشد بالا رفتن درجه فشار خون به حدی بود که پزشک را متوحش ساخت.

ب: قسمتی از برنامه‌های موسیقی هیچ گونه اثری را در شنونده به جای نگذارده و به اندازه پر قویی هم در او موثر نیست.

ج- برخی از موسیقی‌ها اثر آرام کننده داشته و تا مدتی که ادامه دارد فشار را از حد معمول پایین می‌آورد.

د: بالاخره موسیقی چنان تأثیر در روی فشار خون پزشک داشت که به طور جدی سلامتی او را تهدید نمود. (۱)

۵- موسیقی عامل دیوانگی

در بعضی از زندان‌های روسیه که مخصوصاً در آنجا محکومین (نهلیست) را نگاه می‌دارند، شکنجه‌ای مرسوم است به نام (هومه اوپاتیک) مرسوم می‌باشد. با این وضع در یکی از زندان‌ها (ادسا) یک محکوم سیاسی را برای مدت شش ماه برای اینکه میهن پرستی بیاموزد! در معرض شنیدن موسیقی و نواهایی قرار دادند که سرود ملی روس را می‌نواخت ولی آن بیچاره پس از پنج ماه دیوانه شد. (۲)

۶- موسیقی عامل بزرگ اشاعه فحشاء

یکی از بزرگترین اثر سویی که شنیدن موسیقی در بردارد سوق دادن افراد مخصوصاً دختران و پسران جوان به طرف شهوت و تحریک و قوای حیوانی است و خلاصه دختر و پسر جوانی که ممکن بود قبل از شنیدن موسیقی تحت تأثیر شرم و حیا و عفت و یا عوامل دیگر اخلاقی قرار داشته و راضی به یک رشته کارهای ننگین شهوی و حیوانی نشوند چنان با شنیدن موسیقی ممکن است خود آماده‌نکنین‌ترین عملی گردند که ابداً گویا درسی از عار و ننگ و عفت و رشاد در زندگی نخوانده‌اند و تأثیر سوء موسیقی در این جهت بدرجه ایست که می‌توان

۱- مناظره دکتر و پیر، ص ۴۴۹.

۲- مناظره دکتر و پیر، ص ۴۴۹.

گفت یک قسمت مهم از اشاعه فحشاء و تجاوزات بنوامیس در دنیای روز، مربوط به پخش نوارهای شوم و آهنگ‌های مهیج موسیقی است. (۱)

۷- موسیقی در هم شکننده عواطف

از آثار شوم نوارهای موسیقی در هم شکستن عواطف در شنونده است؛ زیرا موسیقی عواطف را کم کرده و ممکن است آهسته آهسته از بین ببرد. زیاد تجربه گردیده است کسانی که حس محبت و عواطف انسانیت آنان به درجه‌ای فوق العاده بوده که با شنیدن کوچکترین منظره تأثیر انگیز متاثر می‌شدند. پس از شنیدن موسیقی به طور مداوم چنان عواطف خود را از دست داده‌اند که بزرگترین مناظر رقت بار و جگرخراش، کوچکترین تأثیری در آنها به جای نخواهد گذارد، البته هر قدر موسیقی بیشتر شنیده شود به همان درجه عواطف هم کم می‌گردد. اشتباه نشود گاهی ممکن است نوازندگان موسیقی با دیدن بعضی از مناظر بسیار کوچک دچار ناراحتی شدیدی گردیده و حتی گریه به خاطر ضعف شدید اراده آنها و از بین رفتن تعادل قوای آنان است. و ضعف اراده و اعصاب را نباید با موضوع عاطفه اشتباه کرد. (۲)

۸- کم کردن رغبت مطالعه

یکی از اثرات موسیقی، ایجاد حالت افسردگی و خمودگی است. هر اندازه که موسیقی بر اعصاب مسلط شده باشد به همان اندازه روح کاهلی،

۱- مناظره دکتر وپیر، ص ۴۵۰.

۲- مناظره دکتر وپیر، ص ۴۵۰-۴۵۱.

افسردگی و خمودگی بر انسان مستولی خواهد شد ، رغبت مطالعه را در انسان کم می کند ، استعداد را ضعیف می کند و با توجه به تأثیرات عمیق و زیان بخشی که موسیقی روی مغز و اعصاب دارد ، نبوغ فکری و استعداد فطری آنها را برای پیشرفت در تحصیل به کل از بین می برد .

موسیقی در اثر تسلط یافتن بر اعصاب و روان حالتی در شخص ایجاد می کند که انسان را به کلی از قضاوت های صحیح و اندیشه های درست باز داشته و گاهی همه چیز را در نظر او یکسان نمایش می دهد .

۹- تضعیف بینایی

از نظر فیزیولوژی چشم ؛ حرکت عضلات صاف چشم توسط دو دسته اعصاب سمپاتیک و پاراسمپاتیک صورت می گیرد . وقتی تحریکات خارجی (موسیقی) تعادل بین این دو سیستم عصبی را به هم بزند ، در این صورت یکی از آثار شوم آن ضعف نیروی باصره خواهد بود .^(۱)

۱۰- کوتاهی عمر

اشاره

معروف است دوران عمر طبیعی بشر ۱۲۰ سال است ، ولی فیزیولوژیست ها و علمای روان شناس و زیست شناس و به ویژه متخصصان علوم روانی و اعصاب معتقدند که ، بشر هر گاه در محیطی قرار بگیرد که از سر و صداها دور و روان و اعصابش از ناراحتی های گوناگون و پیش آمدهای ناگوار بر کنار و اعصاب او سالم بوده و بهداشت او دقیقاً

۱- موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۲۵۰.

مراعات گردد؛ طول عمر او به مراتب بیشتر از ۱۲۰ سال خواهد شد و حتی به چند برابر این سن هم خواهد رسید. چنانچه اغلب جراید عنوان کهن‌سال‌ترین افراد و عصر حاضر کسانی را معرفی کرده‌اند که گاهی عمرشان نزدیک به دو قرن رسیده است. (برای اطلاعات بیشتر درباره نام این افراد به کتاب تاثیر موسیقی بر اعصاب و روان مراجعه نمایید).

موسیقی دشمن سرسخت طول عمر است

در کتاب تاثیر موسیقی بر اعصاب و روان از ص ۱۲۸ تا ص ۱۳۵ نام ۱۰۰ نفر از موسیقی‌دانان را آورده است که در سنین زیر ۶۰ سالگی از این دنیا کوچ کرده‌اند.

از بسیاری از آیات قرآن کریم (۱) و روایات ائمه اطهار علیهم السلام استفاده می‌شود که اعمال خیر بر وسعت رزق و طول عمر می‌افزاید. ولی گناه و لهو و لعب برکت را از بین خواهد برد و از عمر انسان می‌کاهد و چون موسیقی مطرب گناه محسوب می‌شود و معمولاً مروجین موسیقی با وضع نامناسب و عمر کوتاه از دنیا رفته‌اند. هم‌اکنون اسم‌های برخی از آن‌ها همراه با مدت عمرشان ذکر خواهد شد.

۱- مالیران: استاد معروف موسیقی در حال خواندن آواز در سن ۲۷ سالگی سکنه کرد.

۲- پرگولوزی: نوازنده ایتالیایی در سن ۲۶ سالگی

۳- بلینی: نوازنده ایتالیایی در سن ۳۴ سالگی

۱- سوره انعام، آیه ۶؛ سوره اعراف، آیه ۹۶؛ سوره هود، آیه ۵۲؛ سوره عنکبوت، آیه ۴۰؛ سوره طلاق، آیات ۲ تا ۴؛ سوره نوح، آیه ۱۰ و ۱۲.

۴- موریس ژوبر: نوازنده فرانسوی در سن ۴۰ سالگی

۵- شوسون: نوازنده فرانسوی در سن ۳۰ سالگی

۶- نیکلا دوگرینی: نوازنده فرانسوی در سن ۳۲ سالگی

۷- ژاربیژه: نوازنده فرانسوی در سن ۳۷ سالگی

۸- مندلس: نوازنده آلمانی در سن ۳۸ سالگی

۹- هوگو ولف: نوازنده آلمانی در سن ۴۳ سالگی

۱۰- ماکس رگر: نوازنده آلمانی در سن ۴۳ سالگی

۱۱- موزارت: نوازنده اتریشی در سن ۳۵ سالگی

۱۲- شوپرت: نوازنده اتریشی در سن ۳۱ سالگی

۱۳- لانر: نوازنده اتریشی در سن ۴۲ سالگی

۱۴- حبیب سماعی: نوازنده ایرانی در سن ۴۵ سالگی (۱)

همچنین نباید در این راستا، جنون یا سکتۀ برخی از مشاهیر موسیقی را چون بتهوون، باخ، شومان، واگنر، شوپ، آرمسترانگ و ... را نادیده گرفت.

۱۱- جنون و دیوانگی

در اثر فشار شدیدی که ارتعاشات و تحریکات خارجی موسیقی روانی روی اعصاب وارد می‌کند، قدرت اندیشه و فکر را از انسان می‌گیرد؛ زیرا قوه اندیشه انسان در بین ارتعاشات موسیقی زندانی می‌گردد و به تدریج منجر به اغتشاشات فکری و نگرانی‌های روحی می‌شود جایی که موسیقی نیروی خرد را فلج می‌کند و آثار جنون برای چنین افرادی پیش می‌آید.

ضرر موسیقی از دیدگاه دانشمندان جهان

اشاره

بر اساس نظر بسیاری از روان شناسان ، موسیقی احساسات بشر را در مسیر غیر طبیعی و غیر عادی توسعه می دهد و انسان را در یک عالم ناخود آگاهی کامل فرو می برد و قوه خیال بافی غیر طبیعی و غیر واقعی را در انسان زیاد می کند .

موسیقی لذت نیست ، بلکه قوه خیال را تحریک می کند و انسان را از آن خیال های خود لذت می برد به خاطر آن که اگر چند نفر حتی یک موسیقی گوش دهند . لذتی که این ها از موسیقی می برند یک جور نیست و آن تخیلاتی که در آن فرو می روند یک شکل نیست . بلکه هر کس یک نوع لذتی می برد و در یک عالم خیالی سیر می کنند ؛ لذا می گویند اکثر بیماری های روانی از همین جا شروع می شود که انسان در یک عالم گنگ فرو می رود که خود نمی تواند تعریف نماید . (۱)

و این که به نظر بعضی از دانشمندان در این مورد توجه فرمایید :

۱- از عوامل سکنه قلبی

دکتر اوریزن اسوت مارون می گوید : « هیجان بزرگ ترین عامل سکنه های قلبی است ، هنرمندان اغلب به علت سکنه قلبی در گذشته اند از این بیان معلوم می شود هیجان حاصله از موسیقی تا چه حد خطرناک است .» (۲)

۱- بهشت جوانان ، ص ۳۵۵-۳۵۶ .

۲- بهشت جوانان ، صفحه ۵۲ .

۲- از عوامل سر درد

دکتر آرلوند فرید مانی (پزشک بیمارستان نیویورک و رئیس کلینیک سردرد) : « او با کمک دستگاه‌های الکترونی ، تعیین امواج مغز و تجربیاتی که در طی مراجعه هزاران بیمار به دست آورد ثابت کرده است که یکی از عوامل مهم خستگی‌های روحی و فکری و سردردهای عصبی ، گوش دادن به موسیقی رادیو است مخصوصاً برای کسانی که به موسیقی آن دقت و توجه می‌کنند » . (۱)

۳- تأثیر بر روی جنین

دکتر ربرت (متخصص روانشناسی کودک در انگلیس) می‌گوید : « اطفال در رحم مادر تحت تأثیر موسیقی قرار می‌گیرند و اگر مادر حامله به موسیقی گوش دهد ضربان قلب طفل در رحم زیاد می‌شود این حالت از ۶ ماهگی به بعد است » . (۲)

۴- فلج کردن روحیه

دکتر آلکسیس کارل (فیزیولوژیست بزرگ فرانسوی) می‌گوید : « ساز و آواز و کنسرت‌ها و اتومبیل و ورزش نمی‌توانند جای فعالیت‌ها و کارهای سودمند اجتماعی را بگیرند . رادیو نیز مانند سینما و موزیکال ، کاهلی کاملی به کسانی می‌بخشد که با آن سر گرمند . بدون شک الکلیسم

۱- موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۴۷.

۲- موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۴۷. (می‌خواهد قانون وراثت را هم ثابت کنند) .

کاگران ما را از پا در می آورند و سر و صدای رادیو ، سینما و ورزش نا مناسب روحیه فرزندان ما را فلج می کند.» (۱)

۵- خستگی شدید سلسله اعصاب

دکتر ولف آدلر (پروفسور دانشگاه کلمبیا) می گوید: «موسیقی علاوه بر این که سلسله اعصاب ما را در اثر جلب دقت خارج از طبیعی آن ، سخت خسته می کند ، عمل ارتعاش صوتی که موسیقی انجام می شود تولید تعرض خارج از حد طبیعی در جلد می نماید که بسیار زیان مند است.» (۲)

۶- رقص بدون اراده

دانشمندان روانشناسی در مورد موسیقی می گویند: (موسیقی) آثار مرموزی را در دماغ و قوای مغز به جای می گذارد و آن اثری که از این حالت یعنی توجه غیر طبیعی محسوس است ، این است که اراده تضعیف می گردد و شنونده موسیقی تمام قوای غدد را گویا در گوش متمرکز کرده و هیچ یک از اعضای بدن او در آن حال با اراده او حرکت نمی کند ؛ لذا گاهی دست و پای شنونده طبق ارتعاشات صوتی و نواهای موسیقی بنای حرکت کردن را می گذارد و خلاصه یک رقص خفیف بدون اراده شنونده انجام می شود. (۳)

۱- تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب ، ص ۱۳۴.

۲- تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب ، ص ۱۳۳؛ مناظره دکتر وپیر ، ص ۴۵۲.

۳- مناظره دکتر وپیر ، ص ۴۴۷.

۷- از عوامل فشار خون

جمعی از روان شناسان آلمانی ثابت کرده‌اند که : موسیقی فشار خون را بالا و پایین می‌برد .

یک پزشک اروپایی ضمن تجسس از علل فشار خون که در دنیای جدید بسیار فراوان شده است بازوبند فشار خون را به بازو بسته و دگمه رادیو را باز و با گوش دادن به برنامه‌های مختلفه موسیقی به نتایج زیر رسید :

الف : هر قدر موسیقی نامطبوع و زننده باشد درجه فشار خود اضافه می‌شود و در موقع استماع صداهایی که موجب کسالت روح و ناراحتی می‌باشد ، بالا رفتن درجه فشار خون به حدی بود که پزشک را متوحش ساخت .

ب : برخی از موسیقی‌ها اثر آرام کننده داشته و تا مدتی که ادامه دارد فشار را از حد معمول پایین می‌آورد .

ج : بالاخره موسیقی چنان تأثیر در روی فشار خون پزشک داشت که به طور جدی سلامتی او را تهدید نمود. (۱)

ضررهای موسیقی از دیدگاه محمد تقی جعفری قدس سره

اشاره

۱- ایجاد عدم تعادل و توازن بین اعصاب سمپاتیک و پاراسماتیک (۲)

۱- مناظره دکتر وپیر ، ص ۴۴۹ .

۲- بی نظمی در این دو اعضا مشکلات زیر را به همراه دارد : ۱- اضطراب گوناگون ؛ ۲- عصبانیت ؛ ۳- سستی ؛ ۴- بی ارادگی ؛ ۵- سر گیجه ؛ ۶- ضراع ؛ ۷- مالیخولیا ؛ ۸- نفخ معده ؛ ۹- تحریکات قلبی ؛ ۱۰- تپش قلب ؛ ۱۱- بی نظمی ؛ ۱۲- آنژین صدری ؛ ۱۳- انقباضات عروقی ؛ ۱۴- اختلالات غدد ترشح داخلی و خصوصاً تخمدان و تیروئید ؛ ۱۵- اسپاسم لوله گوارشی ؛ ۱۶- آسم (تنگی نفس) ؛ ۱۷- نزله انقباضی و ... تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب ، ص ۳۸ .

۲- مرض مانی (Maniae) نوعی جنون است که درجات متعددی دارد

۳- مرض سیکلموتی (۱) (Cyclothmie)

۴- کوتاهی عمر

۵- مرض پارانو (۲) (Paranoia)

۶- ضعف اعصاب

۷- اختلالات دماغی (اغتساسات مغزی ، هیجانان روحی - جنون)

۸- تأثیرات قلبی

۹- واسطه انتحار و خود کشی

۱۰- بیماری فشار خون

۱۱- عامل فحشا

۱۲- تضعیف و تضييع حس شنوایی (سامعه)

۱۳- تضعیف و تضييع حس بینایی (باصره)

۱۴- هیجان

۱۵- سلب اراده و شکست شخصیت

۱۶- سلب غیرت

۱۷- عامل جنایت

۱۸- جلب توجه غیر طبیعی

۱۹- از دست دادن نیروی فکری

۲۰- تضييع نیروی قضاوت

۱- هنری باروک می گوید: نوعی بیماری روانی است که شخص بیمار گاهی می خندد و بعضی از اوقات از خود ترشروی نشان می دهد و گاهی گرفته و غمگین است .

۲- نوعی مرض روحی است که شخص ادعاهای بی مورد کرده و خود را شریفتر و بالاتر از همه می داند .

۲۱- افسردگی و خمودگی

۲۲- تهییج عشق (۱)

۲۳- شکست عمر و جوان مرگی

۲۴- زنجیر بردگی

۲۵- روش لغو

۲۶- اتلاف وقت (۲)

۱

امراض دیگر

اشاره

دیگر امراض موسیقی عبارتند از :

۱- غافل کردن از مقدرات

امام خمینی قدس سره در مورد موسیقی می‌فرماید :

«... از جمله چیزهایی که مغزهای باز جوان‌ها را مخدر و تخدیر می‌کند موسیقی است . موسیقی اسباب این می‌شود که مغز انسان وقتی چند وقت به موسیقی گوش کرد، تبدیل می‌شود به یک مغز غیر آن کسی که جدی باشد ، انسان را از جدیت بیرون می‌کند و متوجه جهات دیگر می‌کند . تمام این وسایلی که در هر مملکتی رواج دارد ، همه برای این است که ملت خود را از مقدرات خودشان غافل کنند.» (۳)

۱- یک نوع بیماری روانی است که مورد بحث و توجه روانکاوان است این بیماری شدت آن گاهی به جایی می‌رسد که طرف ، خود را برای هلاکت خود قیام کرده ، خویش را به آب و آتش می‌اندازد ، مسموم می‌کند ، خود را به زیر اتومبیل معشوق رها می‌کند و این بیماری گاهی شخص را به تیمارستان می‌کشاند . تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب ، ص ۹۶.

۲- مبانی فقهی و روانی موسیقی ، ص ۳۳.

۳- صحیفه نور ، ج ۸ ، ص ۱۹۷ تا ۱۰۱.

۲- بیرون آوردن از جدیت

اشاره

« ... موسیقی از اموری است که البته هر کسی بر حسب طبع، خوشش می‌آید، لکن از اموری است که انسان را از جدیت بیرون می‌برد و به یک مطلب هزل می‌کشاند. دیگر یک جوان که عادت کرده روزی چند ساعت با موسیقی سر و کار داشته باشد و اکثر اوقاتش را صرف بکند و پای موسیقی بنشیند و اینها، از مسائل زندگی و از مسائل جدی به طور کلی غافل می‌شود، عادت می‌کند، همان طور که به مواد مخدر عادت می‌کند دیگر نمی‌تواند یک انسان جدی باشد که بتواند در مسائل سیاسی فکر بکند، فکر انسان را موسیقی طوری بار می‌آورد که دیگر انسان نتواند در غیر همان محیط مربوط به شهوت و موسیقی فکر بکند. » (۱)

دو داستان زیبا و عبرت آموز

یزید بن عبدالملک

الف: اصفهانی می‌گوید: یزید بن عبدالملک معبر خواننده را احضار کرد. معبر ترانه‌ای خواند که خلیفه را به طرب آورد و فریاد زد: احسنت. پدر و مادرم فدایت.

دوباره معبر همان ترانه را تکرار کرد و یزید نیز گفته خود را تکرار کرد. لحظاتی بعد یزید از خود بی‌خود شد و به کنیزانش گفت: هر کار من کردم شما هم بکنید، سپس به دورخانه می‌چرخید و کنیزان نیز می‌چرخیدند و چنین می‌خواند:

ای خانه مرا بچرخان. و ای زمان مرا آرام کن! ای معشوقه من مرا رها نکن و به خاطر خدا به من رحم کن. و سوگندت را فراموش نکن.

یزید آنقدر همانند کودکان به دور خانه گردید، تا بی حال بر روی زمین افتاد. غلامان و کنیزان به سویش رفتند و او را به اندرون بردند. (۱)

چقدر زشت و ناپسند است که خلیفه‌ای زمام امور را به دست دارد، در برابر خواننده‌ای اینگونه به گرد خانه بچرخد و کنیزان و حضار او را به باد سخره و استهزاء بگیرند.

یزید بن ولید

ب: مورخین پیرامون یزید بن ولید نیز نقل کرده‌اند: هنگامی که یزید به خلافت رسید نامه‌ای به والی خودش در مدینه نوشت و از او خواست که خواننده‌ای به نام «عطرد» را نزد او بفرستد خود عطرد چنین می‌گوید: بر یزید وارد شدم در حالی که در برابرش ظرف زیبایی قرار داشت که لبالب از شراب بود و مردی آن را در پیمانه می‌کرد. به خدا سوگند! همین که به او سلام کردم، گفت: آیا تو عطرد هستی؟

گفتم: آری ای امیرالمومنین.

گفت: ای ابهارون! (لقب عطرد) به دیدار تو علاقمند بودم برایم بخوان.

برایش خواندم به خدا سوگند هنوز برنامه‌ام تمام نشده بود که ردائش را در آورد و خود را درون تشت شراب انداخت و آن... قدر نوشید که عقلش زایل شد هنگامی که بیرون آمد، همانند دیوانه‌ای شده بود که عربده می‌کشید. من آن رداء را برداشتم و بیرون آمدم.

فردای آن روز نیز یزید مرا احضار کرد و من نیز برایش ترانه‌ای خواندم. یزید نیز ردایش که بر روی آن شیء همچون طلا می‌درخشید را به کناری افکند، سپس خود را درون تشت افکند و از روز گذشته بیشتر

نوشید و سپس همانند مرده‌ای مست در حالی که فریاد می‌کشید بیرون آمد و به خواب رفت و من نیز جامه را برداشتم و بیرون آمدم. (۱)

این در حالی است که در مجلس غناء، دلچکان و بازیگران نیز حاضر می‌شدند و گویا این افراد نیز در شکوه این مجالس نقش به‌سزایی داشتند. یکی از این افراد اشعث بود. گفته‌اند: ولید بن یزید او را احضار کرد و به او لباسی از پوست میمون پوشاند و دُمی بر آن آویزان کرد و به او گفت: برقص و بخوان. (۲)

۳- مریض شدن مغز

«یک مغزی اگر دنبال این رفت که موسیقی گوش کند، این مغز مریض می‌شود، این نمی‌تواند فکر بکند که کشورش به چه حال دارد می‌گذرد، دیگر دنبال این نیست، مثل آدم هروئینی می‌ماند...» (۳)

نظر برخی از نوابغ جهان در مورد موسیقی

۱- ویکتور هوگو (نویسنده مشهور فرانسه):

«علت این که ما از موسیقی خوشمان می‌آید این است که در عالم خیال‌ها و رویاها فرو می‌رویم.» (۴)

۱- الاغانی، ابی الفرج الاصفهانی، ج ۳، ص ۳۰۷.

۲- الاغانی، ابی الفرج الاصفهانی، ج ۳، ص ۳۰۷، از اوج تا فرود، نگاهی به جامعه اسلامی در عصر اموی، نویسنده اسمیه العظم، ترجمه: سید مهدی علیزاده موسوی، صص ۱۰۳-۱۰۷.

۳- صحیفه نور، ج ۹، ص ۱۵۵.

۴- موسیقی از نظر دین و دانش، ص ۳۰. برادران و خواهران عزیز جهت اطلاع در مورد موسیقی غیر از کتبی که در پاورقی اسامی آن‌ها ذکر شده به این کتاب‌ها هم مراجعه فرمایید: ۱- راز کامیابی مردان بزرگ؛ ۲- تاریخ موسیقی، نویسنده لرس‌ت دلین؛ ۳- تاریخ موسیقی، سعدی حسنی؛ ۴- مناظره دکتر و پیر؛ ۵- بلاهای اجتماعی قرن‌ها؛ ۶- گناهان کبیره؛ ۷- اندیشه‌ها و اندرزها.

۲- آرون کوپلند :

« موسیقی انسان را از عالم اصوات بیرون می‌برد و به یک دنیای خیالی و رؤیایی می‌راند. » (۱)

۳- لئون تولستوی (نویسنده روسی) :

« موسیقی محصول احساسات و هدف احوال نفسانی و عواطف انسانی است. » (۲)

۴- هگل (فیلسوف مشهور فرانسوی) :

« ذکر و عبادت مسلمانان در معابد بی‌آلایش خود فکر می‌آورد و دعای (مسیحیان) کلیسا با عربدهٔ ناقوس و نقش و نگار در دیوار، تشویش خاطر و انصراف ناظر. » (۳)

۵- کانت (فیلسوف آلمانی) :

« موسیقی اگر از همهٔ موسیقی‌ها مطبوع‌تر باشد، ولی چون به بشر چیزی نمی‌آموزد از تمام هنرها پست‌تر است. » (۴)

۶- ویلیام جیمز :

۱- موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۳۱ .

۲- موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۳۱ .

۳- موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۱۳۴؛ مناظره دکتر وپیر ، ص ۴۵۲-۴۵۳؛ موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۵۲ .

۴- موسیقی از نظر دین و دانش ، ص ۱۳۵ .

ممکن است خداوند از گناهان و گناه موسیقی ما بگذرد؛ ولی ضعف اعصاب دست از سر ما بر نمی‌دارد.

نمونه‌های واقعی از تأثیر موسیقی

برای اینکه بتوان به روشنی، حوادثی را که در زیر آورده شده درک کرد، تأثیر زدن یک وسیله موسیقی را به سه روش متفاوت در نمونه زیر می‌خوانیم.

حال با این مثال به نمونه‌های واقعی زیر دقت کنید:

حکایت ابونصر فارابی در مجلس سیف الدوله

در اینجا بد نیست داستان حکیم و فیلسوف، معلم ثانی، شیخ ابونصر فارابی را که در همه علوم، مجتهد و مبتکر و از جمله موسیقی‌دان نیز بوده بشنوید.

روزی در لباس ترک‌ها قبل از آنکه کسی او را شناسایی کند به مجلس سلطان سیف الدوله وارد شد و مجلس او محل اجتماع دانشمندان بود. فارابی^(۱)

از میان جمعیت حاضرین عبور کرد تا به مسند خود سیف الدوله رسید و با همان لغت و زبان ساختگی مخصوصی که سیف الدوله با خواص درباریان سخنان خصوصی می‌گفت سخن گفت، سپس از چنته خود یک عودی در آورد و تارهای آن را منظم کرده و بنواخت که از آن همه اهل مجلس به خنده در آمدند، سپس تارهای آن را طور دیگری تنظیم کرد و بنواخت که از آن همه اهل مجلس به گریه در آمدند، سپس تارهای آن را به شکل دیگر تنظیم کرد و بنواخت که از آن همه

۱- «قانون» که یکی از آلات نوازندگی موسیقی است، مبتکرش فارابی می‌باشد.

اهل مجلس به خواب رفتند و در حال خواب مجلس را ترک کرد و از آنجا خارج شد. (۱)

در این قضیه ملاحظه می‌کنید یک موسیقی‌دان موسیقی نواز در مجلس سلطان و حاکم بر ممالک اسلامی و جمعیتی از دانشمندان چگونه روحیه همه را تحت سیطره خویش در آورد و ساعتی آنها را به هر شکلی خواست ساخت، و به هر عالمی از تخیلات مورد نظرش به حرکت برد و غرق در آن نمود. این نمونه از سازندگی عمیق و موثر موسیقی است و سایر اقسام آن نیز به همین طریق و همگی جز به پرواز در آوردن روح در فضای اوهام درونی چیز دیگری نیست.

آیا این هنر عمیق مؤثر نباید مؤکداً و عمیقاً تحریم شود؟

موضوع قدرت نمایی یک موسیقی نواز بر روحیه حاکمان و سلاطین و خلفاء و فرمان‌فرمایان ممالک، چیز کوچکی نیست، آنها با چیره شدن بر روحیه‌های آن حاکمان صاحب قدرت، بر سرنوشت میلیون‌ها انسان چیره خواهند شد، و بالاتر از آن هنگامی که وسایل انتقال صوت و امواج رادیویی و تلویزیونی به دست آنها قرار گیرد و همچنین مردم عادت به این نوع چیزها پیدا کنند. شما در فعالیت‌های مطربان و موسیقی‌دانان در دربارهای خلفاء و سلاطین که برخی از داستان‌های آنها را ذکر نمودیم تامل و دقت کنید و اثر سوء آن را در سرنوشت ملت بیچاره فکر کنید و ببانداشید که آیا این هنر مؤثر، مثبت، عمیق باید حرام باشد یا حلال؟ (۲)

۱- مجله روشنفکر درباره یک کنسرت موسیقی می‌نویسد:

۱- الکنی واللقاب، ج ۳، ص ۲-۳.

۲- نظری به موسیقی، ج ۱، ص ۱۶۶-۱۶۷.

... وقتی دخترها و پسرها آهنگ‌های تندرو، رعشه انگیزشان را مترنم می‌سازند سالن به لرزه می‌افتد، دخترها جیغ می‌کشند، به سر و گوش هم مشت می‌کوبند، غش می‌کنند، موهای خود را چنگ‌چنگ می‌سازند و پسرها از هوش می‌روند. همه این‌ها در تأثیر آهنگ‌های موسیقی در آن‌ها است. (۱)

۲- در جریان کنسرت پر شر و شور گروه موزیک (ولینک استونر) مردی از شدت هیجان برهنه شد و با حالت جنون آمیز بر سر و کول انبوه خلایق به راه افتاد که توسط پلیس دستگیر شد. (۲)

۳- چندی پیش (براون) خواننده انگلیسی ضمن اجرای برنامه‌ای در فستیول موسیقی پوپ تمام لباس‌هایش را از تن بیرون آورد و در برابر جمعیتی بیش از ۱۵۰۰۰ نفر برنامه اجرا کرد. ابتدا پیراهنش را در آورد و چون تماشاگران به هیجان آمدند وی هنگام خواندن آواز به کلی لخت و عریان شد و به خواندن و رقصیدن پرداخت. در این موقع افراد پلیس خود را به صحنه رساندند و به خواننده عریان را دستگیر کردند. (۳)

۴- در ملبورن ۵۰۰۰۰ (پنجاه هزار) نفر بعد از گوش دادن به کنسرت موسیقی چنان آن‌ها را به هیجان آورد ناگهان همه به هم ریختند و بدون جهت یکدیگر را زخمی و مصدوم کردند تا پلیس خود را رساند چند نفر به ضرب چاقو از پای در آمدند و به چند دختر تجاوز شد و تعداد زیادی مجروح شدند. (۴)

- ۱- بهشت جوانان، ص ۳۵۶؛ تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب، به نقل از مجله روشنفکر، ش ۵۵۶، ص ۲۶.
- ۲- بهشت جوانان، ص ۳۵۹؛ تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب نقل از مجله جوانان سال چهارم.
- ۳- تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب به نقل از مجله امید ایران، ش ۸۳۵، ص ۲۵.
- ۴- موسیقی از نظر دین و دانش، ص ۲۰؛ بهشت جوانان، ص ۳۵۹.

۵- در ایالت « لئیل راک » خانم ۶۴ ساله‌ای به نام

نیکام به جوانی پیانو می‌آموخت نغمات موسیقی چنان در روح جوان هیجان ایجاد کرد که بدون دلیل از جا برخاست و با ۱۹ ضربه چاقو معلم موسیقی خود را از پای در آورد. (۱)

۶- در یک کنسرت موسیقی به دسته‌ای از جوانان برای اولین بار (هیستری (یک نوع بیماری روحی) دست داد. آنها پس از برنامه پیتلها به خیابان‌ها ریختند. اتومبیل‌ها را به آتش زدند، شیشه مغازه‌ها را شکستند و مغازه‌ها را غارت کردند و تعداد ۳۱۵ نفر از آنها از فرط هیجان غش کرده و به بیمارستان انتقال داده شدند. (۲)

تقاضای ممنوعیت موسیقی در غرب

کسانی که عمری به دنبال ترویج موسیقی بوده اند امروز از عمل خویش پشیمان شده‌اند. بر همین اساس تقاضای ممنوعیت آن را نموده‌اند. مجله صبح در این مورد می‌نویسد: «گروهی از والدین نوجوانان، ضمن طوماری از کنگره آمریکا خواستند تا موسیقی «راک» و «رپ» را غیر قانونی اعلام کنند؛ زیرا باعث از بین رفتن بچه‌های آنها می‌شود.

یکی از افراد به شبکه بی بی سی گفت که: پسر او تحت تأثیر یکی از آهنگ-های (رپ) قرار گرفته که خود کشی را تبلیغ می‌کند و یک

۱- بهشت جوانان، ص ۳۶۰؛ موسیقی از نظر دین و دانش، ص ۲۰.

۲- بهشت جوانان، ص ۳۶۰؛ تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب، ص ۸۳، نقل از مجله روشنفکر، ش ۷۹۰، ص ۵۴.

پزشک نیز گفت که ، گوش دادن به این آهنگ‌ها باعث تضعیف حس شنوایی می‌شود. (۱)

نظر خواننده مشهور ایتالیایی درباره موسیقی

فرانکو باتیاتو یکی از خوانندگان مشهور ایتالیایی که موسیقی (راک) را رها کرده است ، طی اظهار نظری در مورد موسیقی راک گفت : انسان کافی است پیام‌های برخی گروه‌های راک را گوش دهد تا شیطان پرست شود . وی افزود : بسیاری از گروه‌های راک دچار نوعی تشنج رفتاری شده و پیام‌های شیطانی را در موسیقی خود وارد می‌کنند . در جهان امروز واقعیت‌ها با حماقت و بی‌کفایتی اعلام می‌شود و لذا جوانان را باید مطلع کرد .

او که به عارف موسیقی ایتالیایی مشهور شده است در حال حاضر طرفداران زیادی دارد . «باتیوتا» تنها خواننده غربی است که برای پاپ رهبر کلیسای کاتولیک واتیکان آواز خوانده است. (۲)

رئیس انجمن شهر کوتابارو مرکز ایالت کلانتان مالزی رقص و آواز را ممنوع کرد . ایشان گفت : مقامات دولتی معتقدند : رقص و آواز منجر به رفتارهای غیر اخلاقی می‌شود. (۳)

- ۱- بهشت جوانان ، ص ۳۶۳ ، به نقل از مجله صبح ، ش ۷۶ ، آذر ۷۶ ، ص ۹- نشریه شلمچه ، ش ۲۰ ، نیمه اول ، آذر ۷۶ .
- ۲- روزنامه جمهوری اسلامی ، ۴ بهمن ، سال ۷۷ .
- ۳- مجله زن ، ۲۲ مهر سال ۷۴ و ۶ آبان ۷۴ ، ص ۷ ؛ بهشت جوانان ، ص ۳۶۴ .

ضررهای موسیقی بر آب

تحقیقاتی را که یک محقق ژاپنی پیرامون این مسئله (ضررهای موسیقی بر آب) نموده را بررسی می‌نماییم. البته تحقیقات او وسیع است و ما فقط بخشی از تحقیقات و پژوهش‌های موسیقی آن را که از مجله سروش جوان برای شما انتخاب شده، خدمت شما خوانندگان عزیز ارائه می‌نماییم.

این تحقیقات پیرامون آب و اثرات مختلفی که از اطراف خود می‌گیرد می‌باشد.

این محقق ژاپنی به نام «ماساروایی موتو» دید تازه‌ای نسبت به آب پیدا کرده که این چنین بیان می‌کند: آب برای ما انسان‌ها پیام بسیار مهمی دارد، آب به ما می‌گوید: نگاه بسیار عمیق‌تری به خود بیندازیم.

اگر در آئینه آب به خودمان نگاه کنیم پیامش را با شفافیت و وضوح شگفت‌انگیزی در خواهیم یافت. می‌دانیم که حیات بشر با کیفیت آب ارتباط مستقیم دارد. چه آبی که درون بدن ماست و چه آبی که اطراف ما را احاطه نموده است. «ای موتو» یافته‌های خود را در کتاب بسیار مهمی منتشر کرده که نتیجه پژوهش‌های وی در سطح بین‌المللی است. آقای «ای موتو» با استفاده از مدارک مبتنی بر واقعیات نشان می‌دهد که نیروهای ارتعاش انشان مثل افکار، کلام، تصورات و موسیقی بر ساختار مولکولی آب اثر می‌گذارد. توجه شما را به این مطلب جلب می‌کنم که: بدن ما از هفتاد درصد آب تشکیل یافته و همین میزان از سطح زمین را نیز تشکیل می‌دهد. آب سرچشمه حیات در کره ما است کیفیت و سلامت آن برای هر یک از اشکال حیات بی‌اندازه مهم است.

بدن انسان شباهت زیادی به یک اسفنج دارد که از تریلیاردها حفره به نام سلول تشکیل شده که مایعات را در خود نگه می‌دارد. ارتباط کیفیت زندگی ما با کیفیت آب در بدنمان کاملاً مستقیم است. آب مایعی است بسیار انعطاف پذیر، شکل فیزیکی خود را با هر محیطی که در آن قرار بگیرد وفق می‌دهد، اما علاوه بر ظاهر فیزیکی شکل مولکولی آب هم تغییر می‌کند. انرژی یا ارتعاشات محیط باعث تغییر شکل مولکولی آب می‌شود، از این نظر آب نه تنها قابلیت بازتاباندن محیط را دارد - آن هم به طرزى که می‌بینیم - بلکه محیط خود را در سطح مولکولی هم انعکاس می‌دهد. آقای «ایبی موتو» با به کارگیری یک شیوه خاص عکس برداری، تغییرات مولکولی آب را برای ما قابل رؤیت نموده. او قطره‌های آب را منجمد می‌کند، سپس آنها را در زیر میکروسکوپی که زمینه تیره رنگ و قابلیت عکسبرداری دارد، مورد مطالعه قرار می‌دهد. کار او تنوع ساختاری مولکول آب و تاثیر محیط را بر روی آن به روشنی نشان می‌دهد. آقای ایبی موتو تصمیم گرفت تأثیر موسیقی را در شکل‌گیری بلورهای آب مورد مطالعه قرار دهد. شیشه آب مقطر را بین دو بلندگو قرار داد و برای آن چند ساعت موسیقی پخش کرد، صبح روز بعد آب را منجمد نموده و از بلورها عکس گرفت؛ عکس‌ها تأثیر بازتابهای حیرت‌انگیز آب را مورد توجه او قرار داد، او وقتی موسیقی هوی متال - که از موسیقی‌های پر ارتعاش است - برای آب پخش کرد و از بلورهای آب عکس گرفت متوجه شد که بلورهای آب شکسته شده‌اند، و شکل منظمی که بلورهای آب داشته از بین رفته و نابود شده است. (۱)

حال شما دقت بفرمایید بدن ما که از ۷۰ در صد آب تشکیل شده و در تمامی سلول‌های ما نیز وجود دارد ، وقتی موسیقی‌های مبتذل و طرب آور با آن برخورد کند روی آنها چه تأثیرات مخرب و نابود کننده‌ای خواهد گذاشت ؟ دیگر قضاوت و داوری را به عهده فکر باز و شکوفای خودتان می‌گذاریم که انشاء الله با فهم و اندیشه والای خود تصمیم زیبایی نسبت به این دستور شرع مقدس اسلام بگیرید .

موسیقی و غناء از منظر دین

بررسی عواقب غنا و موسیقی

اشاره

استعمارگران جهان همیشه از بیداری مردم مخصوصاً نسل جوان ، وحشت داشته‌اند ؛ به همین دلیل بخشی از برنامه‌های گسترده آنها برای ادامه استعمار، فرو بردن جامعه‌ها در غفلت ، بی‌خبری ، ناآگاهی و گسترش انواع سرگرمی‌های ناسالم است .

امروزه مواد مخدر ، تنها جنبه تجارتي ندارد ، بلکه یک ابزار مهم سیاسی ؛ یعنی سیاست‌های استعماری است . ایجاد مراکز فحشاء ، کلوب‌های قمار و همچنین سرگرمی‌های ناسالم دیگر و از جمله توسعه غنا و موسیقی ، یکی از مهم‌ترین ابزارهای استعمار است که آنها برای تحذیر افکار مردم بر آن اصرار دارند و به همین دلیل قسمت عمده وقت رادیوهای جهان را موسیقی تشکیل می‌دهد و از برنامه عمده وسایل ارتباط جمعی همین موضوع است . حال به عواقب آن در دوران زندگی در این جهان که همان هدف استعمارگران است از دیدگاه روایات می‌پردازیم .

الف: آثار وخیم آن در دنیا

۱: مرگ ناگهانی و قبول نشدن دعا

امام صادق علیه السلام فرمود :

« بَيْتُ الْغِنَاءِ لَمَّا تُوْمِنُ فِيهِ الْفَجِيعَةُ وَ لَمَّا تُجَابُ فِيهِ الدَّعْوَةُ وَ لَمَّا يَدْخُلُهُ الْمَلَكُ ؛ خانه‌ای که در آن غنا باشد از مرگ و مصیبت دردناک ایمن نیست و دعا در آن به اجابت نمی‌رسد و فرشتگان وارد آن نمی‌شوند ». (۱)

۲: سبب نفاق

امام صادق علیه السلام فرمود :

« ضَرَبُ الْعَيْدَانِ يُنْبِتُ النَّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الْخُضْرَةَ ؛ نواختن موسیقی (مثل تار و ...) نفاق را در دل می‌رویاند ، همان طوری که آب سبزه را می‌رویاند ». (۲)

۳: عامل زنا

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود : « الْغِنَاءُ رُقِيَةُ الزَّانَا ؛ غنا و (موسیقی) کاری است که انسان را به زنا می‌کشاند ». (۳)

و در حدیث دیگری آمده است که :

۱- . کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۳ .

۲- . کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۴ .

۳- . الدر المنثور ، ج ۵ ، ص ۳۰۸ ؛ مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۴۵۷ ، چ قدیم ، ج ۱۳ ، ص ۲۱۴ ، چ جدید ؛ بحار الانوار ، ج ۷۳ ، ص ۲۴۷ .

«... ایاکم و العناد فانه ينقص الحياء، و يزيد في الشهوه و يهدم المروه و انه لينوب عن الخمر، و يغفل ما يفعل لسکر فان کنتم لا بد فاعلین فجنبوه النساء، فان الغناء داعیه الزناء؛ از غناء و موسیقی دوری کنید؛ زیرا موسیقی حياء را از بین می‌برد و سبب زیاد شدن غریزه جنسی می‌شود، مردانگی را نابود می‌سازد و هر کاری که شراب می‌کند موسیقی هم انجام می‌دهد و اگر مبتلا به موسیقی شدید از زنان بپرهیزید برای آن که موسیقی و غناء انسان را به زنا می‌کشاند. (۱)»

۴- بدبختی جامعه

از امام سجاد علیه السلام روایت شده است :

«لَمَّا يُقَدِّسُ اللَّهُ أُمَّةً فِيهَا بَرَبُطٌ يُقَعِّعُ؛ پاک و سعادت‌مند نمی‌شوند، ملتی که در میان آنان بربط (که یکی از آلات موسیقی می‌باشد) به صدا در آید.» (۲)

۵- ناسپاسی از حق تعالی

امام صادق علیه السلام فرمود :

«مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِنِعْمَةٍ فَجَاءَ عِنْدَ تِلْكَ النِّعْمَةِ بِمِزْمَارٍ فَقَدْ كَفَرَهَا وَ مَنْ أُصِيبَ بِمُصَّةٍ بِيَهٍ فَجَاءَ عِنْدَ تِلْكَ الْمُصَّةِ بِيَهٍ بِنَائِحَةٍ فَقَدْ كَفَرَهَا؛ کسی را که خداوند سبحان نعمتی به او عطا کند و او در اثر نعمت به وسایل آواز

۱- کافی، ج ۵، ص ۳۰۸.

۲- غنا و موسیقی از دیدگاه اسلام، ص ۱۴۱

خوانی و موسیقی رو کند با این عملش ناسپاسی حق تعالی را مرتکب شده و همچنین کسی که مصیبتی (برای امتحان و ...) به او برسد و آه و ناله کند او هم کفران نعمت نموده است». (۱)

۶- بی تفاوت شدن نسبت به ناموس

امام صادق علیه السلام فرمود :

« إِنَّ شَيْطَانًا يُقَالُ لَهُ الْقَفْنَدَرُ إِذَا ضُرِبَ فِي مَنْزِلِ الرَّجُلِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا بِالْبُرْبُطِ وَ دَخَلَ عَلَيْهِ الرَّجَالُ وَضَعَ ذَلِكَ الشَّيْطَانُ كُلَّ عَضْوٍ مِنْهُ عَلَى مِثْلِهِ مِنْ صَاحِبِ الْبَيْتِ ثُمَّ نَفَخَ فِيهِ نَفْحَةً فَلَا يَغَارُ بَعِيدَ هَذَا حَتَّى تُؤْتَى نِسَاؤُهُ فَلَا يَغَارُ ؛ به شیطان قفندر (بد قیافه) گفته می شود زمانی که در خانه کسی چهل روز با وسایل موسیقی (چون تار بنوازد) و مردان و زنان در آن مجلس باطل گرد آیند ، شیطان تمام اعضای بدن صاحب خانه را لمس می کند (به طوری که چشم و گوش ، زبان و سایر اعضایش در مسیر و فرمان شیطان و گناه قرار می گیرند) بعد از آن برای اینکه کاملاً او را در زشتی و ظلمت غرق کند نفسی شیطانی در او می دمَد که بعد از آن غیرت را از دست می دهد آن چنان که نسبت به رابطه نا مشروع دیگران با همسرش بی تفاوت می شود». (۲)

۷- رفتن برکت

حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم فرمود :

۱- کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۲ .

۲- کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۲ .

« لَمَّا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ خَمْرٌ أَوْ دَفٌّ أَوْ طُبُورٌ أَوْ نَزْدٌ وَ لَمَّا يُسْتَجَابُ دُعَاؤُهُمْ وَ تُرْفَعُ عَنْهُمْ الْبَرَكَهٗ ؛ فرشتگان به خانه‌ای که شراب و وسایل موسیقی و قمار (مثل دایره، طنبور، نرد) در آن باشد وارد نمی‌شوند . و دعای اهل خانه مستجاب نمی‌گردد ، خیر و برکت هم از آنجا می‌رود .(۱)

۸- موسیقی علنی در آخرالزمان

حاج شیخ محمد جواد خراسانی قدس سره در کتابش « مهدی منتظر » در مورد حوادث و وقایعی که در دوران غیبت و نزدیک ظهور حضرت مهدی (عج) رخ می‌دهد می‌نویسد :

در این زمان مردم غنا و آوازه را دوست دارند .

رقص و طرب و غنا را حلال می‌شمرند .

آلات ساز و آواز ظاهر می‌شود .

تار و طنبور زنی را مستحسن شمارند و نیکو بیاموزند .

زن‌های آوازه خوان و رقاصه آشکار می‌شوند.

زن‌های آوازه خوان و آلات آواز برای خود اتخاذ کنند .

لهو و آلات لهو ظاهر شود ، عابرین بروی بگذرند و احدی ، احدی را منع نکند .

برای غنا و آوازه مال‌ها ، خرج می‌کنند .

همچنین آلات غنا و موسیقی در حرمین (مکه و مدینه) ظاهر می‌شود .(۲)

۱- . مستدرک الوسائل ، ج ۱۳ ، ص ۲۱۸ .

۲- . جوان و موسیقی ، ص ۲۰ و ۲۱ به نقل از مهدی منتظر ، ص ۱۴۵ .

۹- زبان حال موسیقی

نقل شده است که: حضرت علی علیه السلام دید مردی طنبور می زد. حضرت او را از این کار باز داشت و حتی طنبور را گرفت و شکست. سپس او را نصیحت فرمود و او توبه کرد. آن گاه حضرت علی علیه السلام به او فرمود: آیا می دانی طنبور هنگامی که به صدا در می آید چه می گوید؟

مرد عرض کرد: وصی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم داناتر است.

حضرت فرمود: طنبور هنگام نواختنش می گوید:

سَتَنْدِمُ سَتَنْدِمُ أَيَا صَاحِبِي سَتَدْخُلُ جَهَنَّمَ أَيَا ضَارِبِي

به زودی پشیمان می شوی، به زودی پشیمان می شوی ای صاحب من! به زودی داخل دوزخ می گردی ای زننده من! (۱)

۱۰- سبب ازدیاد شهوت جنسی

۱۰- سبب ازدیاد شهوت جنسی (۲)

یعنی موسیقی عامل بزرگ اشاعه فحشاء می شود.

۱۱- غضب خدا

امام صادق علیه السلام فرمود:

« من بقی بیته طنبور اربعین صباحاً، فقد بآء بغضب من الله؛ هر کس در خانه اش چهل روز طنبور بماند، به غضب خدا گرفتار می شود. » (۳)

۱- جوان و موسیقی، ص ۲۲، به نقل از المخازن، ج ۱، ص ۳۱۱، جامع احادیث شیعه، ج ۲۲، ص ۲۴۸، ح ۳۱۹۹۱.

۲- الدرالمثور، ج ۵، ص ۳۰۸.

۳- لثالی الاخبار، ج ۵، ص ۲۱۹.

۱۲- مقدمه قساوت قلب

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلمضمن وصیت خود به حضرت علی علیه السلام فرمودند :

« یا علی ! ثلاثه یقسین القلب: استماع اللهو، و طلب الصید، و اتیان باب السلطان ؛ یا علی ! سه چیزاست که موجب قساوت قلب می شود : گوش دادن به لهو ؛ دنبال شکار رفتن و رفت و آمد به دربار سلطان جائر ». (۱)

اگر انسان قسی القلب شود کمتر توفیق توبه پیدا می کند ، هر چه قدر انسان بیشتر گناه کند نامه اعمالش از بار گناهان سنگین می شود و شخص قساوت قلب پیدا می کند ، وقتی هم قساوت قلب پیدا شود دیگر انسان کمتر می تواند توبه کند پس چه بهتر که انسان گناه نکند و به فرمایش مولای متقیان علی بن ابیطالب علیه السلام گوش نماید که فرمودند : گناه نکردن بهتر از توبه کردن می باشد از کجا معلوم که انسان زنده بماند و بتواند توبه نماید . و به قول پزشکان پیشگیری بهتر از درمان است .

ب: عواقب وخیم غناء و موسیقی پس از مرگ

۱- با روی سیاه محشور می شود

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود :

« يُحْشَرُ صَاحِبُ الطُّبُورِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ هُوَ أَسْوَدُ الْوَجْهِ وَ يَبِيدُهُ طُيُبُورٌ مِنَ النَّارِ وَ فَوْقَ رَأْسِهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَبْدُ كُلُّ مَلَكٍ مَقْمَعَهُ يَضْرِبُونَ رَأْسَهُ وَ وَجْهَهُ وَ يُحْشَرُ صَاحِبُ الْغِنَاءِ مِنْ قَبْرِهِ أَعْمَى وَ أَخْرَسَ وَ أَبْكَمَ وَ يُحْشَرُ الزَّانِي مِثْلَ ذَلِكَ وَ صَاحِبُ الْمِزْمَارِ مِثْلَ ذَلِكَ وَ صَاحِبُ الدَّفِّ مِثْلَ ذَلِكَ ؛

۱- . موسیقی و غنا از دیدگاه اسلام ، ص ۱۵۷ ؛ خصال صدوق ، ج ۱ ، ص ۱۲۵ .

کسی که اهل طنبور است روز قیامت محشور می شود در حالی که سیاهترین صورت را دارد و به دستش تنبوری از آتش جهنم است و بالای سرش هفتاد هزار فرشته عذاب همراه با گریزی که در دست دارند بر سر و صورتش می کوبند و کسی که اهل (غناء و موسیقی) است از قبرش بیرون می آید در حالی که نابینا و گنگ و کر خواهد بود. همچنین زنا کار و آنکه فلوت و دایره می زند همانند ایشان محشور می شود». (۱)

۲- خدا نظر رحمت به او نمی فرماید .

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می خوانیم :

« خمسہ لا ینظر الله الیہم یومالقیامہ - الی ان قال: - و المغنی ؛ خداوند در قیامت به پنج طایفه نظر رحمت نمی کند و یکی از آنان مغنی (آوازه خوان) است. (۲)

۳- به صورت خوک و بوزینه در می آیند

از ابی هریره روایت شده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود :

گروهی از این امت مسخ شده و به صورت بوزینه و خوک در می آیند .

گفتند : یا رسول الله ! مگر آنها شهادت به لا اله الا الله و محمد رسول الله نمی دهند ؟

فرمود : بلی، روزه هم می گیرند ، نماز نیز می خوانند ، حج نیز به جای می آورند .

گفتند : پس عیب آنها چیست ؟

۱- . مستدرک الوسائل ، ج ۱۳ ، ص ۲۱۹ ، چ جدید ، چ قدیم ، ج ۲ ، ص ۴۵۹ ، تفسیر قرطبی ج ۱۴ ص ۵۴ .

۲- جامع احادیث ، ج ۲۲ ، ص ۲۳۳ .

فرمود: آنها وسایل ساز و موسیقی و دایره را به کار می‌برند، و کنیزان آوازه خوان می‌گیرند و با شب نشینی به میگساری و لهویات خویش را به صبح می‌رسانند که مبدل به بوزینه و خوگ خواهند شد» (۱).

۴- در گوشش سرب ذوب شده (گداخته) می‌ریزند.

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌خوانیم:

« من قعد الی قینه یستمع منها صبَّ الله فی اذنیه الانک ؛ کسی که در مجلس زن خواننده بنشیند که به آوازه خوانی وی گوش دهد، خداوند به گوش‌های او سرب خواهد ریخت » (۲).

۵- در قیامت به صورت نابینا و گنگ و کر خواهد بود

۵- در قیامت به صورت نابینا و گنگ و کر خواهد بود (۳).

کسی که در دنیا موسیقی گوش نمی‌کند آیا ثوابی هم برای آن بیان شده است یا نه؟ جواب این سؤال را از لسان گویای امام رضا علیه السلام می‌خوانیم.

ثواب پرهیز از غناء

امام رضا علیه السلام فرمود:

« من نزه نفسه عن الغناء فان فی الجنة شجرة یأمر الله عزوجل الریاح ان تحركها لها صوتاً لم یسمع بمثله و من لم یتنزه عنه لم یسمعه ؛ کسی که

۱- نظری به موسیقی، ج ۲، ص ۳۲۴، به نقل از درالمنثور، ج ۲، ص ۳۲۴.

۲- کنز العمال، ج ۱۵، ص ۲۲۰، ح ۴۰۶۹۹؛ مستدرک الوسایل، ج ۲، ص ۴۵۹.

۳- جامع الاخبار، ص ۱۸۰.

از غناء دوری کند در عوض، درختی در بهشت است که خداوند دستور می دهد باد آن را به حرکت در آورد . نغمه خوشی از آن درخت بهشتی بلند می شود که مانند آن را تا به حال نشنیده است و کسی که از غناء اجتناب نکند آن صوت زیبا را نمی شنود » (۱).

تا اینجا آثار وخیم موسیقی در دنیا و آخرت را آوردیم و قبل از وارد شدن به مبحث پزشکی و سخنان دانشمندان به خرید و فروش و تعلیم و تعلم موسیقی می پردازیم .

خرید و فروش ، تعلیم و یاد دادن

به اتفاق جمیع فقهاء ساختن و خرید و فروش آلات لهو و معامله اش باطل است و مانند آلات قمار نگهدارش نیز حرام و از بین بردنش واجب است . چنان چه در ضمن حدیثی مفصلی که در کتاب تحف العقول از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نقل می کند و همچنین شیخ حر عاملی در فصول المهمه روایت می کند که حضرت فرمود :

« إِنَّمَا حَرَّمَ اللَّهُ الصَّنَاعَةَ الَّتِي حُرِّمَتْ كُلُّهَا الَّتِي يَجِيءُ مِنْهَا الْفُسَادُ مَحْضًا نَظِيرُ الْبَرَابِطِ وَالْمَزَامِيرِ وَالشُّطْرُنَجِ وَكُلِّ مَلْهُوٍّ بِهِ وَالصُّلْبَانِ وَالْأَصِينَامِ وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنْ صِنَاعَاتِ الْأَشْرَبِ الْحَرَامِ وَمَا يَكُونُ مِنْهُ وَفِيهِ الْفُسَادُ مَحْضًا وَلَا يَكُونُ فِيهِ وَلَا مِنْهُ شَيْءٌ مِنْ وُجُوهِ الصَّلَاحِ فَحَرَامٌ تَعْلِيمُهُ وَتَعَلُّمُهُ وَالْعَمَلُ بِهِ وَأَخْذُ الْمَاجِرِ عَلَيْهِ وَجَمِيعِ التَّقَلُّبِ فِيهِ مِنْ جَمِيعِ وُجُوهِ الْحَرَكَاتِ كُلِّهَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ صِنَاعَةً ؛ صِنْعَتِي رَا كِه هِيچ جِهت حلالی در آن نباشد و جز شر و

فساد چیزی بر آن مترتب نیست مانند بربط (آلت موسیقی است شبیه عود که به آن می نوازند) و مانند مزمارها و نی و شطرنج و هر آلت و وسیله لهوی و صلیب نصاری و بتها و هر چه شبیه اینها باشد پس یاد دادنش و یاد گرفتن و عمل کردن به آن و اجرت گرفتن بر آن و جمیع تصرفات در آن حرام است. (۱)

خرید و فروش و کسب با وسایل لهو

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود :

« لا یحل تعلیم المغنیات و لا بیعهن و اثمانهن حرام و قد نزل تصدیق ذلک فی کتاب الله ؛ آموزش دادن خوانندگان و خرید و فروش کنیزکان آوازه خوان حرام است و در آمدی که از این راه به دست می آید نیز حرام می باشد ، گواه این مطلب آیه ای است که خداوند در کتابش فرموده است :

« و من الناس من یشتری لهو الحدیث ... ؛ بعضی از مردم سخنان بیهوده را خریداری می کنند ». (۲)

ابوبصیر می گوید : از درآمد کنیزکان خواننده پرسیدم ، امام علیه السلام فرمود :

کسبشان حرام است ؛ اما در عروسی ها در صورتی که زن و مرد از یکدیگر جدا بوده و صدای زن را نامحرم نشنود ، خواندن اشکال ندارد . (۳)

امام صادق علیه السلام فرمود :

۱- . گناهان کبیره ، ج ۱ ، ص ۲۵۹ .

۲- . مجمع البیان ، ج ۸ ، ص ۳۱۳ .

۳- . تفسیر نورالثقلین ، ج ۴ ، ص ۱۹۴ .

کنیز و زن خواننده و کسی که اجرتی به او می دهد و کسی که پول آن را مصرف می کند ، همه مورد لعنت قرار گرفته اند
(۱).

فردی نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم آمد و عرض کرد: یا رسول الله! خداوند مرا بیچاره کرده به طوری که روزی من فقط از راه نوازندگی ممکن است پس شما اجازه دهید که دایره بزخم و غنا بخوانم .

حضرت فرمود : من به این کار اجازه نمی دهم . کرامت و بزرگ منشی برای تو نیست ای دشمن خدا! رزق و روزی تو را خداوند حلال داده و تو در طریق حرام تلاش داری ، اگر دوباره چنین درخواستی کنی تو را تأدیب خواهم کرد . برو دنیا کسب حلال . (۲).

به اتفاق جمیع فقهاء ، ساختن و خرید و فروش آلات لهو و لعب و معامله اش باطل است و مانند آلات قمار نگهداری اش نیز حرام و از بین بردنش واجب است .

دو استفتاء

اجرت گرفتن جهت تکثیر فیلم و نوارهای مبتذل

اجرت گرفتن جهت تکثیر فیلم و نوارهای مبتذل و حرام آیا حلال است یا حرام ؟ و در صورت کسب از این راه پول های بدست آمده را چه باید کرد ؟

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) : در فرض سؤال اجرت حلال نیست و پول های به دست آمده باید به صاحبان آن برگردانده شود و اگر از یافتن ایشان مأنوس است از طرف ایشان به فقیر صدقه بدهد .

۱- . سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۳۲.

۲- [۲۴]. سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۳۲۸.

آیت الله العظمی سیستانی (دامت برکاته): حرام و مالک اجرت نمی شود .

آیت الله العظمی تبریزی قدس سره: اجرت گرفتن جهت امر مزبور اکل مال به باطل بوده و جایز نیست و پولی که از این طریق به دست آمده باید به صاحبان آن برگردانده شود و چنانچه شخص صاحبان پول را نمی شناسد باید آن را از طرف آنها به فقیر صدقه بدهد .

آیت الله العظمی فاضل لنکرانی قدس سره: حرام است . در صورتی که صاحب آن را نمی شناسد آن را به فقیر صدقه بدهد.

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی (دامت برکاته): اجرت مذکوره حرام است و پول های بدست آمده را باید به صاحبانش برگرداند ، اگر دسترسی به صاحبان نداشته باشد باید از طرف آنها به عنوان صدقه به فقیر غیر سید داده شود و احتیاطاً برای این کار از مجتهد هم اجازه بگیرد .

آیت الله العظمی بهجت قدس سره: حرام است و در آمد از حرام هم حرام است و پول های به دست آمده را به صاحبان آن برگردانید و در صورت یأس در حکم مجهول المالک است .

آیت الله العظمی مکارم شیرازی (دامت برکاته): اجرت کار حرام نیز حرام است و باید به صاحبان آنها باز گردد و اگر دسترسی به آنها نیست از طرف آنها به فقیری صدقه بدهید. (۱)

خرید و فروش آلات لهو و لعب

خرید و فروش و استعمال و نگهداری تنبک و دایره و فلوت چه صورت دارد؟

مقام معظم رهبری (دامت برکاته): خرید و فروش آلات مختص حرام جایز نیست.

آیت الله العظمی فاضل لنکرانی قدس سره: استعمال و نگهداری آلات مختصه لهو و لعب حرام است.

آیت الله العظمی بهجت قدس سره: جایز نیست.

آیت الله العظمی تبریزی قدس سره: خرید و فروش و استعمال آلات لهو جایز نیست.

آیت الله العظمی مکارم شیرازی (دامت برکاته): با توجه به اینکه بیشترین استفاده از این وسایل در حال حاضر استفاده حرام است خرید و فروش و نگهداری آنها جایز نیست.

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی (دامت برکاته): جایز نیست. (۱)

۱- . مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید، ج ۱، ص ۷۱-۷۲.

فصل چهارم: دلائل حرمت موسیقی

اشاره

دلایل چهارگانه در موسیقی و غناء

از دیدگاه علمای شیعه ، منابع فقه (منابعی که می توان احکام الهی را از آنها به دست آورد و بر اساس آن نظر داد) چهار چیز است : کتاب ، سنت ، اجماع و عقل که به « ادله اربعه » معروفند.

درباره مبعوض بودن موسیقی و غناء می توان از هر چهار منبع فقهی ، دلایلی به دست آورد .

کتاب (قرآن)

اشاره

در قرآن مجید که اولین و مهمترین منبع احکام و مقررات اسلامی است ، آیاتی وجود دارد که طبق نظر مفسران قرآن و احادیث معصومین علیهم السلام دلیل بر حرمت غنا یا موسیقی یا هر دو می باشد .

غنا و موسیقی در قرآن کریم

اشاره

بعضی از سوره در مکه نازل شده است مانند : سوره فرقان ، سوره لقمان ، سوره اسراء و سوره نجم و بعضی در مدینه نازل شده است ، مانند : سوره حج و سوره جمعه . از این سوره می توان فهمید که قرآن از همان ابتدای بعثت با موسیقی مبارزه می کرده و آن را مورد نکوهش و حتی چنانچه از آیات سوره لقمان روشن می شود صریحاً مورد تحریم قرار داده و مبارزه با موسیقی مانند مبارزه با بت پرستی از ابتدایی ترین احکام اسلام قرار داشته است . قرآن کریم نیاز به مفسر دارد و مفسران حقیقی آن ، ائمه معصومین علیهم السلام می باشند . هر آیه ای از قرآن بطنی دارد و هر بطن آن

هفتاد بطن دارد ما آیاتی که پیرامون موسیقی بود را آورده‌ایم و روایات پیرامون آیات را از لسان مبارک ائمه اطهار علیهم السلام ذکر می‌نماییم. در قرآن کریم آیاتی پیرامون موسیقی می‌باشد که ما به پنج آیه پیرامون موسیقی می‌پردازیم. که آنها عبارتند از:

آیه اول

[فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ] (۱)

ترجمه: از پلیدی‌ها، از بتها اجتناب کنید و از سخن باطل و بی‌اساس بپرهیزید.

عن ابی بصیر قال: سألت ابا عبدالله علیه السلام عن قول الله عزوجل: [فاجتنبوا الرجس من الاوثان و اجتنبوا قول الزور] قال: الغناء. ابوبصیر می‌گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام درباره سخن خدای تعالی که می‌فرماید: «از پلیدی‌ها، از بت‌ها اجتناب کنید و از سخن باطل و بی‌اساس بپرهیزید». سؤال کردم، امام علیه السلام فرمود: منظور غناء (آواز طرب انگیز) است (۲).

عن ابی عبدالله علیه السلام قال فی قول الله عزوجل: [فاجتنبوا الرجس من الاوثان و اجتنبوا قول الزور] قال: الرجس من الاوثان الشطرنج و قول الزور الغناء.

امام جعفر صادق علیه السلام درباره آیه شریفه فرمود: منظور از «پلیدی» شطرنج و مراد از «سخن باطل» غنا و آواز طرب انگیز است (۳).

۱-۱- سوره حج، آیه ۳۰.

۲-۲- کافی، ج ۶، ص ۴۳۱.

۳-۱- تفسیر نورالثقلین، ج ۳، ص ۴۹۶؛ وسایل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۲۵.

آنجا که قرآن کریم اوصاف بندگان صالح و عباد الرحمن را بر می شمارد می فرماید :

آیه دوم

[وَ الَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا] (۱)

ترجمه : و آنانند که حاضر شوند در مجالس غنا و ...

عن ابی عبدالله علیه السلام قال فی قوله عزوجل: [و الذين لا يشهدون الزور] قال: الغناء.

امام جعفر صادق علیه السلام در مورد سخن خدای تعالی که می فرماید : بندگان خاص خداوند کسانی هستند که هرگز شهادت به باطل نمی دهند . فرمود : منظور غناء است . (۲)

علی بن ابراهیم قمی در تفسیرش که به طور کامل یک تفسیر روایی می باشد - « زور » را به غناء و مجالس لهو تفسیر نموده است . (۳)

در تفسیر جوامع الجامع آمده است: منظور از این آیه این است که بندگان خاص خداوند در مجالس بی فایده و بدکاران شرکت نمی کنند. (۴)

در تفسیر شریف لاهیجی آمده است که : احادیث اهل بیت متکثر الورد است که ، مراد از « زور » غناست ، [و لا يشهدون الزور] ای مجالس الفساق و لا يحصرون الباطل

۱- ۲- سوره فرقان ، آیه ۷۲.

۲- ۳- کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۱ ؛ المیزان ، ج ۱۵ ، ص ۲۶۵ ؛ دعائم الاسلام ، ج ۲ ، ص ۲۰۸ ، ح ۷۶۴ ، به نقل از مستدرک الوسائل ، ج ۱۳ ، ص ۲۱۳ ، باب ۷۸ ، ح ۶ .

۳- ۴- تفسیر قمی ، ج ۲ ، ص ۱۱۷ .

۴- ۵- نورالثقلین ، ج ۴ ، ص ۴۱ .

لیکن علی بن ابراهیم روایت کرده که مراد از «زور» غنا و مجالست با اهل لہو است ، اعم از آنکہ غنا باشد یا غیر آن . (۱)

آیہ سوم

اشارہ

{ وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ يَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ [(۲)]

ترجمہ : بعضی از مردم هستند کہ سخنان بیہودہ خریداری می کنند تا مردم را از روی جہل و نادانی از راہ خداوند گمراہ کنند و بہ دنبال آن ، آیات الہی را مسخرہ می کنند . خداوند بدین عمل آنها را بہ عذاب خوار کننده ای مبتلا می سازد .

عن ابی جعفر علیہ السلام قال : سمعته یقول : الغناء مما وعد الله عزوجل عليه النار و تلا هذه الآیہ : [و من الناس من یشتری لہو الحدیث لیضل عن سبیل اللہ بغير علم و یتخذها ہزواً اولئک لہم عذاب مہین] .

امام محمد باقر علیہ السلام فرمود : غنا از جملہ چیزهایی است کہ خداوند برای ارتکاب آن وعدہ عذاب جہنم دادہ است .

سپس آن حضرت این آیہ شریفہ را تلاوت فرمود : بعضی از مردم هستند کہ سخنان بیہودہ خریداری می کنند تا مردم را از روی جہل و نادانی از

۱-۶ - تفسیر شریف لاهیجی ، ج ۳ ، ص ۳۵۳ .

۲-۷ - سورہ لقمان ، آیات ۶ و ۷ .

راه خداوند گمراه کنند و به دنبال آن ، آیات الهی را مسخره می کنند. خداوند بدین عمل آنها را به عذاب خوار کننده‌ای مبتلا می سازد. (۱).

ابا عبدالله علیه السلام ، يقول الغناء مجلس بان ينظر الله الى اهله و هو مما قال الله عزوجل: [و من الناس من يشتري لهو الحديث ليضل عن سبيل الله].

امام صادق علیه السلام فرمود: مجلس خوانندگی لهو و باطل ، مجلسی است که خداوند به اهل آن نمی نگرد (آنها را مورد لطفش قرار نمی دهد) و این مصداق همان چیزی است که خداوند عزوجل فرموده: « بعضی از مردم هستند که سخنان بیهوده خریداری می کنند تا مردم را از روی جهل و نادانی از راه خدا گمراه سازند ». (۲)

مردی می گوید: نزد امام صادق علیه السلام بودم ، کسی به ایشان گفت: پدر و مادرم فدای شما باد، همسایگان من کنیزانی دارند که آواز می خوانند و با عود (یکی از آلات موسیقی) می نوازند من هنگامی که برای قضای حاجت می روم ، چه بسا نشستن خودم را طول می دهم تا صدای آنها را بیشتر بشنوم !!

امام علیه السلام فرمود: این کار را انجام مده! در روز قیامت در برابر خداوند هیچ عذر و بهانه‌ای نداری ، مگر سخن حق تعالی را در قرآن کریم نشنیده‌ای که می فرماید:

« إِنَّ السَّمْعَ وَ الْبَصَرَ وَ الْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا (۳) ؛ گوش و چشم و دل همگی مسئولند و در برابر کارهایی که انجام داده‌اند از آنها سؤال می شود ».

۱-۱- کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۱ .

۲-۲- کافی ، ج ۶ ، ص ۴۳۳ .

۳-۳- سوره اسراء ، آیه ۳۸ .

مرد گفت: به خدا سوگند! گویا تا به حال این آیه قرآن را از عرب و غیر عرب نشنیده بودم. دیگر به خداوند این کارها را انجام نمی‌دهم و از او آموزش می‌طلبم.

بعد امام علیه السلام فرمود: برخیز و غسل کن و آنچه می‌توانی نماز بخوان تا کنون به گناه بزرگی مشغول بودی و چقدر حال بدی داشتی اگر بر این حال می‌مردی. (۱)

لهو الحدیث هر سخن نادرستی است که انسان را از شنیدن و پذیرفتن سخن حق که کلام خدا و قرآن مجید است باز دارد؛ مانند داستان‌های خرافی و قصه‌هایی که شنونده را به فساد، فسق و فجور می‌کشاند و نیز مانند آوازه خوانی و سرگرمی به آلات موسیقی.

آشکار است که سرگرمی به هر یک از امور باطله آدمی را از شنیدن و پذیرفتن معارف اعتقادی قرآن مجید و دستورات عملیه آن و داستان‌های عبرت بخش آن و گزارشات عجیبه عالم آخرت و بهشت و دوزخ که بیان فرموده، باز می‌دارد و اگر شخص سخنان حق را بشنود مسخره می‌کند و چنین آدمی هرگاه آیات قرآن مجید برایش خوانده شود، کبر ورزد و از پذیرفتن آنها رو برگرداند؛ مانند اینکه این آیات را اصلاً نشنیده و ندیده است، چنانچه در آیه ۷ سوره لقمان این چنین می‌فرماید: «و هرگاه بر این مردم آیات قرآن تلاوت شود چنان با غرور و تکبر پشت گردانند که گویی هیچ آن آیات الهی را نشنیدند، پنداری از هر دو گوش کر هستند این مردم را به عذاب دردناک بشارت ده.»

و خلاصه کسی که به ساز و آواز و سایر اباطیل سرگرم شد و مشتری آنها گردید کجا به خدا و آخرت و حقایق قرآن مجید آشنا و مشتری می‌گردد و آنها را خواهان می‌شود و نتیجه‌گرودن به اباطیل، بی‌ایمانی و موهوم پنداشتن حقایق است و چنین شخص نادانی گمراه و گمراه‌کننده و مورد وعده عذاب الهی در آیه‌های ۶ و ۷ سوره لقمان است. از آنچه که توضیح داده شد معلوم گردید که غنا لهو الحدیث است و بر آن وعده عذاب داده شده، پس گناه کبیره است. (۱)

غنا از گناهان کبیره است

از گناهانی که به کبیره بودنش تصریح شده، سرگرمی به آلات موسیقی و نواختن انواع سازها مانند تار و کمانچه و پیانو و طنبور و نظائر آن یا گوش دادن به آنهاست.

و یکی از ملاک‌های گناه کبیره آن است که: خدای تعالی بر آن وعده آتش دوزخ داده است. (۲)

پس غناء (آواز طرب انگیز) یکی از گناهان کبیره می‌باشد؛ زیرا امام هشتم حضرت رضا علیه السلام فرمود:

« اعلم ان الغناء مما وعد الله عليه النار في قوله: [وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ يَتَّجِدَهَا هُزُؤًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ] (۳)

۱-۱- گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۶۷.

۲-۲- حق الیقین، ص ۵۶۵.

۳-۳- سوره لقمان، آیه ۶.

بدان همانا غناء از چیزهایی است که خدای تعالی در سخنش بر آن وعده آتش داده است: « و بعضی از مردم سخنان بیهوده را می‌خرند تا مردم را از روی نادانی، از راه خدا گمراه سازند و آیات الهی را به استهزاء گیرند، برای آنان عذاب خوار کننده است. (۱)»

در تفسیر قمی « حدیث لهو» به عناء و نوشیدن خمر و تمام آلات لهو تفسیر شده است. (۲)

و مرحوم طبرسی با استفاده از سخن امام محمد باقر و امام جعفر صادق و حضرت رضا علیهم السلام و بسیاری از مفسرین، « حدیث لهو» را به غنا تفسیر نموده است. (۳)

مرحوم علامه سید عبدالله شبر قدس سره می‌فرماید: هر چیزی که انسان را از کارهای خوب باز دارد، مانند غناء و سخنان دروغ و مضحکه‌ها و سخنان بی‌فایده، حدیث لهو به شمار می‌آید. (۴)

آیه چهارم

« و الذین عن اللغو المعروضون» (۵)

ترجمه: مومنان کسانی هستند که از هر گونه لغو و سخن بیهوده دوری می‌کنند.

« و الذین عن اللغو المعروضون» ؛ یعنی عن الغناء و الملاهی.

۱-۱- فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۸، به نقل از مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۳، باب ۷۸، ح ۹.

۲-۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۱۶۱.

۳-۳- مجمع البیان، ج ۸، ص ۳۱۳.

۴-۴- تفسیر شبر، ص ۳۹۱.

۵-۵- سوره مومنون، آیه ۳.

مومنان کسانی هستند که از هر گونه لغو و سخن بیهوده دوری می‌کنند (یکی از مصادیق لغو، غناء و آلات لهو می‌باشد). (۱)

با توجه به مطالب فوق روشن می‌شود که مجلس ساز و آواز یکی از نمونه‌های آشکار مجالس باطل می‌باشد.

آیه پنجم

« أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ * وَ تَضْحَكُونَ وَ لَا تَبْكُونَ * وَ أَنْتُمْ سَامِدُونَ » (۲)

ترجمه: آیا از این سخن تعجب می‌کنید و می‌خندید و نمی‌گریید و پیوسته در غفلت و هوسرانی به سر می‌برید .
برخی از مفسران قرآن کلمه « سآمدون » را در این آیه شریفه به معنای اشتغال به غنا و آوازه خوانی دانسته‌اند.

علی شریحی در تفسیر البشائر :

«سمود» به معنای لهو و «سآمد» به معنای لاهی است. و معنای آیه « انتم سآمدون » این است ، شما مشغول لهو و لعب هستید و از هدف آفرینش غافلید. (۳)

علامه امینی قدس سره در کتاب الغدیر از دوازده تفسیر اهل سنت نقل کرده است که ، طبق روایت عکرمه از ابن عباس ، منظور از «سمود» غنا

۱-۱- تفسیر نورالثقلین ، ج ۳ ، ص ۵۳۹ ؛ بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۲۴.

۲-۲- سوره نجم ، آیات ۵۹-۶۱.

۳-۳- موسیقی و غنا از دیدگاه اسلام ، ص ۱۲۲ .

و آوازه خوانی است؛ زیرا در لغت قبیله حمیر هر گاه بگویند: «سَمَدَلْنَا» منظورشان این است که برای ما آواز بخوان. (۱)

سنت

سنت که در لغت به معنای راه روشن و پسینده و در اصطلاح فقهاء عبارت است از: قول (گفتار)، فعل (رفتار) و تقریر (امضای) پیامبر و معصومین علیهم السلام، از منابع مهم احکام اسلامی است.

احادیث فراوانی (به صورت قول، فعل و تقریر) در کتاب‌های حدیثی از معصومین علیهم السلام درباره غنا و موسیقی نقل شده که در حرمت هر دو به حد تواتر رسیده است. که ما تعدادی از این احادیث را در فصل ... خواهد آمد.

اجماع

اشاره

یکی از معان یا جماع در لغت، اتفاق است و در اصطلاح فقهاء، اجماع عبارت است از: اتفاق نظر علمای اسلام، یا علمای شیعه درباره یک حکم شرعی. (۲)

اجماع، نزد اهل سنت، در کنار کتاب و سنت، دلیل مستقلى محسوب می‌شود، ولی در فقه شیعه؛ اجماع دلیل مستقلى نیست، بلکه از یزر شاخه‌های سنت است و تنها در صورتی اعتبار دارد که کاشف از قول یا فعل و یا تقریر معصوم باشد. (۳)

۱- ۷- الغدیر، ج ۸، ص ۶۸.

۲- [۲۶]. اصول الفقه، ج ۳، ص ۹۷.

۳- [۲۷]. اصول الفقه، ج ۳، ص ۱۰۵.

کاشف بودن اجماع از قول معصوم مبتنی بر چهار شرط زیر می‌باشد :

۱- اجماع از ناحیه قدمای فقهی زمان غیبت ، انجام گرفته که به زمان حضور معصوم نزدیک بوده است .

۲- همه اجماع کنندگان یا بعضی از آنان به مدرک حکم تصریح نکرده باشند .

۳- قرائنی از زمان امامان معصوم علیهم السلام و اصحابشان بر خلاف مطلب مورد اجماع وجود نداشته باشد .

۴- مطلب مورد اجماع از مسائلی باشد که جز از ناحیه شرع به دست نمی‌آید .

با توجه به مطالب فوق، اجماع در حرمت موسیقی و غنا - که مدارک حکم در عبارت اجماع کنندگان آمده است - نمی‌تواند دلیل مستقلاً باشد، بلکه فایده اجماع در این گونه موارد که دلیلی از کتاب یا سنت وجود دارد، این است که مؤید دلالت آیه و روایت می‌باشد؛ یعنی معلوم می‌شود همه فقهاء در فهم معنای آیه یا روایت اتفاق نظر دارند؛ مگر این که از اجماع و اتفاق نظر همه فقهای شیعه معلوم شود این حکم از ضروریات مذهب امامیه است - هم چنان که در عبارت بعضی از فقهاء مانند میرزای قمی، صاحب جواهر، شریف کاشانی و نراقیین به این مطلب تصریح شده است- در این صورت از اعتبار بیشتری برخوردار بوده و می‌تواند دلیل محکمی بر حرمت غنا و موسیقی به حساب آید. در این جا به عبارت برخی از فقهای که ادعای اجماع فرموده‌اند، اشاره می‌شود.

ادعای اجماع فقها در حرمت موسیقی

فقهای اسلام در حرمت موسیقی، ساخت و ساز و خرید و فروش آلات موسیقی اتفاق نظر دارند و برخی از فقهاء به این اجماع تصریح کرده‌اند.

ما فقط در این جا نام آن بزرگواران همراه با نام کتاب و صفحه آن را می نویسیم برای اطلاعات بیشتر دوستان می توانند به کتاب هایی که ذکر می شود و کتاب موسیقی و غنا از دیدگاه اسلام مراجعه کنند .

۱- شیخ محمد حسن نجفی ، در کتاب جواهر الکلام ، ج ۲۲ ، ص ۲۵ و ج ۴۱ ، ص ۵۱ .

۲- سید علی صاحب ریاض ، در ریاض المسائل ، ج ۸ ، ص ۴۹ .

۳- مولی احمد نراقی ، در کتاب مستند الشیعه ، ج ۱۸ ، ص ۱۶۰ .

۴- شیخ مرتضی انصاری ، در مکاسب ، ج ۱ ، ص ۱۱۷ .

۵- آیه الله خویی ، در مصباح الفقاهه ، ج ۱ ، ص ۱۵۵ .

۶- آیت الله گلپایگانی ، در کتاب الشهادات ، ص ۱۱۴ .

این بزرگواران مدعی اجماع بر حرمت موسیقی هستند .

ادعای اجماع فقها بر حرمت غناء

تعداد کثیری از فقهای بزرگ، در حرمت غناء ادعای اجماع کرده اند ، که در این جا با نام و کتاب آنها و صفحات کتاب آنها آشنا می شویم :

۱- شیخ طوسی (متوفای ۴۶۰ ه.ق) ، در کتاب خلاف ، ج ۶ ، ص ۳۰۵ ، مسئله ۵۴ .

۲- سید علی طباطبایی صاحب ریاض (متوفای ۱۲۳۱ ه.ق) ، در ریاض المسائل ، ج ۸ ، ص ۴۹ و ۱۵۵ .

۳- مقدس اردبیلی (متوفای ۹۹۳ ه.ق) ، در کتاب مجمع الفائده و البرهان فی شرح ارشاد الاذهان ، ج ۸ ، ص ۵۷ و ۵۹ .

۴- شیخ حر عاملی (متوفای ۱۱۰۴ ه.ق) ، در کتاب رساله فی الغناء ، ص ۴۷ .

۵- آقا محمود بهبانی (۱۲۶۹ ه.ق.) ، نواده وحید بهبهانی در رساله فی الغناء ، که در کتاب میراث فقهی ، ج ۲ ، ص ۸۰۹ و ۸۱۰ ، به نقل از کتاب فوق نقل کرده است .

۶- شیخ عبدالصمد همدانی (۱۲۱۶ ه.ق.) ، از شاگردان برجسته وحید بهبهانی ، در راسله فی الغناء ، که در کتاب میراث فقهی ، ج ۱ ، ص ۶۷۲ و ۷۰۸ به نقل از کتاب فوق نقل کرده است .

۷- میرزای قمی (۱۲۳۱ ه.ق.) در رساله فی تحقیق الغناء ، که در کتاب میراث فقهی ، ج ۲ ، ص ۸۰۹ و ۸۱۰ به نقل از کتاب فوق نقل کرده است .

۸- سید محمد جواد حسینی عاملی (۱۲۲۶ ه.ق.) ، صاحب مفتاح الکرامه ، در ج ۴ ، ص ۵۲ .

۹- شیخ یوسف بحرانی ، صاحب حدائق ، در الحدائق الناضره ، ج ۱۸ ، ص ۱۰۱ .

۱۰- مولی احمد نراقی (۱۲۴۵ ه.ق.) ، در مستند الشیعه ، ج ۱۴ ، ص ۱۲۹ .

۱۱- مولی محمد نراقی (۱۲۹۷ ه.ق.) ، در کتاب مشارق الاحکام ، ص ۱۴۸ .

۱۲- علامه حلی (۶۴۸-۷۲۶ ه.ق.) ، در منتهی المطلب ، ج ۲ ، ص ۱۰۱۲ .

و دیگر علمای مانند شهید ثانی ، محقق سبزواری ، شیخ حر عاملی ، علامه محمد باقر مجلسی ، سید علیخان مدنی ، مولی محمد رسول کاشانی ، شیخ محمد حسن نجفی صاحب جواهر الکلام ، آقا محمود بهبهانی ، شیخ هادی تهرانی ، شیخ مرتضی انصاری و علامه ملا حبیب الله شریف کاشانی ، آیت الله سید احمد خوانساری ، آیت الله سید ابوالقاسم خویی ، آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی و دهها و بلکه صدها تن دیگر از مراجع و علمای سلف و تازه قائل به اجماع بر حرمت غناء هستند .

تا اینجا با نام علمای آشنا شدید که درباره حرمت موسیقی و غنا ادعای اجماع کرده اند . و عده‌ای از همین بزرگان حرمت آنها را از ضروریات و

مسلمات مذهب شیعه (بلکه اسلام) معرفی کرده‌اند، در این صورت مدرکی بودن اجماع، خدشه ای بر استدلال به آن وارد نمی‌کند.

عقل

از دیدگاه فقهای امامیه، عقل نیز - در کنار کتاب و سنت - منبع مستقلی برای احکام شرعی است.

اگر در موضوع خاصی از طریق کتاب و سنت و اجماع هیچ حکمی به ما نرسیده باشد، ولی عقل به طور جزم و یقین به مصلحت یا مفسده آن موضوع پی ببرد، می‌تواند حکم آن را کشف کند و در حقیقت، عقل در این موارد استدلال منطقی ترتیب می‌دهد، به صورت زیر:

در فلان مورد (مثل تریاک، هروئین و سیگار) مفسده لازم الاحتراز وجود دارد. (صغرا)

هر جا چنین مفسده‌ای باشد، قطعاً شارع از آن نهی می‌کند و باید آن را ترک کرد. (کبرا)

پس، در مورد مزبور، حکم شرع این است که باید آن را ترک کرد. (نتیجه)

این در مورد حکم تحریمی عقل بود. در مورد وجوب و مصلحت لازم الاستیفا نیز عقل استدلال مشابهی انجام می‌دهد.

درباره غنا و موشیقی نیز با توجه به مضرات فراوانی از قبیلک ایجاد عدم تعادل بین اعصاب سمپاتیک و پاراسمپاتیک، مرض مانی، مرض پارانویا، مرض سیکلوتمی، هیجان، اختلالات دماغی، فشار خون، نامنظم شدن ضربان قلب، تضعیف حس شنوایی و بینایی، تضعیف نیروی قضاوت، از دست دادن توانایی‌های فکری، سلب اراده، سلب غیرت،

تهییج عشق، ازدیاد فحشاء و منکر، ایجاد حالت افسردگی و خمودی، انتحار و خودکشی، کوتاهی عمر و صدها بیماری دیگر که توسط پزشکان و روان شناسان جامعه شناسان اثبات شده است که ما در فصل ... این کتاب خواهد آمد. عقل می... تواند با استدلال منطقی به ترتیب زیر، حرمت غناء را اثبات نماید:

غنا و موسیقی ضرر معتنا به و مهم دارد (صغرا)

هر چیزی که ضرر معتنا به داشته باشد حرام است (کبرا)

پس غنا و موسیقی حرام است. (نتیجه)

این از طریق فلسفه احکام بود.

عقل از طریق لوازم احکام نیز می تواند حرمت غنا و موسیقی را اثبات نماید؛ زیرا شکی در این نیست که موسیقی و غنا در برخ یاز موارد، مقدمه جرات بنده در مقابل مولا- شده و زمینه گناهان را فراهم می کند. جرات در مقابل مولا- و هتک محرمات الهی، از چیزهایی است که عقل هر عاقلی به قباح و زشتی آن حکم می کند. پس، انسان عاقل باید خود را از هر عملی (مثل غنا و موسیقی) که موجب جرات عبد در مقابل مولا می شود، دور نگه دارد.

تا این جا روشن شد که همه ادله اربعه (کتاب، سنت، اجماع و عقل) بر ممنوعیت غنا و موسیقی دلالت دارد و مهم ترین آنها - که در دلائلشان هیچ گونه ای خدشه ای نمی توان کرد- کتاب و سنت است که در فصل های آتی خواهد آمد.

فصل پنجم: سؤالاتی پیرامون موسیقی و غناء

اشاره

در این فصل به سئوالاتی که امروزه پیرامون موسیقی مطرح می‌شود جواب خواهیم داد .

۱- شایستگی موسیقی به خاطر لذت به هیچ منطقی تکیه نمی‌کند

لذت و احساس خوشی که معلول شنیدن موسیقی است در تاریخ بشری دوشادوش در تمام جوامع وجود داشته است به این معنا که هر یک از جوامع با در نظر گرفتن تنوع و دوران‌هایش ، نوع یا انواعی از موسیقی را مورد بهره برداری قرار داده و روان خود را با موسیقی نوازش داده‌اند . انگار این موضوع بی‌شبهت به انکار مردن طبیعت گرایی بشر نیست .

اگر کمی دقت داشته باشیم ، خواهیم دید که لذت خودگرایی نه تنها بالاتر از لذت موسیقی است ، بلکه اصلاً قابل مقایسه نیست ؛ زیرا خودگرایی که اجرای امیال بی‌نهایت را در این زندگانی ضروری می‌بیند به متن حیات نزدیک تر از موسیقی است ؛ زیرا افراد فراوانی پیدا می‌شوند که موسیقی را متن حیات خود قرار نمی‌دهند در صورتی که خود خواهی برای اکثریت قریب به اتفاق مانند محور اساسی زندگی تلقی شده است و هیچ جای تردید نیست که همهٔ مکتب‌های انسانی اعم از دینی ، اخلاقی و سایر مکتب-هایی که شایستگی انسان را مطرح می‌کنند ، خودخواهی را محکوم نموده و لذتش را فریبنده و بی‌... احساس دانسته‌اند ؛ بنابراین اگر دلیل شایستگی موسیقی همان احساس لذت بوده باشد به هیچ منطقی تکیه نمی‌کند .

درست است که تحریک مثبت و تشجیعی را که موسیقی انجام می‌دهد ما را از موجودیت حقیقی خود با یک گروه نوسانات بالاتر می‌برد ؛ ولی

هنگامی که موسیقی تمام می‌شود یک سرازیری حقیقی در خود احساس می‌کنیم و می‌بینیم که موسیقی سایه‌ای از برای ما ساخته . اکنون شبیح مصنوعی از بین رفته ، واقعیات با همان خشونت برای ما نمودار می‌شود .

۲- علت ممنوعیت موسیقی در منابع اسلامی

بایستی گفت بشر از نظر کمبودی که در معرفت توانایی مواجه با واقعیت دارد ، موسیقی را برای تسلی خود تأیید می‌کند ، پس نام آن را ضرورت می‌گذارد و به همین جهت است که اسلام به موسیقی روی نشان نمی‌دهد و می‌خواهد انسان‌ها در زندگانی روحی و طبیعی با خود واقعیات روبه رو گردند .

علتی که برای ممنوعیت موسیقی در منابع اسلامی ذکر شده است ، مسئله لهُو و لعب است با نظر به این علت ، کاملاً روشن می‌شود که اسلام می‌خواهد انسان در این دنیا خود را در مقابل هیجان‌ات نبازد و آمادگی واقعی خود را از دست ندهد تا بتواند اختیار را از خود سلب کند .

۳- آیا موسیقی روح انسان را تصفیه می‌کند؟

اگر موسیقی آن چنان که عاشقان دل‌باخته‌اش می‌گویند حقیقتاً روح انسانی را تصفیه می‌کند ، چرا با شیوع موسیقی در شرق و غرب ، بیماری‌های روانی و فساد اخلاقی به حدی است که گفت و گو درباره آن باعث شرمساری است . ما نمی‌دانیم که اگر انسان‌ها به این موسیقی اشتغال نمی‌ورزیدند و با خود واقعیات رو به رو می‌گشتند چه اندازه راه ترقی و اعتلا را می‌پیمودند !

۴- اگر موسیقی واقعاً ضرر داشت آیا می‌توانست این اندازه مردم را به خود مشغول کند؟

می‌گویند امروزه مانند دوران‌های گذشته، موسیقی از آن موضوعات است که اکثریت به اتفاق آن را تأیید می‌کنند. اگر واقعاً ضرر داشت آیا می‌توانست این اندازه مردم را به خود مشغول بدارد.

می‌گوییم: صحیح است، ولی فراموش نکنیم که بشر در دوران‌های گذشته بردگی را هم زیر بنای تمام مسائل اجتماعی و سیاسی خود قرار داده بود و به فکر هیچ کس نمی‌رسید که یک اصل خلاف انسانی بوده باشد. حتی ارسطوها و افلاطون‌ها که از آنها با تمام تأکید دفاع می‌کردند.

امروزه اگر مردم از اندیش‌های عمیق دربارهٔ مسائل دینی، اجتماعی، روانی و تکامل به معنای عمومی سرباز می‌زدند، آیا می‌توان گفت این اکثریت بدون علت صحیح نمی‌تواند از اندیشهٔ صحیح سرباز بزند، پس ناچاریم این هم یک واقعیت است که بایستی تمامی موضوعات را از نظر سطحی آنها رسیدگی کرد.

امروزه جوان اروپا، آمریکا و کشورهای زیادی از آسیا در مستی شگفت آوری به سر می‌برند. برای آنان زندگی شکل هدفمند خود را نشان نمی‌دهد. آیا می‌توان گفت زندگانی هدفی ندارد؛ زیرا اگر هدفی داشت جوانان امروزی ما هم در جست و جوی آن تلاش می‌کردند؟

خلاصه برای انسان خردمندی که می‌خواهد همهٔ موضوعات را همه جانبه بنگرد روش اکثریتی که «برتراند راسل» فیلسوف انگلیسی دربارهٔ آن می‌گوید: هر فردی از انسان زاویه‌ای برای جنون دارد!! او راه اعتدال بشر را هنوز نمی‌شناسد یا راه اعتدال را نمی‌رود!! هیچ گونه ملاک نمی‌باشد و نمی‌تواند راه واقعی را به او نشان بدهد.

۵- موسیقی نمی‌تواند چاشنی روح باشد

کسی که می‌گوید: موسیقی چاشنی روح است، این مطلب را در نظر نمی‌گیرد که ارواح آدمی که در شعله‌های انحراف از واقعیت‌ها می‌سوزد چه نتیجه‌ای از تحریکات خیالات و رؤیاهای غیر علمی به دست خواهد آورد. آیا این تحریکات امضا و ادامه‌تخدیر در مقابل واقعیت‌ها نیست؟ آن که می‌گوید: خشونت، جریان‌ات طبیعت، بدبختی‌ها و ناگواری‌ها است که ما را به موسیقی پناهنده می‌کند.

اولاً: کدامین فرمول علمی و ریاضی است که بتواند حدود واقعی موسیقی را مشخص نموده و بگوید: این نوع آهنگ می‌... تواند علاج دردهای ناشی از خشونت زندگی باشد و آن نوع نمی‌تواند حال روی این منطبق بایستی برای هر فرد از انسان‌ها به شماره بدبختی‌ها و ناگواری‌های زندگی‌اش یک آهنگ معین بسازیم.

ثانیاً: آیا با اعتبار به موسیقی، موضوع خشونت و ناملايمات زندگی مبدل به خوشی و آسایش می‌شود یا عینک‌تار به دیدگان آدمی می‌زند که واقعیت‌ها را دگرگون ببیند. کار این انسان خیلی تعجب‌آور است؛ مثل این است که سوگند خورده است که برای بازی‌گری خود در جهان واقعیات حد و اندازه‌هایی قائل نشود.

۶- آیا موسیقی در محل کار سبب کار بیشتر است؟!

می‌گویند: آزمایش کرده‌اند وقتی در کارگاه‌ها موسیقی نواخته می‌شود؛ راندمان کارگران بیشتر می‌شود. این پدیده را چگونه می‌توان با تحریم موسیقی توجیه کرد؟

می‌گوییم چون مسلماً افزایش راندمان مار انرژی می‌خواهد، خود تموجات صوتی نمی‌تواند در داخل بدن انرژی تولید کند، پس آن کارگر مجبور است انرژی بیشتری را در زمان کوتاه‌تری از دست بدهد تا پدیده فوق به وقوع بپیوندد. به این ترتیب ملاحظه می‌شود که ظاهراً موسیقی در اینجا نقش مثبتی داشته؛ ولی همان‌طور که گفته شد، این نقش مثبت ظاهری است و در واقع موسیقی در اینجا هیچ عمل مثبتی انجام نداده بلکه جنبه منفی هم داشته است که باعث شده انرژی کارگران در زمان کوتاه‌تری صرف شود به علاوه کدامین اصل انسانی می‌گوید: برای افزایش دادن منافع سود، کارگران را در خیالات و تجسمات بی‌اساس غوطه‌ور سازیم؟

۷- احتلالات تعقل در موسیقی دانان

«... مکتبی که ممنوعیت موسیقی را گوشزد می‌کند (اسلام)، در حقیقت بزرگ‌ترین حمایت را از درون آدمیان به عهده گرفته است. حال اگر ما در درون موسیقی دانان و آهنگ سازان و نه شنوندگان موسیقی هیچ اختلالی نمی‌بینیم؛ اولاً: این ادعای کلی به هیچ وجه قابل اثبات نیست؛ زیرا مگر نمی‌گویند موسیقی حافظه آدمی را از کار می‌اندازد یا کم می‌کند.

ثانیاً: فرض می‌کنیم که ما هیچ ضرر محسوسی در آن اشخاص که با موسیقی سرو کار دارند نمی‌بینیم؛ اما نباید فراموش کنیم که هیچ حقوق دان، فیزیک دان و هیچ یک از دانشمندان علوم تحقیق، نه تنها از موسیقی برای کارهای خود بهره برداری نکرده‌اند، بلکه به جهت مخالف

بودن موسیقی با فعالیت‌های علمی مغز همواره راه تعقل و اندیشه را از موسیقی جدا کرده‌اند .

این حقیقت دلیل آن است که اندیشه و تعقل با تحریکات و تجسمات موسیقی سازش ندارد؛ بنابراین ما نوعی از اختلال تعقل در موسیقی می‌یابیم .

۸- گوش دادن به موسیقی های مجاز

در مواردی که ادای موسیقی را در می‌آوریم یا به برخی از موسیقی‌ها که گمان می‌کنیم جزء موسیقی‌های ممنوع نیست گوش فرا می‌دهیم . اگر این گونه امور ممنوع نباشد حداقل قدم روی نوار باریکی گذاشته ایم که یک طرف آن قطعاً قلمرو ممنوعیت و حرمت می‌باشد و چون نفس آدمی لذت طلب است ، لذا تدریجاً قانون را پایمال می‌سازد . این را هم بدانیم که طبق خاصیت پدیده تقلید و مقتضای قانون محاکمات نوعی از تأثیر و تلقین ناخود آگاه در درون به وجود می‌آید که تدریجاً سطح مربوط روان ساییدگی پیدا کرده و کم کم از ممنوعیت موضوع تقلید می‌کاهد . (۱)

۹- آیا در اسلام به زیبایی و جمال عنایتی شده؟

اسلام مخالفتی با جمال و زیبایی ندارد و با این حس نه تنها مبارزه نکرده ، بلکه در قسمت‌هایی این حس را تأیید هم کرده است . در «اصول کافی» بابی داریم تحت عنوان «الزی والتجمل» که تجمل همان خود را زیبا کردن است .

۱- مبانی فقهی و روانی موسیقی ، صص ۲۰-۳۰ .

حدیثی داریم که: «ان الله جميل و يحب الجمال» خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد و از همه بالاتر خود زیبایی بیان است که در اسلام در حد اعلاّی به آن توجه شده است. اسلام خود اعجازش - یا لا اقل یکی از موارد اعجازش - زیبایی کلام قرآن است. (۱)

۱۰- آیا بیماران روحی به وسیله موسیقی معالجه می‌شوند؟

اشاره

گروهی وقتی که نسبت به زیان موسیقی گفت و گو و بحث می‌شود بدون دقت و تأمل اظهار می‌دارند که: «اکنون به وسیله موسیقی در بعضی از کشورهای خارجی، بیماران روحی را معالجه می‌کنند و نوارهای آرام بخش موسیقی را بعضی از پزشکان تجویز می‌کنند و ...»

در این مورد باید، اولاً- دقت کرد که این مطلب تا چه اندازه جنبه تبلیغاتی و تشریفاتی دارد و اگر از جنبه تبلیغاتی و ... آن بگذریم در کدام یک از مراکز علمی جهان تاکنون موسیقی، دیوانگان و بیماران روحی را معالجه کرده و نتیجه مثبت آن در هر سال برابر آمار روزافزون بیماری‌های روانی چند نفر بوده است؟

ثانیاً: اغلب روان پزشکان، خود معتقدند که نتیجه درمان با موسیقی بسیار ضعیف است، چنانچه «اسکریل» می‌نویسد: من اقرار می‌کنم که عدم موفقیت‌هایی در زمینه درمان با موسیقی وجود دارد؛ ولی باید در ضمن اثر تسکین دهنده و مشغول کننده آن را نیز در نظر داشت. (۲)

۱- تعلیم و تربیت در اسلام، صص ۷۰-۷۳.

۲- جوان و موسیقی، ص ۸۷، به نقل از بیماری‌های روانی، ج ۲، ص ۵۷۷.

ثالثاً: دلیل قاطعی از نظر تجربی، راجع به این موضوع نداریم، جز آنکه مشاهده می‌کنیم، آمار بیماری‌های روحی، مخصوصاً در ممالک غربی، روز به روز بیشتر نشان داده می‌شود و همچنین مجامع بزرگ پزشکی جهان، اعلام داشته‌اند که مهم‌ترین اثر موسیقی تولید ضعف اعصاب و روان و آثار خطرناک دیگر است.

رابعاً: اگر بر فرض هم معتقد باشیم که از هزاران بیماری روانی، موسیقی یکی را هم تخفیف می‌دهد، تازه این یک نوع موسیقی علمی و طبی نامیده می‌شود و هیچ مربوط به موسیقی‌هایی که مورد بحث و گفتگو است نیست.

نخستین شرط آرامش و آسایش

قابل ذکر است که در جهان، شخصی که دارای عقل سلیم باشد نمی‌توان پیدا کرد که بهبود و آسایش زندگی خود را در آرامش فکری خود نداند. اگر از یک یک دانشمندان جهان در مورد اولین شرط آرامش و آسایش فکر و بهره برداری از زندگی و طول عمر در برابر حوادث جهان پرسید به اتفاق آرا به شما می‌گویند:

نخستین شرط آرامش و آسایش زندگی، حفظ سلامت، صحت و تعادل روان و اعصاب است. همین اعصاب در سلامت بدن و حفظ بهداشت به اندازه‌ای قابل توجه است که حتی می‌توان گفت: بر قلب سایه برتری گسترانده؛ زیرا سلامت قلب بستگی تام به صحت و درست کار کردن اعصاب آن دارد. (۱)

۱- . جوان و موسیقی، ص ۸۷، به نقل از بیماری‌های روانی، ج ۲، ص ۵۷۷.

۱۱- آیا درست است که موسیقی دانان را تشویق کرد یا نه ؟

با توجه به آیات و روایاتی که در بحث موسیقی گذشت روشن شد که از نظر اسلام موسیقی مطرب جزء پلیدترین کارها است ، تا جایی که شارع مقدس آن را در ردیف شراب و مقدمه زنا و سایر گناهان قرار داده است از لحن شدید احادیث بر می آید که انسان عاقل برای نجات از این سم کشنده در جایی که شک هم دارد اجتناب می نماید تا چه رسد مجالسی تحت عنوان موسیقی سنتی و اصیل ایرانی و امثال اینها را بر پا نماید و جوایزی از بیت المال مسلمین به مروجین موسیقی بدهد آیا در کشور ما مشکل مردم از جهت اقتصادی ، اشتغال و بیکاری ، تورم ، ازدواج جوانان ، فرهنگ ناب اسلامی و صدها امور دیگر حل شده تا به این کارهای باطل پردازیم !؟

بر فرض که همه مشکلات ما حل شده، مگر اسلام عزیز اجازه می دهد اموال مردم صرف امور پوچ و بیهوده گردد ، در کجای تاریخ معتبر اسلام داریم که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و یا حضرت علی علیه السلام و سایر ائمه علیهم السلام العیاذ بالله جلسه ای تحت عنوان موسیقی اصیل عربی و ... تشکیل داده و مروجین موسیقی اعم از موسیقی حرام یا مشکوک را با بیت المال تقدیر نامه و صوت و کف مورد تشویق قرار دهند .

و اینک به فتاوی اسلام شناسان واقعی که همان علماء ربانی و مراجع عظیم الشأن هستند توجه فرمائید :

متأسفانه برخی متصدیان فرهنگی کشور ، بعضی از نویسندگان طاغوتی را تشویق کرده و یا با برپایی جشنواره های موسیقی

هدایایی را به عنوان تشویق به موسیقی دانان می‌پردازند. آیا صرف بیت المال مسلمین در این راستا و اهدای هدایا از بیت المال به این گونه افراد جایز است و اساساً این حرکات در نظام اسلامی چه صورت دارد؟

مقام معظم رهبری (دامت برکاته): صرف بیت المال باید طبق موازین قانونی و شرعی صورت پذیرد.

آیت الله تبریزی قدس سره: تشویق کسانی که موسیقی لهوی می‌زنند حرام است، و کسی که اموال عمومی را صرف آنها می‌کند ضامن است و نزد خداوند متعال مسئول اعمالش می‌باشد و باید توجه کند و گرنه در آخرت مسئول خواهد بود.

آیت الله صافی گلپایگانی (دامت برکاته): موسیقی متداول فعلی به تمام اقسامه حرام است و تعلیم و تعلم و صرف بیت المال مسلمین در اینگونه امور حرام است و موجب اشتغال ذمه مسئولین مربوطه است.

آیت الله مکارم شیرازی (دامت برکاته): تشویق کسانی که موسیقی می‌نوازند جایز نیست.

آیت الله فاضل لنکرانی قدس سره: مربوط به نظر مسئولین است ولی به طور کلی اگر کار حرامی صورت گیرد به هیچ وجه جایز نیست.

آیت الله مظاهری (دامت برکاته): حرام است و ضامن آور می‌باشد. (۱)

منابع و مأخذ

- ۱- قرآن کریم
- ۲- گناهان کبیره
- ۳- عین الحیوه
- ۴- بهشت جوانان
- ۵- مکاسب محرمه شیخ انصاری
- ۶- وسائل الشیعه
- ۷- تفسیر نمونه
- ۸- استفتائات مقام معظم رهبری
- ۹- استفتائات آیت الله فاضل لنکرانی
- ۱۰- حق الیقین
- ۱۱- فقه الرضا علیه السلام
- ۱۲- تفسیر قمی
- ۱۳- مجمع البیان
- ۱۴- تفسیر شبر
- ۱۵- جوان و موسیقی
- ۱۶- کافی
- ۱۷- تفسیر نورالثقلین
- ۱۸- دعائم الاسلام

١٩- مستدرک الوسائل

٢٠- بحار الانوار

٢١- فرهنگ عمید

۲۲- الدر المنثور

۲۳- تفسیر قرطبی

۲۴- صحیفه ی نور

۲۵- روزنامه کیهان

۲۶- روزنامه جمهوری اسلامی

۲۷- تعلیم و تربیت در اسلام

۲۸- فجر اسلام

۲۹- مجموعه آثار

۳۰- مبانی فقهی و روانی موسیقی

۳۱- نظری به موسیقی

۳۲- اجوبه الاستفتائات

۳۳- مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع

۳۴- پرسشها و پاسخهای دانشجویی

۳۵- العروه الوثقی

۳۶- استفتائات میرزا جواد تبریزی

۳۷- استفتائات مکارم شیرازی

۳۸- ویژه نامه فرهنگ اسلام

۳۹- موسیقی از نظر دین و دانش

۴۰- مناظره دکتر و پیر

٤١- تأثير موسيقى بر روان واعصاب

٤٢- موسيقى و غنا از ديدگاه اسلام

٤٣- المنجد

٤٤- المعجم الوجيز

ص: ١٣٧

٤٥- المعجم الوسيط

٤٦- تفسير شريف لاهيجى

٤٧- نيل الاوطار

٤٨- الغدير

٤٩- جامع احاديث شيعه

٥٠- تفسير عياشى

٥١- تفسير جوامع الجامع

- ۱ اقرب الموارد ۲- المعجم الوجیز ۳- المعجم الوسیط ۴- برهان قاطع ۵- لغت نامه دهخدا ۶- فرهنگ نوین ۷- الموسیقی
 الکبیر ۸- فرهنگ زبان فارسی ۹- فرهنگ دانشگاهی ۱۰- فرهنگ عمید ۱۱- العین ۱۲- مجمع البحرین ۱۳- المنجد ۱۴-
 مصباح ۱۵- قاموس فقهی ۱۶- نهاییه ابن اثیر ۱۷- خصال شیخ صدوق ۱۸- تفسیر مراغی ، فتح البیان ۱۹- سیری در صحیحین
 ۲۰- موسیقی در تاریخ و قرآن ۲۱- شیعه و زمامداران خود سر ۲۲- وسائل الشیعه ۲۳- الروضه البهیة فی شرح اللعنه
 الدمشقیه ۲۴- کفایه الاحکام ۲۵- حدائق بحرانی ۲۶- جامع الشتات ۲۷- میراث فقهی ۲۸- حدائق الناظره فی احکام العتره
 الطاهره ۲۹- ریاض المسائل ۳۰- مستند الشیعه ۳۱- مشارق الاحکام ۳۲- رساله فی تحریم الغناء ۳۳- رساله وجیزه فی الغناء
 ۳۴- مکاسب ۳۵- مناہج المتقین ۳۶- مکاسب محرمة ، امام خمینی ۳۷- مستند تحریر الوسیله ، مصطفی خمینی ۳۸- مجمع
 المسائل ۳۹- انوار الفقاهه ۴۰- استفتائات مکارم شیرازی ۴۱- جامع المسائل ، فاضل لنکرانی ۴۲- انسان غنا موسیقی ۴۳-
 بهشت جوانان ۴۴- الموسیقیات ۴۵- جواهر الکلام ۴۶- ذریعه الاستغناء فی تحقیق مساله الغناء ۴۷- روح البیان ۴۸- کشف
 الاسرار (تفسیر خواجه عبدالله انصاری) ۴۹- تفسیر قمی ۵۰- مجمع البیان ۵۱- التبیان ۵۲- تفسیر روان جاوید ۵۳- المیزان ۵۴-
 تفسیر شریف لاهیجی ۵۵- امالی طوسی ۵۶- روضه المتقین ۵۷- جامع احادیث شیعه ۵۸- تفسیر صافی ۵۹- بجار الانوار ۶۰-
 ایسراف التفسیر ۶۱- مفتاح الکرامه ۶۲- جامع المدارک فی شرح مختصر النافع ۶۳- عیون اخبار الرضا علیه السلام ۶۴- کنز العمال
 ۶۵-

- لثالی الاخبار ۶۶- نظره الاسلام الی الموسیقی و الغناء ۶۷- نهج البلاغه ۶۸- سنن ابن ماجه ۶۹- فروع کافی ۷۰- جعفریات ۷۱- تفسیر قرطبی ۷۲- موسوعه الفقہیہ ۷۳- احیاء علوم الدین ۷۴- محجہ البیضاء ۷۵- الوافی
- ۷۶- السرائر ۷۷- صحیفه نور ۷۸- مجمع الفائدہ و البرهان فی شرح ارشاد الازہان
- ۷۹- محاضرات فی الفقہ الجعفری ۸۰- الرسائل الفقہیہ ۸۱- اجوبہ المسائل ۸۲- الکافی فی الفقہ ۸۳- تذکرہ الفقہاء ۸۴- منتهی المطلب ۸۵- تحریر الاحکام الشرعیہ ۸۶- مبانی فقہی و روانی موسیقی ۸۷- کشف الغطاء ۸۸- مسائل علی بن جعفر و مستدرکاتها
- ۸۹- المقنع ۹۰- الہدیہ ۹۱- المقنعه ۹۲- المراسم العلویہ ۹۳- تفسیر نمونہ ۹۴- مبسوط ۹۵- تفسیر عیاشی ۹۶- الغدیر ۹۷- العروہ الوثقی ۹۸- دیدگاہ پنجم ۹۹- موسیقی و غناء از دیدگاہ اسلام ۱۰۰- جوان و موسیقی ۱۰۱- دعائم الاسلام ۱۰۲- الدرالمنثور ۱۰۳- نظری بہ موسیقی ۱۰۴- تفسیر قرطبی ۱۰۵- فقہ الرضا علیہ السلام ۱۰۶- عین الحیوہ ۱۰۷- موسیقی از دیدگاہ فلسفی و روانی ۱۰۸- گناہان کبیرہ ۱۰۹- مناظرہ دکتر و پیر ۱۱۰- موسیقی از نظر دین و دانش.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریان‌های اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می‌نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

